

TAMPEREEN YLIOPISTO

Eveliina Koskiranta

KAIKKI NAISET OVAT VALKOISIA JA KAIKKI MUSTAT MIEHIÄ
Intersektionaalisuus, rotu ja valkoistaminen

Mediakulttuurin pro gradu -tutkielma

Huhtikuu 2019

TAMPEREEN YLIOPISTO

Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta

KOSKIRANTA, EVELIINA: Kaikki naiset ovat valkoisia ja kaikki mustat miehiä.

Intersektionaalisuus, rotu ja valkoistaminen

Pro gradu -tutkielma, 90 s. + 2 liites.

Mediakulttuuri

Huhtikuu 2019

Tarkastelen tutkielmassani rodun merkitystä intersektionaalisessa aktivismissa ja tutkimuksessa. Intersektionaalinen lähestymistapa korostaa rodun huomioon ottamisen tärkeyttä, yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta ja valtarakenteiden tarkastelua, ja akatemiassa sitä on poliittisuutensa takia karsastettu ja yritetty hiljentää. Avaan hiljentämistä tutkimalla, miksi rodun ja feminismin suhde on historiallisesti hankala. Tarkastelen intersektionaalisuuden radikaaliuden vaimentamista nykytutkimuksessa käymällä läpi intersektionaalisuuden käyttöalasta ja rotuanalyysien asemasta käytäviä kamppailuja. Lisäksi tutkin rodun merkitystä suomalaisessa intersektionaalisessa feminismissä.

Graduni on teoreettis-keskusteleva ja argumentoiva. Tutkin kirjallisuudessa intersektionaalisuudesta esitettyjä käsityksiä, vertailen niitä toisiinsa ja pyrin esittämään perusteluja tietynlaisen käsitystavan puolesta. Tämän lisäksi perehdyn intersektionaaliseen aktivismiin sekä sen tarpeeseen ja mahdollisuuksiin suomalaisessa kontekstissa esimerkkinäni Ruskeat Tytöt, joka on ensimmäinen suomalainen ruskeilta ihmisiltä ruskeille ihmisille -media.

Mustaan feminismiin pohjautuva intersektionaalinen aktivismi ja tutkimus on arvostellut rodun huomiotta jättävää feminismiä ja pyrkinyt tekemään näkyväksi sarron järjestelmien yhteenkietoutuvuuden. 1980-luvulta lähtien intersektionaalinen teoria on raivannut tietään sisälle yliopistoihin, mutta akatemiassa on alusta asti pyritty kontrolloimaan intersektionaalisuutta tutkimusta valkoistamalla. Valkoistaminen toimii vähättelemällä rotuanalyysien tärkeyttä ja intersektionaalisuuden juuria mustien ja muiden ei-valkoisten naisten aktivismissa ja teoretisoinnissa, mikä on mahdollistanut intersektionaalisuuden epämukavuutta aiheuttavien poliittisten pyrkimysten syrjäyttämisen ja paremmin akatemian normeihin sopivan intersektionaalisen tutkimuksen tekemisen.

Intersektionaalisen feminismin kautta Suomessakin rotu ja rasismi ovat vihdoinkin nousseet julkiseen keskusteluun. Suomalaisuuden representaatiot ovat olleet varsin homogeenisiä ja valkoisia, mutta kuvasto muuttuu pikkuhiljaa esimerkiksi Ruskeiden Tyttöjen urauurtavan työn tuloksena. Intersektionaalinen lähestymistapa on mahdollistanut tarkemman sortojärjestelmien analyysin sekä aktivismin että tutkimuksen parissa, ja osoittanut tarpeen monenlaiset paikantumiset huomioon ottavalle näkökulmalle.

Sisällysluettelo

1 Johdanto	1
1.1 Tutkimuksen tausta.....	2
1.2 Aikaisempi tutkimus ja näkökulma	4
1.3 Käsitteet.....	6
1.4 Tutkimuskysymys ja -asetelma.....	9
2 Näkymätön rotu ja valkoisuus	12
2.1 Valkoisuus normina.....	13
2.2 Valkoisuus ja valta	14
2.3 Valkoinen feminismi	16
2.3.1 Universalismi ja rodun huomiotta jättäminen	16
2.3.2 Suffragetit ja valkoinen ylivalta	19
3 Musta feminismi – rotu ja sukupuoli	22
3.1 Mustat naisaktivistit 1800-luvulla.....	22
3.2 Mustat naisaktivistit 1960-luvulta eteenpäin	24
3.2.1 Combahee River Collective	26
3.2.2 bell hooks ja Audre Lorde.....	27
3.2.3 Rodullistettujen allianssit.....	28
4 Akateemisen intersektionaalisuuden muotoutuminen	30
4.1 Postkoloniaalinen feminismi	30
4.2 Standpoint-teoria	32
4.2.1 Kritiikki ja valta.....	33
4.2.2 Mustan feminismin standpoint	35
4.3 Akateemisen intersektionaalisuuden uranuurtajat.....	37
4.3.1 Patricia Hill Collinsin <i>Black Feminist Thought</i>	37
4.3.2 Kimberlé Crenshaw ja käsitteen nimeäminen	39
4.4 Akateemisten normien haastaminen	42
5 Intersektionaalinen nykytutkimus ja valkoistaminen	45
5.1 Valkoistamisen käytännöt.....	45
5.1.1 Poliittisuudesta riisuminen.....	46
5.1.2 Akatemian normit	47
5.1.3 Viittaukset ja kaanon	51
5.1.4 Mustan feminismin perinnön vähättely	54
5.2 Akatemia ja valkoistaminen Suomessa.....	59
6 Intersektionaalisuus suomalaisessa aktivismissa	61
6.1 Monikulttuurinen Suomi.....	61
6.1.1 Suomalaisuuden representaatiot	61
6.1.2 Rotu ja rasismien olemassaolon kieltäminen Suomessa	63
6.2 Intersektionaalinen feminismi Suomessa.....	66
6.3 Ruskeat Tytöt – intersektionaalisuus käytännössä	69
7 Lopuksi	75
7.1 Johtopäätökset.....	75
7.2 Yhteiskunnallinen muutos	78
7.3 Jatkotutkimus	81
Lähteet	83
Liitteet	91

1 Johdanto

Intersektionaalinen feminismi on noussut muutaman viime vuoden aikana keskusteluun Suomessakin. Tästä on kiittäminen pääasiassa Koko Hubaraa ja hänen päätoimittamaansa Ruskeat Tytöt –mediaa, joka on tehnyt näkyväksi suomalaisuuden kuvan yksipuolisuuden ja ruskeiden ihmisten representaatioiden vähyden. Ruskeat Tytöt on osoittanut intersektionaalisen näkökulman tarpeellisuuden suomalaisessa feminismissä ja aktivismissa ja ollut ensimmäisenä suomalaisena ruskeilta ruskeille –mediana inklusiivisemmän suomalaisuuden representaation edelläkävijä.

Intersektionaalisuus tarkoittaa tapaa tarkastella erilaisia sarron ja etuoikeuksien risteymiä. Yhdysvalloissa intersektionaalisuudeksi luettavalla aktivismilla on pitkät perinteet. Tutkimuksessakin sen historia yltää ainakin 1970-luvulle asti, mutta läpimurtonsa se teki 1990-luvun alussa. Parinkymmenen vuoden sisällä intersektionaalisuus on harpannut valtavirtatutkimukseen, ja sen on muun muassa sanottu olevan feministisen tutkimuksen uusi paradigma (Collins 1990, 222; McCall 2005, 1771; Hancock 2007a) ja tähän mennessä tärkein teoreettinen panos naistutkimukselle (McCall 2005, 1771). Vaikka suomalainen intersektionaalinen tutkimus on vielä lapsenkengissä, on Kaisa Ilmosen (2011, 1) mukaan intersektionaalisuus 2000-luvulla ilmestynyt suomalaiseen kulttuurintutkimukselliseen keskusteluun käsitteenä, joka täytyy ottaa huomioon ja johon täytyy ottaa kantaa. Intersektionaalisen lähestymistavan ja tutkimuksen muotoutuminen ei ole kuitenkaan ollut mutkatonta, ja teoriaperinne on kohdannut paljon vastustusta ja vähättelyä.

Intersektionaalisuus tarkoittaa risteäviä, päällekkäisiä ja samanaikaisia eroja, kuten sukupuolta, rotua, seksuaalisuutta, yhteiskuntaluokkaa, etnisyyttä tai uskontoa. Ihmiset ovat enemmän kuin sukupuolensa ja tulevat luokitelluiksi eri tavoin esimerkiksi yhteiskuntaluokkansa tai ihonvärinsä perusteella. Intersektionaalisen teorian avulla on mahdollista eri tavoin tutkia moniperustaista syrjintää, sillä se ottaa huomioon, että yksi ja sama henkilö voi sekä kohdata syrjintää tiettyjen ominaisuuksiensa vuoksi että olla usealla tavalla etuoikeutettu. Rotu on aina ollut intersektionaalisuuden keskiössä, koska tutkimusperinne on alkanut juuri sukupuolen ja rodun yhteenliittymien tutkiskeluna: intersektionaalisuuden juuret ovat mustien naisaktivistien universalistista valkoista feminismiä haastavissa teoretisoinneissa. (Ks. esim. Karkulehto ym. 2012; Valovirta 2010).

Intersektionaalisuus on tuonut feministisen tutkimuksen valtavirtaan huomion naisen kategorian ongelmallisuudesta ja korostanut tapoja, joilla muut erokategoriat pinoutuvat ja vaikuttavat ihmisten arkeen sekä identiteettien että rakenteiden tasolla (Karkulehto ym. 2012; Valovirta 2010). Intersektionaalisuus-termin keksimisen kunnia annetaan oikeustieteen professori Kimberlé Crenshaw'lle, joka käytti ensimmäisen kerran termiä vuonna 1989 julkaistussa artikkelissaan (Crenshaw 1989; Jordan-Zachery 2007, 255; Karkulehto ym. 2012, 17). Intersektionaaliseksi luettavaa teoretisointia on kuitenkin ollut jo ennen sen akateemista läpimurtoa 1990-luvulla (ks. esim. Alexander-Floyd 2012; Collins 1990; Collins & Bilge 2016). Intersektionaalisen nykytutkimuksen parissa käydään kamppailuja, jotka näyttävät kietoutuvan kysymykseen rodusta ja sen asemasta intersektionaalisisessa tutkimuksessa. Keskitynkin gradussani tutkimaan intersektionaalisuuden ja rodun yhteyttä.

Otsikko ”Kaikki naiset ovat valkoisia ja kaikki mustat miehiä” viittaa bell hooksin (1981) huomioon, jonka mukaan monet feministit rinnastavat (valkoisten) naisten ja mustien (miesten) kohtaaman sorron. hooksin mukaan tällainen ajattelutapa ei ota huomioon mustia naisia, koska se antaa ymmärtää, että ”kaikki naiset ovat valkoisia ja kaikki mustat miehiä” (ks. Yuval-Davis, Nira 2006, 193). Mustan feminismin klassikkoteos, Hullin, Bell-Scottin ja Smithin *All the Women Are White, All the Blacks Are Men, But Some of Us Are Brave* (1982), tarttuu jo otsikossaan samaan ongelmalliseen käsitykseen. Kimberlé Crenshaw'n (1989) mukaan musta naiseus jää syrjinnästä puhuttaessa piiloon, koska naisista ja seksuaalisesta syrjinnästä puhuttaessa kaikki naiset ajatellaan valkoisiksi, ja mustista ja rasismista puhuttaessa kohteet oletetaan kaikki miehiksi. Crenshaw osoitti, että intersektionaalisen lähestymistavan avulla on mahdollista ottaa huomioon rasismien ja seksismien (ja muiden erokategorioiden) yhteisvaikutus. (Crenshaw 1989.)

1.1 Tutkimuksen tausta

Yhdysvalloissa intersektionaalisuuden kautta on puhuttu jo pitkään yhteenkietoutuvista syrjinnän muodoista, pääasiassa rasismista ja seksismistä ja niiden vähättelystä, vähemmistöjen syrjinnästä ja kulttuurisesta omimisesta sekä valkoisesta etuoikeudesta ja vallasta. Suomen kontekstissa intersektionaalisuus ja intersektionaalinen feminismi ovat

uudempi tuttavuus, mutta täälläkin niiden avulla on nostettu keskusteluun vähemmistöihin kohdistuvaa syrjintää ja vain sukupuolieroon keskittyvän feminismin riittämättömyyttä.

Suomalainen rasismikeskustelu on muuttunut muutamassa vuodessa. Syyrian sodan vuoksi pakoon lähteneiden ihmisten saapuminen Pohjois-Eurooppaan ja Suomen perukoille vuonna 2015¹ antoi ”maahanmuuttokriittisille” rasisteille syyn lietsoa paniikkia, johon myös media lähti mukaan puhumalla turvapaikanhakijoista esimerkiksi ”pakolaisaaltona”², mikä vei huomion pois turvapaikanhakijoiden hädästä ja sai heidän saapumisensa vaikuttamaan hallitsemattomalta luonnonmullistukselta. Perussuomalaisten ”jytky” vuoden 2011 vaaleissa oli tehnyt ”maahanmuuttokriittisyydestä” salonkikelpoisempaa ja ruokkinut yleistä asenteiden koventumista ja äärioikeiston nousua. Rasismista tuli sen myötä hyväksyttävämpää ja rasistiset puheet ovatkin perussuomalaisten avustuksella valuneet politiikkaan ja yleiskieleen ja kukkineet varsinkin internetin keskustelupalstoilla. Äärioikeiston nousu ja sitä kautta puheet maahanmuuttokeskustelun ”ääripäistä” ovat jakaneet mielipiteitä ja toisaalta rikkoneet illuusion siitä, että Suomi olisi jonkinlainen muusta maailmasta erillinen linnake. Soldiers of Odinin katupartiot, Pohjoismaisen Vastarintaliikkeen aktivoituminen ja perussuomalaisten hajoaminen kertovat rasismien normalisoitumisesta.

Toisaalta Suomessa on herätty siihen, että rasismia esiintyy myös täällä ja se on osa monien suomalaisten arkipäivää. Yhä useampi on noussut vihapuhetta vastaan, ja suomalaisten kokemaa rasismia on alettu käsitellä laajemmin myös mediassa. Rodullistettujen suomalaisten kokemukset ovat saaneet tilaa, ja ylipäänsä muita kuin valkoisia suomalaisia alkaa pikkuhiljaa näkyä mediassakin aivan ”tavallisina ihmisinä”, ei vain ei-valkoisuutensa kautta.³ Saamelaisten ja muiden alkuperäiskansojen vaatimukset oikeuksiensa puolesta ovat länsimaissa osaltaan nostaneet keskusteluun valtaväestön vähemmistöjä kohtaan harjoittaman kontrollin ja alistamisen. Nämä keskustelut vähemmistöjen oikeuksista, rodullistamisesta, arkipäiväisestä rasismista ja valkoisuudesta näkymättömänä etuoikeutena ovat saavuttaneet myös Suomen, ja intersektionaalinen feminismi ja aktivismi on noussut pintaan osana näitä keskusteluja.

¹ Juutilainen & Rautio (2016).

² Ks. esim. Kähkönen (2016) ja Tuohinen (2015).

³ Tosin tässä on vielä paljon tekemistä, ks. esim. Salmi (2018).

1.2 Aikaisempi tutkimus ja näkökulma

Intersektionaalisuus alkaa näkyä myös suomalaisessa tutkimuksessa, ja siksi on tärkeää, että intersektionaalisen aktivismin ja tutkimusperinteen historia tunnetaan. Suomeksi intersektionaalisuuden metodologisista kysymyksistä ei ole kirjoitettu kovinkaan paljon. Sanna Karkulehto, Tuija Saresma, Hannele Harjunen ja Johanna Kantola (2012) ehdottavat artikkelissaan *Intersektionaalisuus metodologiana ja performatiivisen intersektionaalisuuden haaste* neljännen intersektionaalisuuden kategorian mukaan ottamista aiempien Crenshaw'n (1991) osoittamien rakenteellisen, poliittisen ja representaatioiden intersektionaalisuuden rinnalle. *Performatiivinen intersektionaalisuus* yhdistäisi heidän mukaansa Crenshaw'n kuvaamat tasot konkreettisella tavalla ja auttaisi näkemään, miten eri tasoilla juuri toistojen kautta tuotetaan tietoa, merkityksiä ja todellisuutta (2012, 24–25).

Kaisa Ilmonen (2011) käsittelee intersektionaalisuutta queer-tutkimuksen näkökulmasta artikkelissaan *Intersektionaalisen queer-tutkimuksen kytkentöjä: Pohdintoja postkoloniaalisen ja intersektionaalisen seksuaalisuudentutkimuksen lähtökohdista ja keskeisistä kysymyksistä*. Hän kysyy mitä intersektionaalisuus tarkoittaa, mitkä ovat termin sisältämät (tieto)teoreettiset oletukset ja millaisia keskusteluja sen taustalta löytyy (1). Ilmosen mukaan intersektionaalisuus on nykyään käsite, joka on huomioitava ”ainakin sukupuolta ja/tai seksuaalisuutta kriittisesti tarkastelevissa tutkimuksissa ja opinnäytteissä” (2011, 1).

Tätä ”huomioimista” pidemmälle ei hakujeni perusteella ole kukaan mennyt, eikä Suomessa ole tehty intersektionaalisuutta tarkemmin kartoittavaa tutkimusta. Tutkimuksia, joissa intersektionaalisuutta on käytetty tutkimusmenetelmänä tai muuten analyysin apuna löytyy kyllä, mutta Karkulehdon ym. ja Ilmosen artikkeleiden lisäksi en ole löytänyt suomen- tai englanninkielisiä intersektionaalisuutta, sen historiaa tai käyttötarvetta suomalaisessa kontekstissa teoretisoivia tieteellisiä artikkeleita. Toivon näitä ilmestyvän, nyt kun intersektionaalisuutta opetetaan yliopistoissakin osana sukupuolentutkimuksen opetusohjelmaa ja se alkaa tutkimustapana ja teoriana yleistyä.

Intersektionaalinen tutkimus on pääasiassa englanninkielistä ja keskittynyt Pohjois-Amerikkaan ja Isoon-Britanniaan. Myös Pohjoismaissa ja Hollannissa on tehty erityisesti identiteetteihin keskittyvää postmoderniin linkittyvää intersektionaalista tutkimusta (ks. esim. Prins 2006; Staunæs 2003). Tällaista tutkimusta on kuitenkin kritisoitu muun muassa

rakenteiden unohtamisesta ja valkoistamisesta (*whitening*⁴) (ks. esim. Bilge 2010, 61–63; Tomlinson 2013a). Varsinkin eurooppalaisessa intersektionaalisessa feminismissä on kriitikoiden mukaan ollut taipumusta tutkimuksen valkoistamiseen eli rodun unohtamiseen (Bilge 2014, 17). Valkoistamisväitteet liittyvät intersektionaalisen tutkimuksen parissa käytävään väittelyyn siitä, pitäisikö tutkimuksen palata takaisin mustan feminismiin juurille vai voiko sen käyttöalaa laajentaa ja minkälaiseen tutkimukseen intersektionaalisuutta voi ylipäänsä soveltaa. Onko tärkeämpää pitää tiukasti kiinni käsitteen juurista mustassa feminismissä, vai pitäisikö tutkijoiden myöntää käsitteen olevan käyttökelpoinen myös muissa konteksteissa? Jos intersektionaalisuuden avulla on mahdollista käsitellä myös muita kuin rotuun liittyviä epätasa-arvon ja sorron paikkoja, miksi näin ei voisi tehdä? Ongelmana tällaisessa musta feminismi vs. muut sovellustavat –vastakkainasettelussa on monien ei-valkoisten teoreetikoiden mukaan intersektionaalisuuden historian unohtaminen ja uudelleen kirjoittaminen valkoisemmaksi ja vähemmän kriittiseksi (ks. esim. Alexander-Floyd 2012). Kritiikin ymmärtämiseksi avaan intersektionaalisuuden historiaa ja käsittelen valkoistamiskeskustelun kautta rodun merkitystä intersektionaalisuuden teoretisoinneissa sekä pohdin rodun tarpeellisuutta analyysin osana myös Suomen kontekstissa.

Olen valkoihoinen akateeminen feministi, mutta minun feminismini ei ole (enää) valkoista. Intersektionaaliseen teoriaan tutustuttuani olen joutunut kohtaamaan omat etuoikeuteni ja kyseenalaistamaan aiemmin oppimani. Olen opetellut entistä paremmin kuuntelemaan heitä, joiden kokemus on erilainen kuin omani. Intersektionaalinen lähestymistapa pyrkii osoittamaan valkoisen näkökulman vajavaisuuden osoittamalla sen olevan vain yksi mahdollinen näkökulma muiden joukossa. Tiedostan oman näkökulmani rajallisuuden, eikä tarkoitukseni ole anastaa näkökulmia, jotka eivät minulle kuulu tai puhua ei-valkoisten puolesta heidän kokemuksistaan. Nostamalla esiin mustien feministien ja muiden ei-valkoisten teoreetikoiden työn intersektionaalisuuden kehittämisessä haluan tehdä oikeutta heille, jotka ovat kirjoittaneet intersektionaalisuudesta ennen minua ja kamppailleet sen puolesta, että se hyväksyttäisiin ”oikeaksi tieteksi”. Graduni on myös oman tieteenalani valkoisuuden haastamista, jotta tutkimus olisi jatkossa inklusiivisempaa. Saamani yliopistokoulutus on keskittynyt valkoisten, länsimaisten miesten kaanoniin. Haluan tehdä näkyväksi sen, ettei tämä suinkaan johdu siitä, että vain he olisivat tehneet mullistavaa

⁴ Monella gradussani esiintyvällä termillä ei ole vakiintunutta suomennosta tai ne voi suomentaa eri tavoin. Tällaisissa tapauksissa olen päätyntä lisäämään alkuperäisen englanninkielisen termin sulkeisiin selvyuden vuoksi.

tiedettä, vaan liittyy uskottavaan tieteelliseen tapaan ja siihen, kuka saa päättää mitä luetaan validiksi tiedoksi. Intersektionaalisen feminismin ja tutkimuksen rantautuessa Suomeenkin haluan muistuttaa teoriaperinteen historiasta, sen yhteydestä antirasistisiin kamppailuihin ja yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden torjumiseen. Osallistun tutkimuksellani keskusteluun intersektionaalisuuden juurista ja tulevaisuudesta. Samoin kuin mikä tahansa intersektionaalisuutta avaava katsaus, oma työni on yksi näkökulma muiden joukossa. Olen lähteisiini pohjautuen tehnyt omat tulkintani, joita toki muokkaavat omat käsitykseni feminismistä, intersektionaalisuudesta ja metodologiasta.

1.3 Käsitteet

Kieli esittää ja muokkaa todellisuutta, eikä asioista voi puhua, jos niitä ei voi nimetä. Intersektionaalisuudesta suomeksi kirjoittaessani olen joutunut pohtimaan käyttämäni kieltä tarkkaan. Pyrkimykseni on käyttää täsmällisiä, ei-loukkaavia termejä, mikä on osoittautunut suomen kielellä yllättävän hankalaksi.

Ei-valkoiset (*people of color*)

Suomentajat Koko Hubara ja Anu Partanen kirjoittavat Roxane Gayn *Bad Feminist*-kirjan esipuheessa kirjan kääntämisen osoittaneen, että ”suomen kielestä puuttuu pitkälti sanasto, jolla kuvata ja nimetä rodullistettuja ihmisiä, eli ihmisiä jotka eivät ole valkoisia, ilman että mennään loukkaavuuden ja rasististen ilmausten toisintamisen alueelle”. (Hubara & Partanen 2017, 7.) Tämä on ongelma myös arkipuheen tasolla, mutta varsinkin tutkimusartikkeleita kääntäessäni olen joutunut pohtimaan, miten kirjoittaa suomeksi tarpeeksi vivahteikkaasti ja ketään loukkaamatta.

Suomen kieleen tarvitaan kipeästi laajempaa ja parempaa sanastoa puhuttaessa ei-valkoisista ja ei-valkoisuudesta. Suomen kielessä ei ole hyvää käännettä termille *person/people of color* (poc), joka esiintyy usein tarkastelemisiani artikkeleissa ja jolla monet ei-valkoiset suomalaiset kuvaavat itseään. *People of color* kääntyy suomeksi muotoon värilliset, jolloin se on sävyltään vanhahtava ja viittaa valkoisten käyttämään ja segregaatiopolitiikkaa tukemaan käytettyyn *colored people* -termiin, jonka halventava ja rasistinen sävy on myöhemmin todettu. (Hubara & Partanen 2017, 7). Pyrin käyttämään suomenkielisiä ilmauksia, enkä siksi käytä termiä poc, vaikka se onkin englanniksi kuvaava.

Tyydyttävän vaihtoehdon puuttuessa olen päätenyt käyttämään suoria suomennoksia tarkastelemieni artikkeleiden termeistä. Kirjoitan siis sekä afroamerikkalaisista (*afroamerican*) että afrikanamerikkalaisista (*africanamerican*) sen mukaan, minkä termin tutkija on valinnut. *People of color* on silti hyvää suomennosta vailla, joten silloin kun se esiintyy, kirjoitan ei-valkoisista sen vastineena samoin kuin Hubara ja Partanenkin. Heidän mukaansa termi lähtee määrittelyssään valkoisena olemisesta normina, johon muut ominaisuudet suhteutuvat, mutta sillä on mahdollisuus ”parhaimmillaan rohkaista lukijaa pohtimaan valkoisuuden normia ja siitä poikkeavien ihmisten elettyä todellisuutta” (Hubara & Partanen 2017, 8). Ei-valkoisessa on ongelmansa, koska se määrittelee henkilön sen kautta mitä hän ei ole, mutta käytän sitä paremman vaihtoehdon puutteessa samalla toivoen sen tekevän valkoisuuden normin näkyväksi.

Ruskeat ja mustat

Termi *musta feminismi* esiintyy gradussani useasti. Se on sanatarkka käänös englannista (*black feminism*) ja yksinkertaisin tapa ilmaista asia. Käytän ilmauksia mustat ja ruskeat ihmiset samasta syystä, vaikka niiden merkitykset ovat suomeksi vakiintumattomia. Gradussani *musta* vastaa merkitykseltään samaa kuin termit afrikanamerikkalainen ja afroamerikkalainen, ja käytän sitä suorana suomennoksena alkuteksteistä. Hubara kertoo Ruskeat Tytöt –kirjansa johdannossa (Hubara 2017, 27), miksi hän on päätenyt termiin *ruskeat* synonyyminä sanalle rodullistettu:

Ruskea on vähän vähemmän kipeää tekevä versio rodullistetusta. Se on myös lyhyempi ja nopeampi kirjoittaa, kauniimpi ja vähemmän akateeminen. [...] Ennen kaikkea se on oma sanani, ei valkoisten tutkijoiden ja toimittajien sana kuvaamaan meitä. Ruskea tarkoittaa minulle samaa kuin rodullistettu, ei siis välttämättä mitään tiettyä ihonsävyä tai etnisyyttä. Kun käytän sanaa Ruskeat Suomen kontekstissa, tarkoitan myös esimerkiksi Mustia ihmisiä, venäläisiä, virolaisia, itäeurooppalaisia, romaneja ja saamelaisia – kaikkia sellaisia ryhmiä, joille ei ymmärtääkseni suoda tilaa olla valkoisia tai suomalaisia tai normi.

Käytän sanaa ruskea tässä gradussa Hubaran antamassa kontekstissa. Tarkoitukseni ei ole valkoisena tutkijana kaapata sanaa akateemiseksi, vaan yritän käyttää tarkkaa kieltä kuvatakseni asioita parhaalla mahdollisella tavalla. Toisinaan käytän termiä rodullistettu, kun haluan kiinnittää huomion tarkoitukselliseen valkoisuuden piiristä poissulkemiseen ja

toiseuttamiseen⁵ (*othering*). Suomen kontekstissa ruskeat on myös ilmaisuvoimainen Hubaran esittämällä tavalla: se kattaa kaikenlaiset suomalaiset rodullistetut vähemmistöt.

Rotu

Useasti gradussani esiintyvä termi on rotu. Se on sanana vaikea sisältämiensä valtasuhteiden vuoksi. Kun puhumme rodusta, on puheessa aina läsnä rasismien ja rotusorron historia ja nykyisyys (Valovirta 2010, 93). Vaikeuden lieventämiseksi ja ongelmallisuuden osoittamiseksi rodusta saatetaan puhua lainausmerkeissä. Tällöin yritetään päästä eroon sen biologisesta historiasta ja lainausmerkein muistuttaa rodun olevan sosiaalinen ja kulttuurinen konstruktio. (Ema.) Koska graduni käsittelee rodun ensisijaisuutta mustassa ja intersektionaalisessa feminismissä, uskon sen samalla osoittavan rodun rakentuneen luonteen ja pyrkimykset purkaa sitä (ks. ema., 93), jolloin lainausmerkkejä ei tarvita erikseen sitä merkitsemään. Päädyin ratkaisuun myös sanan esiintyvyyden ja luettavuuden vuoksi. Lainausmerkkien sijaan teen tässä johdannossa selväksi, etten missään nimessä käytä termiä viittaamaan biologiseen kategoriaan, vaan siihen, että vaikka nykyisin tiedämme, ettei aiemmin eri rotuihin jaoteltujen ihmisten välillä ole merkittäviä biologisia eroja, vaikuttavat stereotyyppiset käsitykset mustista ja muista ei-valkoisista edelleen näiden ihmisten elämään ja mahdollisuuksiin (ks. Hubara & Partanen 2017, 8).

Valkoinen feminismi

Termillä valkoinen feminismi en viittaa harjoittajan ihonväriin, vaan universalistiseen ja värisokeaan feminismin suuntaukseen. Käsitteelen valkoista feminismiä tarkemmin luvussa 2. Gradussani ymmärrän valkoisuuden kuten Sirma Bilge (2013, 412–413), joka ei määrittele valkoisuutta ihonvärin, fysiologian tai biologian kautta, vaan rakenteellisesti etuoikeutettuna asemana eli rotuetuoikeutena. Valkoisuus on sekä etuoikeutettu näkökulma, josta valkoiset ihmiset tarkastelevat itseään, muita ja yhteiskuntaa, että kokoelma (vain normatiivisen valkoisuuden näkökulmasta) huomaamattomia kulttuurisia käsityksiä (ema.).

Intersektionaalisuus vs. intersektionaalinen feminismi

Termien intersektionaalisuus ja intersektionaalinen feminismi merkitykset eroavat hieman toisistaan. Intersektionaalinen feminismi rajaa terminä intersektionaalisuuden feministisen tutkimuksen sisälle. Teoriaperinne ei kuitenkaan pelkisty akateemiseen feminismiin ja on

⁵ Ks. esim. Collins 1990, 68-69; Said 2011[1978].

historiansa vuoksi paljon muutakin kuin sukupuolentutkimuksen ala. Muoto *intersektionaalisuus* on merkitykseltään laajempi ja sisällyttää itseensä kaiken akateemisen sukupuolentutkimuksen kentän ulkopuolella tehdyn tutkimuksen, aktivismin ja historian. Tutkimusartikkeleissa se on myös yleisemmin käytetty, ja näistä syistä kirjoitan itsekin useimmiten sen muodossa *intersektionaalisuus*. Suomessa puhutaan mediassa ja yleisesti julkisuudessa nimenomaan intersektionaalisesta feminismistä, ja käytän itse tätä muotoa, kun puhun nykypäivän suomalaisesta aktivismista tai intersektionaalisuudesta yhtenä feminismin aaltona. Termejä käytetään myös synonyymeinä, ja niiden merkitysero arkipuheessa on pieni jos sitä on ollenkaan, mutta tämän tutkimuksen kannalta ero on merkillepantava.

1.4 Tutkimuskysymys ja -asetelma

Lukiessani intersektionaalisuutta käsitteleviä tutkimusartikkeleita kiinnostuin niiden näkökulmaeroista. Mitä enemmän olen teoriaan ja sen historiaan tutustunut, sitä ilmeisemmäksi on tullut teorian parissa käytävä kamppailu intersektionaalisuuden tutkimuksen suunnasta ja tarkoituksesta. Nämä kamppailut näyttävät kietoutuvan kysymykseen rodusta ja sen asemasta intersektionaalisessa tutkimuksessa. Minua alkoivat kiinnostaa rodusta käytävät kamppailut, ja siksi keskityn tutkimaan rodun merkitystä intersektionaalisessa aktivismissa ja tutkimuksessa.

Pureudun gradussani intersektionaalisuuden historiaan ja siitä käytyihin kamppailuihin ja pohdin, mitä sellaista intersektionaalisuus on tuonut sekä aktivismiin että tutkimukseen, mikä on aiemmin jäänyt paitsioon. Tutkin yllämainittua jännitettä, kritiikkiä ja keskustelua intersektionaalisen tutkimuksen suunnasta. Minua kiinnostaa, minkä vuoksi tutkijat ovat niin erimielisiä intersektionaalisuuden historiasta ja tulevaisuudesta ja rodun asemasta osana näitä. Miksi intersektionaalisuuden tutkimuskentällä käydään valtataisteluita ja mistä se kertoo? Tutkin intersektionaalisuuden ja rodun yhteyttä ja sitä, miksi rodun poistaminen analyysistä nähdään usein intersektionaalisuuden perustan nakertamisena.

Tutkimuskysymykseni ovat:

- 1) *Miksi rodun ja feminismin suhde on historiallisesti hankala,*
- 2) *millä tavoin rodusta kiistellään intersektionaalisessa tutkimuksessa ja*
- 3) *mikä on rodun merkitys suomalaisessa intersektionaalisessa feminismissä?*

Liikun tutkimuksessani kolmella eri tasolla, joista jokainen vastaa yhtä tutkimuskysymystä. Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen vastatakseni perehdyn intersektionaalisen lähestymistavan historiaan yhdysvaltalaisten mustien naisten aktivismin ja mustan feminismin kautta, jotta rodusta käytävät kamppailut asettuvat kontekstiinsa. Toinen tutkimustaso on akateeminen intersektionaalisuus. Perustelen intersektionaalisuuden antia akateemiselle tutkimukselle, avaan intersektionaalisuutta koskevien kiistojen taustoja ja käsittelen myös intersektionaalisen tutkimuksen laajentumista Yhdysvaltojen ulkopuolelle ja sen teoretisointien fokuksen muuttumista. Kolmanteen tutkimuskysymykseen vastaan tutkimalla suomalaista intersektionaalista feminismiä ja sen avulla keskusteluun nostettua kysymystä rodusta suomalaisessa yhteiskunnassa.

Graduni alkupuoli on teoreettis-keskusteleva ja argumentoiva, eli tutkin kirjallisuudessa intersektionaalisuudesta esitettyjä käsityksiä, vertailen niitä toisiinsa ja pyrin esittämään perusteluja tietynlaisen käsitystavan puolesta. Haen vastausta ensimmäiseen ja toiseen tutkimuskysymykseen luvuissa 1–5 intersektionaalista teoriaa ja historiaa käsittelevien artikkeleiden ja kirjojen avulla. Tutkimusta aloittaessani etsin erilaisista yliopiston kirjaston hakupalveluista kymmenen viitatuinta intersektionaalisuudesta kirjoitettua artikkelia. Halusin aluksi tutkia nimenomaan intersektionaalisen tutkimuksen ykkösartikkeleiksi käsitettyjä tekstejä. Osa aineistosta onkin intersektionaalisen tutkimuksen ”klassikoita”, jotka tulevat vastaan ensimmäisenä tutkimukseen perehtyessä. Etsin artikkeleita myös yliopiston kirjaston tietokannasta hakusanalla ”intersectionality” ja lukemani kirjallisuuden lähdeviitteistä. Lukiessani lisää silmäni aukenivat monen tutkijan (esim. Bilge 2013; Tomlinson 2013; Alexander-Floyd 2012) kritisoimalle rodun unohtamiselle ja omia tarkoitusperiä palvelevan intersektionaalisuuden historian kirjoittamiselle. Nämä kriittiset artikkelit eivät välttämättä ole luetuimpien artikkeleiden listoilla, mutta käsittelevät akateemisen feminismin ongelmia ja intersektionaalisen tutkimuksen valkoistamista. Lopulta päädyin jättämään top 10 –artikkelit taustalle ja tutustumaan lisäksi tutkimusartikkeleihin, joiden kirjoittajien näkemykset intersektionaalisuudesta eroavat merkittävästi kymmenen viitatuimman artikkelin näkökulmista. Käytän kuitenkin viitatuimpien artikkeleiden top 10 –listausta argumentointini apuna luvussa 5.1.3.

Perehdyttyäni aiheeseen lisää aloin kysyä yhä useammin, keiden tekemään tutkimukseen intersektionaalisuudesta kirjoitetuissa artikkeleissa viitataan ja minkälaista siten on tutkimuskaanonin intersektionaalisuus. Akatemiassa viittaukset ovat valtaa, koska ne

kertovat, mitä pidetään intersektionaalisuuden keskeisinä artikkeleina, keitä keskeisinä tutkijoina ja siten millaista on hyvä ja kaivattu intersektionaalinen tutkimus. Tekstien ensisijaisuudelle voi olla monia syitä, joista vain osa liittyy niiden mullistavuuteen (ks. esim. Bilge 2013). Kiinnostuin siitä, miksi toisille on helpompaa päästä osaksi kaanonia kuin toisille, minkälaisen tutkijoiden tekstit kuuluvat kaanoniin ja minkälaisen intersektionaalisuuden puolesta tärkeiksi nostetut tekstit puhuvat. Pyrkimykseni on tehdä intersektionaalisuuden parissa käytävää valtataistelua näkyväksi muun muassa antamalla tilaa kaanonin ulkopuolisille kirjoittajille.

Luku 6 eroaa aiemmista luvuista aineistonsa ja kontekstinsa puolesta. Vastaan kolmanteen tutkimuskysymykseen tutkimalla rotua ja intersektionaalista feminismiä suomalaisessa julkisessa keskustelussa. Taustoitan Suomen kontekstia lyhyesti tarkastelemalla suomalaisuuden representaatioita ja suomalaisten suhdetta rotuun. Intersektionaalisen käytännön aktivismin suomalaisena esimerkkinä käytän Koko Hubaraa ja Ruskeat Tytöt – yhdistystä, joiden kautta tutkin rodusta käytyä keskustelua. Aineistona hyödynsin Ruskeista Tytöistä kirjoitettuja artikkeleita, Koko Hubaran Ruskeat Tytöt -kirjaa ja blogikirjoituksia sekä Ruskeat Tytöt -sivustoa.

Seuraavaksi taustoitan tulevia lukuja avaamalla valkoisuutta, valtaa sekä rodun ja feminismin vaikeaa suhdetta. Luvussa 3 käsittelen tarkemmin mustan feminismin rodun ja sukupuolen teoretisointeja. Neljännessä luvussa keskityn akateemisen intersektionaalisuuden muotoutumiseen ja viides luku on omistettu intersektionaalisessa akateemisessa tutkimuksessa käydylle kamppailulle. Kuudennessa luvussa käsittelen intersektionaalisuutta Suomen kontekstissa ja viimeisessä luvussa nivon yhteen kaiken aiemmin käsitellyn ja tarkastelen miten hyvin onnistuin vastaamaan asettamiini tutkimuskysymyksiin.

2 Näkymätön rotu ja valkoisuus

Intersektionaalisuuden käyttötavoista käydään kamppailuja, jotka vaikuttavat myös siihen, kuinka sen historiasta kirjoitetaan. Intersektionaalisuuden perinteen ja historian tiivistäminen on aina valintoja, ja eri tutkijat korostavat eri asioita. Intersektionaalisuuden nimen alla tehdään hyvin monenlaista tutkimusta, ja osa tutkijoista painottaa esimerkiksi kulttuurintutkimuksen ja jälkistrukturalismin (Ilmonen 2011), osa taas queerin tai postkoloniaalin (Winker & Degele 2011) vaikutusta intersektionaalisen tutkimuksen taustalla.

Monet tutkijat taas ovat erittäin tarkkoja siitä, että intersektionaalisuuden juuret mustassa feminismissä tunnustetaan lähestymistavan alkukohdaksi (ks. Alexander-Floyd 2012; Collins & Bilge 2016; Jordan-Zachery 2007; Tomlinson 2013ab). Olennainen osa intersektionaalisuuden nykyisiä valkoistamispyrkimyksiä (joista lisää luvussa 5) on mustan feminismien vaikutuksen häivyttäminen ja kunnian siirtäminen jo tunnetuille (valkoisille) nimille (ks. esim. Alexander-Floyd 2012; Bilge 2013; Tomlinson 2013ab). Tähän liittyy myös ennen intersektionaalisuuden nimeämistä tehdyn, mutta sen lähestymistapoja hyödyntävän aktivismin, taiteen ja teoretisoinnin unohtaminen. Moni nykytutkija joko jättää aiemman historian huomiotta tai ei ole tietoinen ajanjaksosta ennen intersektionaalisuuden 1980- ja 1990-luvun vaihteessa tapahtunutta *nimeämistä*. (Collins & Bilge 2016, 64.)

Kimberlé Crenshaw'n myöhemmin intersektionaaliseksi nimeämän lähestymistavan historia on siis paljon pidempi kuin itse käsitteen (esim. Brah & Phoenix 2004; Bilge 2010, 58). Crenshaw'n työ intersektionaalisuuden parissa on todella tärkeää, mutta on harhaanjohtavaa ajatella lähestymistavan syntyneen vasta silloin kun se nimettiin. Tällainen intersektionaalisuuden historian kirjoitus, joka alkaa vasta siitä hetkestä kun intersektionaalisuudesta tuli akateemista, typistää sen vain akateemiseksi alaksi. (Collins & Bilge 2016, 64.) Osoittaakseni sen teoretisoinnin rikkauden, jota mustat ja ruskeat naiset olivat vuosikymmeniä harjoittaneet ennen teoriaperinteen nimeämistä, käsittelen intersektionaalisuuden historiaa ennen sen nimeämistä ja akateemiseksi alaksi vakiintumista.

Ensin kuitenkin avaan valkoisuuden ja valkoisen feminismien käsitteitä ja sitä, miksi ne ovat ongelmallisia. Valkoinen ja musta feminismi eivät ole suoranaisesti vastinpareja, ja molemmat ovat olleet olemassa toisistaan riippumatta. Musta feminismi ei siis ole "vastaisku" valkoiselle

feminismille, vaan se on lähestymistapana ja näkökulmana ollut olemassa pitkään. Valtavirtafeminismi on kuitenkin pitkään ollut hyvin valkoista ja keskiluokkaista ja jättänyt sisällyttämättä agendalleen monien vähemmistöjen yhdenvertaisuuskamppailuja, mitä on yhä enenevässä määrin arvosteltu. Käynkin alkuun läpi valkoisuutta ja valkoisen feminismin historiaa avatakseni sitä, miksi monista naisista tuntui, ettei feminismi ota huomioon heidän kamppailujaan.

2.1 Valkoisuus normina

Current assumptions see African-Americans as having race, White women as having gender, Black women as experiencing both race and gender, and White men experiencing neither.

(Collins 1998, 77.)

Normit ohjaavat jokapäiväistä toimintaamme, vaikkemme kiinnittäisi niihin huomiota. Niiden huomaamattomuus perustuu niiden arkea helpottavaan ja vapauttavaan ulottuvuuteen: oikeaa ja väärää ei tarvitse jatkuvasti pohtia, mikä helpottaa kanssakäymistä muiden kanssa. Normit eivät kuitenkaan ainoastaan helpota toimintaamme vaan myös rajoittavat sitä. (Lehtonen 2015a, 150.) Normit ovat yhteiskunnallisia ennako-odotuksia siitä, miten jonkun oletetaan käyttäytyvän tai mihin jonkun oletetaan uskovan tietyissä yhteiskunnallisissa tilanteissa (Halley, Eshleman & Vijaya 2010, 4). Koska valkoiset ihmiset eivät useinkaan tiedosta omaa rotuaan eli valkoisuuttaan, näemme itsemme ”normaaleina” tai ”vain ihmisinä”. Tällöin valkoisuudesta tulee normatiivista eli tavallista, tyypillistä ja oletettua. Vaikka valkoisuus voi olla näkymätöntä valkoisille, olemme hyvin tietoisia muiden kuin valkoisten roduista. (Emt.) Valkoisuus on siis normi, ja sitä on siksi hankala huomata. Valkoisuus normina sulkee ulkopuolelleen ei-norminmukaiset tekemällä heistä erottuvia, ulkopuolisia, epänormaaleja ja epätavallisia.

Franz Fanon kirjoittaa klassikkokirjassaan *Black Skin, White Masks* (1952) kolonialismin vaikutuksesta, mustuudesta ja valkoisuudesta. Fanonin mukaan perimämme on siirtomaahistorian muokkaamaa. Sara Ahmed (2007) pohjaa Fanoniin kirjoittaessaan kolonialismin historian muokkaavan kehoja, mikä tekee maailmasta ”valkoisen”. Maailma peritään ja on olemassa jo ennen yksilöä, jolloin ”valkoinen” maailma on valmis

tietyyntyyppisille kehoille. Kehot muistavat historian, vaikka me unohtaisimme sen. (Ahmed 2007, 153–154.) Kehollisuus tulee siis ennen yksilöä, ja syntyessämme tietynlaiseen kehoon on sille varattu paikka maailmassa jo olemassa ennen tietyn kehon saapumista. Ahmedin mukaan elämänolosuhteet siirtyvät eteenpäin perintönä ja geeneissä, mutta myös sukupolvien tekemän työn kautta (ema., 154).

Valkoisten kehojen ei tarvitse kohdata valkoisuuttaan, joten heidän valkoisuutensa jää huomaamatta ja se on näkymätöntä, jotain sellaista jota vasten muut näyttäytyvät poikkeavina. (Ahmed 2007, 156–157.) Halley ym. (2010, 5–6) kysyvät, mitä muiden kuin valkoisten kokemuksista kertoo se, että valkoisuus nähdään normaaliksi. Biologisesti ihmisiä ei voi jaotella selvästi toisistaan erottuviin rotuihin, ja rotu ei ole geenikysymys. Silti rotu on olemassa sosiaalisena ja poliittisena ymmärtämisen tapana, joka yrittää jaotella yksilöitä selkeiksi ryhmiksi tavalla, joka systemaattisesti suosii valkoisia ja samalla haittaa ei-valkoisten mahdollisuuksia. (Emt., 6–7.) Valkoisuus ryhmäidentiteettinä on olemassa vain, koska on myös ei-valkoisia ryhmiä, joihin ei tunneta yhteisyyttä ja jotka luokitellaan ”toisiksi” eli toiseutetaan. Me ja muut –erottelu on usein binääristä: valkoisuus ja ei-valkoiset nähdään ikään kuin ihmiset muodostaisivat kokonaisuudessaan vain kaksi toisilleen vastakkaista ryhmää. (Emt., 10.)

2.2 Valkoisuus ja valta

Valkoisuuden näkymättömyys liittyy valtaan. Yhteiskunnallinen valta tarkoittaa taloudellista valtaa ja vallassa olevien ryhmien kykyä vakiinnuttaa oma kulttuurinsa ja norminsa vallitsevaksi. (Halley ym., 2010, 4.) Rotu on kytköksissä tähän yhteiskunnalliseen valtaan, sillä se tuotetaan ja uusinnetaan sosiaalisesti (emt., 60.)

Valkoisuus ei ole staattista, vaan muuttuva kategoria, joka on muodostunut historiallisten, poliittisten, sosiaalisten ja taloudellisten muutosten tuloksena. Yhdysvalloissa ensimmäiset valkoisiksi käsitetyt ihmiset olivat anglosaksisia protestantteja ja luoteiseurooppalaisia. Irlantilaiskatoliset nähtiin aikanaan ei-valkoisiksi, mutta ajan myötä tämä muuttui. (Halley ym. 2010, 6.) Tieteellisessä rasmissa ihmisten jaottelu fyysisten samanlaisuuksien, kuten ihonvärin, kasvopiirteiden ja hiusten mukaan määritteli mustat ja valkoiset selvästi toisistaan erottuviksi sosiaalisiksi ryhmiksi. Collinsin (1998, 70) mukaan samoin kuin

”oikeiden” (biologisten) perheenjäsenten oletetaan näyttävän toisiltaan, myös samasta sukulinjasta (*bloodline*) periytyneiden rodullisten ryhmien oletettiin jakavan samoja fyysisiä, älyllisiä ja moraalisia attribuutteja. Tämän logiikan mukaan biologisesti erilaiset tulivat määritellyiksi perheen ulkopuolisiksi ja rodullisesti erilaisista ryhmistä tuli toisilleen vieraita (ema.).

Rotukategoriat ovat olemassa, koska ihmiset ja yhteiskunnat uskovat niiden olevan totta – ne ovat psykologisten ja yhteiskunnallisten, eivät biologisten tai evolutionaaristen prosessien tulosta (Halley ym. 2010, 7). Jos ja kun ihmiset käsittävät rodun todeksi, perustavanlaatuisiksi ja biologiseksi faktaksi, tämän ajattelun seuraukset vaikuttavat todellisuuteemme monilla tavoilla (emt., 56). Valkoinen iho kuten tietyt muut ominaisuudet (esimerkiksi vammattomuus, näkökyky tai heteroseksuaalisuus) nähdään normaaleiksi ja lisäksi paremmiksi kuin muut mahdolliset ominaisuudet (emt., 59).

Valkoinen etuoikeus on näkymätöntä, ja siksi monikaan valkoinen ei ole tietoinen ”rodullisesta edustaan”. Vallassa olevat eivät todennäköisesti tunnista valta-asemaansa, koska monestakaan valkoisesta ei tunnu henkilökohtaisesti vallakkaalta. Mutta kun huomio siirretään yksilöstä valtaa pitäviin ryhmiin, käy nopeasti ilmi, että valkoiset ovat yliedustettuina vallan paikoilla. (Emt., 67.)

Valkoisen etuoikeuden voi määritellä poissaolon kautta. Se on rasismien seurausten poissaoloa, rakenteellisen syrjinnän poissaoloa, kulttuuristen odotusten poissaoloa, elinikäisen marginalisoinnin ja toiseuttamisen poissaoloa. Valkoinen etuoikeus tarkoittaa, ettei valkoisten ihmisten rotua nähdä ennen kaikkea ongelmaksi. Valkoiset eivät saa osakseen hassuja katseita, koska heidän ajatellaan olevan väärässä paikassa, eivätkä valkoisten esi-isät ole joutuneet väkivallan kohteiksi ihonvärinsä vuoksi. (Eddo-Lodge 2017, 86.)

Valkoisuudesta ja rodullisuudesta puhumisen tarkoitus ei ole syyttää yksittäisiä valkoisia ihmisiä, vaan valkoisen etuoikeuden näkyväksi tekemisellä pyritään kiinnittämään huomiota valtaan ja rakenteisiin, jotka suosivat valkoisuutta ja tekevät siitä näkymättömän normin. Samoin kuin rakenteet suosivat miehiä, ne suosivat valkoisuutta tai heteroseksuaalisuutta. Se ei tarkoita, että kaikki valkoiset heteromiehet ovat suoraan vastuussa esimerkiksi rasismista tai että heidän elämässään ei olisi vaikeuksia. Mutta se tarkoittaa, että valkoisena heteromiehenä elävä ei joudu kohtaamaan valkoisuuttaan, sukupuoltaan tai

seksuaalisuuttaan, koska ne ovat normi. Nämä asiat eivät hankaloita heidän elämäänsä. Valkoiset heteromiehet voivat kiistää näiden ominaisuuksien olevan heitä määritteleviä asioita, koska kukaan ei kiinnitä niihin huomiota. Sitä on etuoikeus.

Intersektionaalinen feminismi on pyrkinyt nostamaan esiin valkoisuuden etuoikeutettua positiota. Valkoinen feminismi taas on feminismiä, joka olettaa valkoisten naisten kamppailujen olevan kaikkien naisten kamppailuja. Valkoinen feminismi ei ota epäoikeudenmukaisuuksia käsitellessään sukupuolen lisäksi huomioon muita ihmisten välillä olevia eroja, kuten rotua, luokkaa tai seksuaalisuutta. Se ei tunnista ei-valkoisia haittaavia rakenteellisia ongelmia kuten rotusyrjintää. Intersektionaaliset feministit pyrkivät tekemään valkoisuuden näkyväksi, sillä se on tärkeä askel kriittiseen rotuajatteluun ja systemaattisen epäoikeudenmukaisuuden tarkasteluun (Halley ym., 5–6).

2.3 Valkoinen feminismi

2.3.1 Universalismi ja rodun huomiotta jättäminen

Valkoiset feministit eivät olleet joutuneet kohtaamaan valkoisuuttaan, joten he ajattelivat kokemustensa ja kamppailujensa olevan universaaleja, kaikille naisille kaikkialla samanlaisia. ”Naisen” kategorian purkaminen on lähtenyt mustien ja muiden rodullistettujen naisten kokemusten törmäämisestä vallitsevaan todellisuuden määrittelyyn. Mustille ja ruskeille feministeille rotu oli aina ollut olennainen osa heitä sortavia rakenteita. Ne feministit, joilla ei ole valkoisen rodun etuoikeutta, pyrkivät osoittamaan valkoisen feminismin kapeakatseisuuden.

Rodun jättäminen ulkopuolelle feminismin yhdenvertaisuuspyrkimyksissä ei palvellut kuin valkoisten feministien asiaa. Reni Eddo-Lodge (2017) sanallistaa best sellerissään *Why I’m No Longer Talking to White People About Race* sen, mistä intersektionaalisen feminismin nousussakin oli kysymys: rodun näkemättä jättäminen ei pura rasistisia rakenteita tai paranna ei-valkoisten päivittäin kohtaamia olosuhteita. Rotu on nähtävä, jotta voi purkaa epäoikeudenmukaiset, rasistiset rakenteet. On nähtävä, kuka hyötyy rodustaan, kuka joutuu kärsimään negatiivisista rotuunsa liitetyistä stereotyyppioista, kenelle valta ja etuoikeus

suodaan – ansaitusti tai ei – heidän rotunsa, luokkansa ja sukupuolensa perusteella. Rodun näkeminen on välttämätöntä järjestelmän muuttamiseksi (Eddo-Lodge 2017, 84.)

Valtavirtafeminismi väitti ajavansa kaikkien naisten asiaa, vaikka tosiasiasa se keskittyi valkoisten naisten aseman parantamiseen. Valkoisuus nähtiin universaalina kategoriana ja valkoinen kokemus kaikkien kokemuksena. Tätä universaalina valkoisuuden kritiikkiä esittivät sekä musta että postkolonialistinen feministinen tutkimus, jotka ovat olennainen osa intersektionaalisuuden historiaa (lisää luvussa 4). Mustat ja ruskeat feministit toivat esiin, että kaikkien naisten kamppailut eivät ole samanlaisia, joten sorrosta vapautumiseen ei ole yhtä ratkaisua. Kun valkoiset naiset kamppailivat oikeudesta tehdä töitä eivätkä halunneet pelkistyä kotiäideiksi, mustat naiset ovat aina joutuneet työskentelemään, heillä ei ole ollut mahdollisuutta jäädä kotiin hoitamaan lapsiaan. Sen sijaan he ovat joutuneet raatamaan perheensä elannon eteen, esimerkiksi hoitamalla valkoisten työssäkäyvien naisten lapsia. (Ks. Beal 1970; Crenshaw 1989, 156; hooks 1984.)

Usein käytetty esimerkki valkoisen feminismin universalistisuudesta on Betty Friedanin *The Feminine Mystique* (1963), joka luetaan yhdeksi toisen aallon feminismin merkkiteoksista. Se räjäytti aikanaan potin kertomalla kotirouvien ahdistuksesta, mutta sai osakseen myös kritiikkiä erityisesti siitä, ettei Friedan ottanut huomioon sitä, miten etuoikeutettu asema on voida olla kotona kun mies elättää perheen. bell hooks kritisoi kirjassaan *Feminist Theory: From Margin to Center* (1984) Friedania siitä, että tosiasiasa Friedan kirjoitti *keski- ja yläluokkaisten valkoisten kotirouvien* ahdistuksesta, mutta kirjassa ei nimetä näitä ominaisuuksia vaan puhutaan tällaisesta ahdistuksesta ikään kuin se koskisi naisia kaikkialla Yhdysvalloissa (hooks 1984, 1). Mustilla naisilla ei ollut mahdollisuutta olla tekemättä työtä, vaan he uurastivat perheensä toimeentulon eteen. hooks kysyy, kuka hoitaa näiden valkoisten naisten lapsia ja koteja, kun keskiluokkainen valkoinen nainen vapautetaan kotitöistä ja pääsee valkoisten miesten kanssa tasaveroisena työmarkkinoille (1984, 1). Valkoisuus on häivytetty kirjasta eikä sitä ole mainittu, mutta se on sanomaton taustaoletus. Tällöin valkoisten kotirouvien ahdinko esitetään kaikkien naisten ahdinkona, ja kun feminismi asettaa keskiöön valkoiset keskiluokkaisten ongelmat, se sivuuttaa muiden kuin valkoisten keskiluokkaisten naisten varsin erilaiset taistelut. (Crenshaw 1989, 155 alaviite 38; hooks 1984, 3).

hooksin (1984, 3) mukaan hänen aikansa feminististä diskurssia hallitsevat valkoiset naiset kuten Friedan ennen heitä harvoin kyseenalaistavat, kuinka hyvin heidän kokemuksensa todellisuudesta sopivat naisten kokemuksiin yleisesti. He eivät myöskään usein ole tietoisia näkökulmiensa rotu- tai luokkaennakkoluuloista, vaikka tässä onkin hooksin mukaan tapahtunut kehitystä. hooks sanoo rasismien kukkivan valkoisten feministien kirjoituksissa vahvistaen valkoista ylivaltaa ja estäen naisten poliittisen yhteistyön mahdollisuuden yli etnisten ja roturajojen. (hooks 1984, 3.)

Patricia Hill Collinsin mukaan valkoiset naiset ovat hyötynneet ja hyötyvät valkoisen miehen ylivallassa: mustat naiset ryhmänä on alistettu valkoisen miehen hylkäämisen kautta, valkoiset naiset taas viettelyn (*seduction*) avulla, jolloin heillä on mahdollisuus päästä osaksi vallasta kunhan tietävät paikkansa (Collins 1990, 189). Collins sanoo tämän hylkäämisen ja viettelyn historiallisen perinnön kehystävän mustien ja valkoisten naisten välisiä suhteita. Hänen mukaansa mustat naiset ilmaisevat katkeruutta ja vihaa valkoisia naisia kohtaan, koska valkoiset naiset ovat historian saatossa antaneet anteeksi ja selitelleet poikiensa, miehiensä ja isiensä rikkomuksia, kuten orjanaisten raiskauksia. Jos valkoiset naiset pystyivät orjuuden aikana jättämään huomiotta tämän suuruusluokan tekoja, nykyrasismien vivahteiden käsittäminen lienee monelle valkoiselle naiselle vielä suurempi haaste. (Emt., 189–190.) Historiallisesti vapaus on mustille naisille tarkoittanut nimenomaan vapautta valkoisista miehistä, koska valkoisten miesten ja mustien naisten väliset suhteet ovat olleet pitkään valkoisen miehen aiheuttaman sarron ja seksuaalisen hyväksikäytön perinnön läpäisemiä (emt., 191).

Collinsin mukaan monien afrikkalaisamerikkalaisten naisten mielestä aivan liian harva valkoinen nainen on valmis myöntämään saatikka haastamaan valkoisten miesten toiminnan, koska he ovat hyötynneet valkoisista miehistä. Valkoiset naiset ovat kykenemättömiä tunnistamaan oman rasisminsa ja sen, miten he ovat siitä hyötynneet, koska valkoisia opetetaan tarkoin olemaan huomaamatta valkoista etuoikeutta, samoin kuin miehiä opetetaan olemaan huomaamatta miehistä etuoikeutta. (Emt., 190.)

Rodun tuominen feministiseen keskusteluun onkin osoittautunut hankalaksi, koska valkoisuutta ei ole nähty roduksi vaan normiksi ja ihmisyydeksi yleensä. Valkoisuuden normin kritiikki on kuitenkin tuonut esiin, että rodulliset valtasuhteet läpäisevät

valkoistenkin todellisuuden. Valkoisilla on yhtäläillä rotu kuin kaikilla muillakin, ja he hyötyvät rasistisesta maailmanjärjestyksestä, oli se tietoista tai ei. (Valovirta 2010, 92.)

2.3.2 Suffragetit ja valkoinen ylivalta

Toinen, kammottavampi esimerkki valkoisesta feminismistä on amerikkalaisten naisten äänioikeus- eli suffragettiliikkeen historia. Valkoisten naisten suffragettiliike puolusti kasvavassa määrin valkoista ylivaltaa (*white supremacy*) vahvistaakseen ”naisten oikeuksia” (Hobson 2016, 6). Philip N. Cohenin (1996) mukaan amerikkalaisen suffragettiliikkeen rasismista puhutaan hyvin vähän, ja ne tutkijat jotka ovat tähän tarttuneet, ovat vierittäneet syyn pois rasismiin syyllistyneiden naisten harteilta vetoamalla esimerkiksi ajan henkeen ja silloiseen yhteiskuntaan tai kuvaamalla naiset vain naiiveiksi miesten (rasistisen) ideologian kannattajiksi (Cohen 1996, 708).

Cohenin (ema., 707) mukaan suffragettien ydinjohdon harjoittama nationalismi perustui ulossulkevaan kansalaisuuteen, joka edellytti valkoisuutta. Tämä nationalismi toteutui valkoisten naisten ja valkoisten miesten allianssin kautta, jolle sukupuolikonflikti oli alisteinen, vaikka suffragetti johtajat halusivatkin parantaa asemaansa naisina. Samalla kun nämä johtajat edistivät naisten äänioikeutta, he edistivät myös ei-valkoisten naisten ja miesten ulossulkemista ja sortoa. (Ema.)

Äänioikeuskamppailussa valkoiset naiset hylkäsivät ei-valkoiset naiset ja miehet tavoitellessaan paikkaa valkoisen miehen rinnalla (ema., 715). Kun Yhdysvaltain perustuslain neljästoista lisäys antoi afrikanamerikkalaisille miehille kansalaisoikeudet, suffragetti Elizabeth Cady Stanton leimasi sen ”häväistykseksi” (ema, 713–714). Stanton valitti neljännen lisäyksen nostavan ”ihmiskunnan alhaisimmat säädöt” ”naisten korkeimpien säätyjen” yli. Susan B. Anthony oli samaa mieltä esittämällä, että ”jos älylle, oikeudenmukaisuudelle ja moraalille halutaan etusija hallituksessa, antakaa naiskysymyksen tulla esiin ensimmäisenä ja mustien (*negro*) viimeisenä”. (Ema., 714–715.)

Cohenin (1996, 717) mukaan suffragetit vetosivat ”kansakunnan rakentamiseen” ja tarjosivat äänioikeuttaan valkoisten miesten kansakunnan pelastamisen avuksi. Valkoisten suffragettien lähestymistapa auttoi vakuuttamaan miespoliitikoille ja -äänestäjille, että valkoisten naisten

äänioikeus hyödyttäisi kansakuntaa ja valkoista miestä (ema., 724). Valkoiset naiset toimivat oman poliittisen etunsa mukaisesti ja ei-valkoisia naisia vastaan.

Ann D. Gordonin (1997, 4) mukaan ”naisliikkeessä” aiemmin näkynyt solidaarisuus afrikanamerikkalaisia naisia kohtaan, omien ennakkoluulojen voittaminen ja taisteleminen afrikanamerikkalaisten naisten kanssa rintarinnan epäoikeudenmukaisia lakeja ja tapoja vastaan oli kadonnut 1800-luvun loppuun mennessä. Gordon huomauttaa, että se, mitä historioitsijat tässä yhteydessä kutsuvat ”naisliikkeeksi” tarkoittaa tietenkin valkoisten naisten liikettä. Kun tätä ei kirjoiteta auki, häivyttää tällainen nimeämistapa eroja valkoisten ja ei-valkoisten naisten kamppailuissa ja on siten yksi esimerkki valheellisesta universaalisuudesta eli siitä että (valkoisen) naisliikkeen ajatellaan olevan kaikkien naisten liike. (Gordon 1997, 4.)

Rosalyn Terborg-Pennin (1997, 10) mukaan afrikanamerikkalaiset naiset olivat merkittäviä naisten ja mustien äänioikeuden esitaistelijoita, vaikka näiden liikkeiden historiankirjoituksessa ei sitä usein muisteta. Yhdysvaltain perustuslain kaikille amerikkalaisille naisille äänioikeuden myöntäneen yhdeksännentoista lisäyksen läpimeno elokuussa 1920 oli osaltaan afrikanamerikkalaisten naisten ansiota. Kamppailu äänioikeuden puolesta ei loppunut kuitenkaan siihen, koska valkoinen poliittinen ylivalta Yhdysvaltain etelässä onnistui anastamaan äänioikeuden suurelta osalta sen saaneista mustista naisista. Vasta vuonna 1965 voimaan astunut äänestyslaki (*Voting Rights Act*) antoi äänioikeuden takaisin suurimmalle osalle sen menettäneistä mustista miehistä ja naisista. (Terborg-Penn 1997, 10.)

Terborg-Penn (ema., 14.) sanoo mustien naisten kamppailleen äänioikeutensa saamiseksi sekä rasismia että seksismää vastaan. 1800-luvun viimeiseltä vuosikymmeneltä yhdeksännentoista lisäyksen läpimenokamppailuun mustat naiset olivat johtoasemissa paikallisissa ja alueellisissa suffragettiliikkeissä. Mustien ja valkoisten naisten äänioikeuskamppailut olivat osin päällekkäisiä mutta vaikka niillä oli samanlaisia strategioita ja yhteistyötä, näiden ryhmien kokemukset erosivat ajan myötä. Mustien naisten äänioikeuden vastustus valkoisten keskuudessa ja syrjintä, jota mustat naiset kokivat äänestyspaikoilla vahvistivat afrikanamerikkalaisten ja valkoisten suffragettien eroja. (Ema.)

Cohen (1996, 725) sanoo suffragettiliikkeen historian osoittavan, että valkoiset naiset voivat

hyötyä liittolaisuudesta valkoisten miesten kanssa, mutta jos he eivät ole valmiita kyseenalaistamaan tätä etuoikeuttaan, sorrettujen ryhmien naiset tulevat ymmärrettävästi olemaan epäluuloisia valkoisen feminismin väitteistä toimia kaikkien naisten parhaaksi.

Silloinkin kun valkoinen feminismi ei suoraan kannata valkoista ylivaltaa ja ole näkyvän rassistista, se ajaa hyvin kapean naisjoukon asiaa ja jättää monta tärkeää epätasa-arvon kysymystä käsittelemättä. Palaan valkoisen feminismin ongelmallisuuteen luvuissa 4 ja 5. Valkoisuudesta siirryn seuraavaksi esittelemään intersektionaalisen perinteen ja mustan feminismin muotoutumista ja historiaa 1800-luvulta 1980-luvulle asti.

3 Musta feminismi – rotu ja sukupuoli

Mustat naisaktivistit työskentelivät rasismin ja seksismin poistamiseksi kauan ennen intersektionaalisuuden nimeämistä ja akateemiseksi alaksi vakiintumista. Tämän historian muistaminen on heidän työnsä kunnioittamista, koska heidän ponnistelujensa pohjalta lähti kehittymään nykyinen intersektionaalinen tutkimus.

3.1 Mustat naisaktivistit 1800-luvulla

Ei-valkoiset feministit ovat pitkään käsitelleet rodun ja sukupuolen risteämisiä. 1800-luvun alussa mustat naiset kritisoivat ja haastoivat rodun ja sukupuolen toimintatapoja. Poliittinen agitaattori Maria Stewart oli yksi ensimmäisistä mustista feministeistä, joka puhui siitä, miten mustien naisten keskinäiset suhteet ovat tarpeellisia, koska ne tarjoavat yhteisön mustien naisten aktivismille ja itsemääritylle (Collins 1990, 4).

Anna Julia Cooperin teksti *A Voice from the South: By a Black Woman of the South* (1892) on myöhemmin nostettu yhdeksi mustien naisten ydintekstiksi. Cooper analysoi mustien naisten kokemusta toisiinsa vaikuttavien sarron muotojen eli rodun, luokan, sukupuolen ja seksuaalisuuden kautta, mutta hänellä ei ollut resursseja saada ääntään kuuluviin omana aikanaan. (Collins & Bilge 2016, 68.) Cooperin kanssa samaan aikaan myös Ida B. Wells edisti mustien naisten vapautusta ja korosti rodullisen oikeudenmukaisuuden tarvetta sukupuolten tasa-arvon rinnalla (Hobson 2016, 6).

Orjuudesta vapautunut Sojourner Truth ajoi voimakkaasti sekä naisten että mustien oikeuksia. Truth piti jo vuonna 1851 Ohiossa naisten oikeuksia käsittelevässä kokoontumisessa puheen, jossa hän kysyi ”Ain’t I A Woman?”. Truth ajoi voimakkaasti sekä naisten että mustien oikeuksia ja kritisoi puheessaan vain valkoisten naisten äänioikeutta ajanutta suffragettiliikettä. (Jordan-Zachery 2007, 255; Alexander-Floyd 2012, 1, 5; Brah & Phoenix 2004, 76). Feminismin nähtiin tuolloin olevan ensisijaisesti valkoisten naisten liike, joka ajoi vain heidän oikeuksiaan. Truth pitikin feminismiä inklusiivisuutta vaatineen puheensa valkoisista naisista koostuneen yleisön edessä. (Collins & Bilge 2016, 67–68.) Truthin puheesta on useita versioita, ja alla olevan version mukaan Truth toistaa useasti sanat

"Ain't I A Woman?". Lause on tullut tunnetuksi myös bell hooksin vuonna 1981 julkaistun kirjan nimenä.

That man over there says that women need to be helped into carriages, and lifted over ditches, and to have the best place everywhere. Nobody ever helps me into carriages, or over mud-puddles, or gives me any best place! And ain't I a woman? Look at me! Look at my arm! I have ploughed and planted, and gathered into barns, and no man could head me! And ain't I a woman? I could work as much and eat as much as a man—when I could get it—and bear the lash as well! And ain't I a woman? I have borne thirteen children, and seen most all sold off to slavery, and when I cried out with my mother's grief, none but Jesus heard me! And ain't I a woman?

(Collins 1990, 14 Loewenberg & Bogin 1976, 235 mukaan.)

Truthin puhe kiteytti kaikkien, myös ei-valkoisten, naisten oikeuden feminismiin ja muutoksiin. Puheessaan Truth paljastaa naisen käsitteen kulttuurisen rakentumisen tuomalla esiin ristiriidat afrikanamerikkalaisena naisena elämisen ja naisiin yhdistettyjen ominaisuuksien välillä. Hän eli toisen luokan kansalaisena rankkaa työtä tehden ja ilman yhdenkään miehen apua. (Collins, 1990, 14.) Sen sijaan, että hyväksyisi naiseudesta esitetyt oletukset ja yrittäisi osoittaa vääräksi sen, etteivät mustat orjanaan olisi oikeita naisia ja siten oman naiseutensa, Truth kyseenalaisti juuri nuo oletukset (Brah & Phoenix 2004, 77). Hän onnistui purkamaan naiseuden käsitettä ja osoitti sen ideologisesti ja kulttuurisesti rakentuneeksi ennemmin kuin luonnolliseksi ja yksinkertaiseksi heijastukseksi totuudesta (Collins 1990, 14). Kuten Truth jo 1800-luvulla, ovat afrikanamerikkalaiset naiset myöhemminkin kyseenalaistaneet ristiriitoja naiseuden ja mustien naisten aliarvostuksen välillä: jos naiset kerran ovat passiivisia ja hauraita, miksi mustia naisia kohdellaan "muuleina" ja heille määrätään raskaita siivoustöitä (emt., 12).

Mustat naiset näkivät kokemuksiansa kautta tarpeen monenlaiset paikantuneisuudet huomioon ottavalle aktivismille jo 1800-luvulla, eikä tämä tarve poistunut 1900-luvulle siirryttäessä. Feminismi valkoisten naisten asiaa ajavana liikkeenä ja toisaalta mustien kansalaisoikeusliike mustien miesten asiaa ajavana liikkeenä pitivät mustien naisten kokemukset ja ajatukset edelleen marginaalissa.

3.2 Mustat naisaktivistit 1960-luvulta eteenpäin

Afroamerikkalaiset naiset ovat pitkään olleet mukana mustissa yhteiskunnallisissa ja poliittisissa organisaatioissa, mutta miesten johtamat organisaatiot eivät ole korostaneet mustien naisten asioita. Suuri osa nykyisestä mustasta feministisestä ajattelusta nouseekin mustien naisten kasvavasta halusta ponnistella sukupuolitaso-arvon eteen afroamerikkalaisissa organisaatioissa. (Collins 1990, 8.) Kansalaisyhteiskunta- ja Black Power -liikkeissä naisilla oli nimellinen tasa-arvo, mutta todellisuudessa he olivat alisteisessa asemassa miehiin (Collins & Bilge 2016, 65). Afrikanamerikkalaiset naisintellektuellit ovat vaatineet 1970-luvulta lähtien, että seksismi ja maskuliininen vääristymä mustassa yhteiskunnallisessa ja poliittisessä ajattelussa ja rasistinen vääristymä feministisessä teoriassa on korjattava. (Collins 1990, 9.)

Collinsin mukaan mustien naisten ajatusten ulkopuolelle jättäminen valtavirran akateemisesta diskurssista ja afrikanamerikkalaisten naisintellektuellien merkillinen sijoittuminen sekä feministisessä että mustassa yhteiskunnallisessa ja poliittisessä ajattelussa on tarkoittanut, että mustat naisintellektuellit ovat jääneet ulkopuolisiksi kaikissa kolmessa yhteisössä. Oletukset, joiden perusteella ryhmän täysjäsenyys myönnetään kieltävät mustien naisten todellisuuden – feminismin aatteena valkoinen, musta yhteiskunnallinen ja poliittinen aate taas miehinen ja valtavirtatutkimus näiden kahden yhdistelmä. (Collins 1990, 12.)

Feminismi siis näytti olevan yhtä kuin valkoiset naiset ja kansalaisyhteiskunta- ja Black Power -liike yhtä kuin mustat miehet. Rodun ja naiseuden samanaikaisuuden tuottamaa sortoa ei ollut tilaa ajatella kummassakaan liikkeessä, ja mustat naiset näkivät tarpeen monenlaiset paikantumiset huomioivalle aktivismille.

Yhdysvalloissa 1960-luvun lopulta 1980-luvun alkuun esiintynyt aktivismi ja yhteiskunnalliset liikkeet laittoivat alulle monet intersektionaalisuuden perusideoista. Intersektionaalisuuden ydinajatuksia yhteiskunnallisesta epätasa-arvosta ja kontekstista, vallasta ja sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta muotoutuivat yhteiskunnallisten liikkeiden parissa. Liikkeet kohtasivat aikansa kriisejä, ennen kaikkea kolonialismia, rasismia, seksismia, militarismia ja kapitalistista riistoa. Koska ei-valkoiisiin naisiin ei vaikuttanut vain yksi näistä valtajärjestelmistä vaan niiden lomittuminen, naiset perustivat autonomisia liikkeitä, jotka

esittivät intersektionaalisuuden ydinajatuksia, vaikkakin käyttäen eri sanastoa. (Collins & Bilge 2016, 64.)

Ennen intersektionaalisuuden teoreettisia ja akateemisia määritelmiä yhdysvaltalaiset mustat feministit olivat käsitelleet esseekirjallisuudessa rodun, sukupuolen ja seksuaalisuuden yhteenkietoutuneisuutta. He myös kehittivät intersektionaalisia analyysejä yhteiskunnallisten liikkeiden parissa ja ilmaisivat ideoitaan esim. poliittisina pamfletteina, runoina, esseinä tai taiteen avulla. 1970-luvulla he kehittivät omia poliittisia organisaatioitaan käyttämällä lisänimitystä ”musta feminismi”. (Emt., 65.)

1970-luvun lopulta 1980-luvulle ydinideat alkoivat kehittyä intersektionaalisuuden jaetuksi sanastoksi tai merkitsijöiksi (Collins & Bilge 2016, 76). Ensimmäisiä termejä oli *riski* (*jeopardy*). Teoksessaan *Double Jeopardy: To Be Black and Female* (1970) Frances Beal tarkoitti kaksoisriskillä (*double jeopardy*) rotua ja sukupuolta, ja kritisoi patriarkaalista Black Power -liikettä sekä rasismia valkoisten naisten vapautusliikkeessä ja molempiin yhtyvää kapitalismia (Collins & Bilge 2016, 66, 76). Beverly Lindsay kirjoitti vuonna 1979 kolmoisriskistä (*triple jeopardy*). Deborah King (1988) taas käytti termejä moninkertainen riski (*multiple jeopardy*), monistuvat vaikutukset (*multiplicative effects*) ja vuorovaikutteiset sorrot (*interactive oppressions*). Muita intersektionaalisuutta merkitseviä termejä olivat The Combahee River Collectiven sorron yhteenliittyvät järjestelmät (*interlocking systems of oppression*) samanaikainen (*simultaneous*) ja moninaisuus (*manifold*), jotka vastasivat sitä mitä Collins tuli myöhemmin nimittämään nimellä herruuden matriisi (*the matrix of domination*). (Collins & Bilge 2016, 76; ks. luku 4.3.1 s. 38.)

Intersektionaalisuuden ydinajatuksukset esiintyivät useissa avainteksteissä kuten Toni Cade Bambaran *The Black Woman* -teoksessa (1970), jonka esseet huomauttavat, että mustat naiset eivät voi ikinä saada vapauttaan, jos huomiota ei kiinnitetä sekä rasismiin, että seksismiin että luokkasortoon (Collins & Bilge 2016, 66). Frances Beal (1970) taas argumentoi identiteettien liittyvän kiinteästi rakenteisiin: mustien naisten on ollut aina pakko käydä töissä, eikä heillä ole ollut mahdollisuutta olla sidottuna kotiin, mistä vapautumista valkoiset feministit (kuten Friedan kirjassaan *The Feminine Mystique*) ajavat. (Collins & Bilge 2016, 66–67.)

Vuonna 1981 bell hooks julkaisi kirjansa *Ain't I a Woman: Black Women and Feminism*, jonka johdannossa hän kritisoi monien feministien käyttämää naisten ja mustien tilanteiden rinnastusta. Hänen mukaansa se osoitti, että kaikki naiset ovat valkoisia ja kaikki miehet mustia. (Yuval-Davis 2006, 193.) Sama kritiikki vaatii huomiota vuosi tämän jälkeen julkaistun antologian nimessä: *All the Women Are White, All the Blacks Are Men, But Some of Us Are Brave* (Hull, Bell-Scott & Smith 1982).

3.2.1 Combahee River Collective

Homofobia vaikutti mustien lesbojen elämään yhtä voimallisesti kuin rotu-, luokka- ja sukupuolisorto (Collins 1990, 193). Afrikkalaisamerikkalaiset yhteisöt olivat homofobisia, mutta mustat heteronaiset olivat haluttomia tunnustamaan sitä, koska tuolloin heteroseksuaalinen etuoikeus nähtiin mustan naisen ainoana etuoikeutena. Heterous oli tärkeä etuoikeus, koska mustilla naisilla ei ollut rodullista ja sukupuolista etuoikeutta, ja harvalla oli luokkaetuoikeus. Mustat lesbot eivät olleet valkoisia, miehiä, heteroita tai (usein) varakkaita, joten heistä tuli standardi, jota vasten oma ”normaalius” on mahdollista mitata. (Collins 1990, 193–194.)

The Combahee River Collective (CRC) syntyi 1970-luvulla, kun pieni ryhmä mustia lesboja sosialistifeministisiä kirjailijoita, aktivisteja ja ajattelijoita irtaantui emo-organisaatiostaan NBFO:sta (*National Black Feminist Organization*) huomattuaan miten homofobia rajoitti järjestön toimintaa. Naiset organisoituvat poliittisesti radikaaleiksi sosialistisiksi mustiksi lesboiksi. CRC oli kollektiivi, joka kehitti intersektionaalista analyysiaan dekolonisaation, desegregaation ja feminismin ympärillä olevien yhteiskunnallisten liikkeiden kontekstissa (Collins & Bilge 2016, 68).

CRC tuotti mustan feminismin periaatteista lausunnon *A Black Feminist Statement*, jossa on nähtävissä intersektionaalisuudelle keskeisiä teemoja. Vuonna 1977 julkaistu *Black Feminist Statement* keskittyy siihen, miten rasismiin, patriarkaatin ja kapitalismin sorrot limittyvät, ja ottaa huomioon myös heteroseksismin ja homofobian. CRC omistautui aktiivisesti vastustamaan rodullista, seksuaalista, heteroseksuaalista ja luokka-alistusta ja painotti tärkeimpien alistussysteemien lomittumista. (Brah & Phoenix 2004, 78; Collins & Bilge 2016, 67.)

Barbara Smith, yksi CRC:n perustajista, sanoo, että ennen CRC:tä hän ei uskonut, että olisi olemassa tapa, jolla hän voisi olla sekä musta että feministi että lesbo. CRC:ssä ei ollut homofobiaa, rasismia ja seksismiä, eikä hänen enää tarvinnut jättää osaa itsestään oven ulkopuolelle. (Collins & Bilge 2016, 68–69.) CRC:n *Black Feminist Statement* oli ensimmäinen dokumentti, joka kehysti identiteetin intersektionaalisen linssin läpi ja joka esitti identiteettipolitiikan elintärkeäksi vastarinnan työkaluksi. Tämä identiteettipolitiikka rakentui mustien naisten elämän monikerroksisuudelle, joka syntyi heidän paikastaan risteävissä valtasuhteissa. (Emt., 69.)

3.2.2 bell hooks ja Audre Lorde

Vaikka Audre Lorde ja bell hooks eivät nimenneet lähestymistapaansa intersektionaaliseksi, painottivat he intersektionaalisuuden periaatteita ja naisten välisten erojen huomioon ottamista. hooksin *Ain't I a woman: Black Women and Feminism* (1981) huomautti, että analogia naisten ja mustien välillä antaa ymmärtää, että ”kaikki naiset ovat valkoisia ja kaikki mustat miehiä”. Tämä oli alkukohta mustien ja muiden feministien ja yhteiskuntatieteilijöiden analyttiselle ja poliittiselle siirtymälle, jonka pyrkimyksenä on purkaa sekä naisten että mustien kategoriat ja kehittää intersektionaalista sukupuolen, rodun ja luokan analyysiä. (Yuval-Davis, Nira 2006, 193.)

hooks puhuu monista samaan aikaan vaikuttavista alistuksen muodoista, ja hänen mukaansa feministinen analyysi on riittämätöntä, jos se keskittyy vain sukupuoleen. hooks arvostelee hänen mukaansa modernin feministisen ajattelun keskeistä väitettä, jonka mukaan ”kaikki naiset ovat alistettuja”. Hänen mukaansa tämä antaa ymmärtää, että naiset ovat yhtenäinen ryhmä, eivätkä erot kuten luokka, rotu, uskonto tai seksuaalisuus vaikuta kokemuksiin sorrosta. (hooks 1984, 5.) hooksin mukaan etuoikeutetut (valkoiset) feministit eivät joko ymmärrä täysin sukupuoli-, rotu- ja luokkasorron keskinäistä riippuvuutta tai eivät suhtaudu siihen vakavasti. Tällöin feministiset analyysit naiseudesta keskittyvät pääasiassa sukupuoleen ja osallistuvat siten länsimaisessa patriarkkaalisessa ajatusmaailmassa vallalla olevaan tapaan mystifioida naisten todellisuus väittämällä sukupuolen olevan naisen kohtalon ainoa määrittäjä. Sukupuoleen keskittyminen onkin hooksin mukaan ollut helppoa sellaisille naisille, jotka eivät kohtaata rotu- tai luokkasortoa. (hooks 1984, 14.)

hooks kuvailee yhtä intersektionaalisuuden peruseriaatteista kirjoittaessaan mustien miesten ja valkoisten naisten samanaikaisesta sijoittumisesta sekä alistetuksi että alistajaksi. hooks kirjoittaa mustien miesten kärsivän rasismista, mutta hyötyvän seksismistä, joka mahdollistaa naisten alistamisen. Valkoiset naiset taas kärsivät seksismistä, mutta rasismi mahdollistaa mustien ihmisten alistamisen. Molemmat ryhmät ovat samanaikaisesti sekä etuoikeutettuja että sorrettuja eri ominaisuuksiensa vuoksi. (Emt., 14–15.)

Musta lesbofeministi ja runoilija Audre Lorde korostaa klassikoksi nousseessa tekstissään *The Master's Tool Will Never Dismantle the Master's House* (1984/1993), että amerikkalaisten naisten keskinäisiä eroja kuten rotua, seksuaalisuutta, luokkaa ja ikää on käsiteltävä, koska niiden poissaolo heikentää feminististä henkilökohtaisen ja poliittisen analyysia. Lorde nimittää akateemiseksi ylimielisyydeksi feministisestä teoriasta keskustelemista ilman moninaisten erojemme tutkimista. (Lorde 1993a, 110.)

Lorde korostaa muidenkin tekijöiden kuin sukupuolieron merkitystä. Hänen mukaansa naisten välillä on eroja (kuten rotu, ikä ja sukupuoli), mutta naisia eivät pidä erossa toisistaan naisten väliset erot sinällään, vaan haluttomuutemme tiedostaa niitä. (Lorde 1993b, 115.) Lorden mukaan naisten välisten rotuerojen ja erojen seurausten unohtaminen on suurin uhka naisia yhdistävän vallan mobilisoinnille (emt., 117).

Lorde on kirjoittanut myös paljon siteeratun lauseen, jonka mukaan elämässämme on useita päällekkäisiä kamppailuja: "There is no such thing as single-issue struggle because we do not live single-issue lives" (Lorde 1993c, 138).

3.2.3 Rodullistettujen allianssit

Mustat naiset eivät olleet Yhdysvalloissa ainoita, jotka puhuivat rodun, luokan, sukupuolen ja seksuaalisuuden yhteenkietoutuneisuudesta. Chicanat, latinonaiset, alkuperäiskansojen naiset ja aasianamerikkalaiset muodostivat heterogeenisiä alliansseja mustien naisten kanssa. Näiden naisten kirjoituksista julkaistiin kirjoituskokoelma *This Bridge Called My Back* (1983), jossa on artikkeleita, esseitä, runoutta ja taidetta. (Collins & Bilge 2016, 71.)

Mustilla, chicanoilla, latinoilla, alkuperäiskansojen ja aasianamerikkalaisilla naisilla on kaikilla omat historiansa, mutta heidän aktivisminsa ja intellektuaalinen työnsä on ollut myös yhteistyötä (emt., 74). Kolmannen maailman naiset taas kyseenalaistivat naisen kategoriaan postkolonialistisessa tutkimuksessaan (ks. luku 4.1.).

Britanniassa ei-valkoiset ja rodullistetut naiset olivat (ja ovat) usein maahanmuuttajia eri brittiläisen imperiumin osista. He perustivat autonomisen yhteiskunnallisen liikkeen nimeltään OWAAD – *Organization of Women of Asian and African Descent*, joka oli aktiivinen vuosina 1978–1983. Tässä kontekstissa *mustuus* liitti yhteen mustat afrikkalaiset, eteläaasialaiset ja karibialaiset kokemukset alistamisesta. OWAAD organisoitiin afro-aasialaisen yhteisyyden pohjalle, jossa *mustuus* toimi yhteisenä poliittisena identiteettinä. *Musta* oli käytössä poliittisena terminä, joka ei kuvaillut ihonväriä vaan määritteli rodullistettujen tilannetta Britanniassa. He olivat (ja ovat) Britanniassa brittiläisen imperialismin tuloksena ja edelleen jatkuva sorto on tulosta brittiläisestä rasismista. (Collins & Bilge 2016, 75.)

Mustat naiset ovat pitkään tehneet eri tavoin töitä sukupuoli- ja rotusorron kitkemiseksi, ja luoneet keskinäiselle solidaarisuudelle perustuvia yhteistyökanavia. Tämän historian pohjalta kehittyi akateeminen intersektionaalisuus, kun aktivistit alkoivat 1980-luvulla raivata tietään sisälle yliopistoihin.

4 Akateemisen intersektionaalisuuden muotoutuminen

Tässä luvussa keskityn intersektionaalisuuden akateemiseen muotoutumiseen. Aiempien vuosikymmenten aktivismi ja musta feminismi saivat vaikutteita muista tutkimusperinteistä kuten postkoloniaalisesta feminismistä ja standpoint-teoriasta, ja intersektionaalisuuden teoretisoinnit siirtyivät pikkuhiljaa myös akatemian seinien sisäpuolelle. Aiemman aktivismin yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden lähtökohtien ja akateemisten diskurssien yhteensovittaminen ei ole sujunut ongelmitta. Intersektionaalisuus onkin yliopistoihin siirtymisestään asti kyseenalaistanut ja kritisoinut akateemisia käytäntöjä. Käyn ensin läpi postkoloniaalisen feminismin ja standpoint-teorian vaikutusta intersektionaalisuuteen, minkä jälkeen syvennyn siihen, miten teoriaperinne on joutunut epäsovinnaisuutensa vuoksi kamppailemaan paikastaan vakavasti otettavana tutkimuksena.

4.1 Postkoloniaalinen feminismi

Feminismin valtavirtakeskustelussa yksilöiden erojen hahmottaminen pelkistyi pitkään sukupuoleen ja seksuaalisuuteen muiden erojen jäädessä taustalle. Kolonialismia kritisoiva postkoloniaalinen ajattelu taas pohjautui miehille ja sukupuolisokeille selitysmalleille, jotka eivät ottaneet huomioon sukupuoleen perustuvia valtasuhteita, vaikka kolonialististen yhteiskuntien rakentaminen perustui juuri sukupuolen, rodun ja seksuaalisuuden erotteluille (Valovirta 2010, 99). Postkoloniaalinen feminismi syntyi kritiikkinä sukupuolisokeaa ajattelua kohtaan. Se nosti keskiöön rasmin ja sukupuolen kietoutumisen yhteen sekä erityisesti eron ”naisen” kategorian sisällä kritisoimalla universalisoivaa, Eurooppa-keskeistä, valkoista feminismiä. (Ema.)

Postkoloniaalinen feminismi nosti esiin naisen ruumiillisuuden ja identiteetin nimenomaan rodun ja värin kautta nähtyinä. Itsestäänselvyytenä otetun ”naisen” kategorian kadotessa ei-valkoiset naiset halusivat ottaa paikkansa omaehtoisina subjekteina. (Vuorela 1999, 14.) Yhdysvalloissa postkoloniaalisesta feminismistä tuli mustan marginaalin ääni. Ei-valkoiset naiset toivat esiin vieraantumisen tunteensa suhteessa valkoisten keskiluokkaisten naisten liikkeeseen ja teksteihin. Postkoloniaali on paitsi puhetta identiteeteistä (kuka minä olen naisena?) , myös kyseenalaistanut länsimaisten naisten hegemonisen tavan puhua

”kolmannen maailman” naisista. (Ema., 17–18.)

Postkoloniaalinen, feministinen eron politiikka kritisoi feminismiin samuuden logiikkaa, oletusta kaikkien naisten samanlaisuudesta (eli valkoisuudesta, keskiluokkaisuudesta ja heteroudesta). Länsimaiden feministejä on syytetty yksipuolisesta naiskuvasta ja oman kokemuksen yleistämisestä. Myös yrittäessään huomioida universalismin ongelmat tutkiessaan ”kolmannen maailman” naisia länsimaiset feministit eivät kritiikin mukaan ota huomioon näiden naisten keskinäisiä eroja. Tällöin tuloksena on yksipuolinen, stereotyyppinen kuva naisista, jotka ryhmänä toiseutetaan suhteessa ”meihin” ja jotka on jo etukäteen määritetty alistetuiksi esimerkiksi uskontonsa vuoksi. Tämä luo harhaanjohtavan kategorian ”kolmannen maailman naiset”, joka jo olemuksellisesti eroaa ”meistä” länsimaisista ja joka periaatteessa hyvää tarkoittavan, eroja korostavan analyysin kautta tulee pelkistetyksi ja toiseutetuksi. (Valovirta 2010, 99–100.)

Chandra Talpade Mohanty ja Gayatri Chakravorty Spivak ovat postkoloniaalisen feminismiin edelläkävijöitä. Heidän kuuluisimmat tekstinsä käsittelevät juuri länsimaisten feministien hegemonista puhetapaa suhteessa kolmannen maailman naisiin. Mohanty osoittaa artikkelissaan *Lännen silmien alla* (1999[1988]), kuinka länsimaiset feministit ovat kolmannen maailman naisista kirjoittaessaan typistäneet heidät alistetuksi yhtenäiseksi ryhmäksi. Kolmannen maailman naisilla ei ole toimijuutta, vaan he ovat objekteja, joita länsimaiset feministisubjektit katsovat omien universalisoivien intressiensä kautta. Jälkimmäiset tuottavat näin uudelleen kulttuurisen essentialismin koloniaalista traditiota. (Mohanty 1988/1999.) Mohanty jatkoi tästä vuonna 2003 artikkelissaan *'Under Western Eyes' revisited* (Mohanty 2003).

Gayatri Chakravorty Spivakin vuonna 1988 julkaistu esse *Can the Subaltern Speak?* tarkastelee Intian leskenpolttoperinnettä ja sen käsittämistä läntisestä näkökulmasta. Barbaariseksi ja naista alistavaksi leimattua leskenpolttoperinnettä käytettiin oikeuttamaan imperialismia kansan sivistämisen muodossa. Spivak kritisoi kolonisoijien yksipuolista, heidän omasta länsimaisesta näkökulmastaan kumpuavaa tulkintaa: alistettujen itse kerrotulle kokemukselle ei annettu mahdollisuutta. Spivakin teksti on usein ymmärretty väärin. Hän ei tarkoita, etteikö alistettu voisi puhua tai ettei tällä olisi poliittista toimijuutta. Hän ei väitä, etteivät alistetut koskaan voisi puhua, vaan ettei heitä kuunnella, koska heille ei ole rakennettu puhujan paikkaa historiankirjoituksessa. Spivak korostaa aidon dialogin

tärkeyttä. (Valovirta 2010, 101.)

Nojautuminen universaaliin naisen kategoriaan haastoi sukupuolioletuksia, mutta auttoi samalla pitämään yllä status quota suhteessa rotuun, luokkaan ja seksuaalisuuteen. Käsitteet naisen kategorian yhtenäisyydestä asetettiin kyseenalaisiksi, kun tunnistettiin miten rotu, luokka ja seksuaalisuus vaikuttavat naisten kokemuksiin. (Brah & Phoenix 2004, 82.) Kun naisten yhtenäisyys kyseenalaistettiin, alettiin kiinnittää huomiota naisten keskinäisiin eroihin muun muassa rodun, luokka-aseman ja seksuaalisuuden suhteen ja tehdä niitä näkyviksi.

4.2 Standpoint-teoria

Intersektionaalisuus liittyy vahvasti ajatukseen tiedon paikantuneisuudesta, joka tunnetaan standpoint-teoriana. Suomeksi puhutaan myös näkökulmasidonnaisuuden teoriasta, mutta käytän termiä standpoint-teoria, koska tällä termillä siitä puhutaan useasti myös suomenkielisessä tutkimuskirjallisuudessa.

Standpoint-teorian mukaan tiedon tuottaja on aina paikantunut ja katsoo asioita omasta näkökulmastaan ja ainutlaatuisesta perspektiivistään. Paikantuneisuus vaikuttaa aina tutkimukseen ja siitä pitää olla tietoinen. Standpoint-teoria on tiedon objektiivisuuden purkamista ja marginaalissa tuotetun tiedon esiin nostamista. Se tarkoittaa, että esimerkiksi sorretuilla on sellaista tietoa omasta asemastaan, jota ei muulla tavoin ole mahdollista hankkia.

Tunnettuja näkökulmasidonnaisuuden teoreetikkoja ovat Nancy Hartsock, Sandra Harding ja Donna Haraway. Hartsockin mukaan miehillä ja naisilla on erilainen kokemus yhteiskunnallisesta todellisuudesta, ja analyysissä on otettava huomioon tietäjän yhteiskunnallinen asema, koska tieto ei ole tietäjästä riippumatonta (Hartsock 1987). Harding laajensi Hartsockin teoriaa huomauttamalla, että yhteiskunnallisesti paikantuneita näkökulmia on monia erilaisia, koska sukupuolen lisäksi esimerkiksi luokka ja rotu vaikuttavat ihmisten kokemukseen todellisuudesta (Harding 1986). Haraway taas korostaa, että jos tutkija haluaa tehdä objektiivista tutkimusta, hänen on paikannettava itsensä ja siten tehtävä näkyväksi tutkimuksensa rajallisuus (Haraway 1991).

Patricia Hill Collins argumentoi mustien naisten standpoint-teorian kirjassaan *Black Feminist Thought: Knowledge, Consciousness, and the Politics of Empowerment* (1990), joka on myös akateemisen intersektionaalisuuden merkkiteoksia. Hänen mukaansa musta feministinen ajattelutapa koostuu afrikanamerikkalaisten naisintellektuellien teorioista ja ajatusprosesseista, joiden tarkoituksena on ilmaista mustien naisten näkökulma (Collins 1990, 32).

4.2.1 Kritiikki ja valta

Standpoint-teoriaa on kritisoitu ja penätty sen suhdetta objektiiviseen tiedon saavuttamiseen ja näkökulmien ”paremmuuteen”. Esimerkiksi Kristina Rolin (2015) pohtii objektiivisen tieteellisen tutkimuksen mahdollisuutta ja objektiivisuutta ylipäänsä. Rolin esittelee filosofi Louise Antonyn (1992) näkökulmasidonnaisuuden paradoksin. Sen mukaan samalla kun hyväksytään tutkimuksen väistämättä olevan näkökulmasidonnaista, on hyväksyttävä toinen kahdesta vaihtoehdosta. Ensimmäinen vaihtoehto on hyväksyä, ettei eri näkökulmia voi vertailla tai laittaa paremmuusjärjestykseen. Tämä poistaa kuitenkin mahdollisuuden kritisoida valtavirtatutkimusta. Toinen vaihtoehto on, että eri näkökulmia voi vertailla ja laittaa paremmuusjärjestykseen, mutta silloin on luovuttava näkökulmasidonnaisuuden ajatuksesta, koska se vaatii näkökulmista riippumattoman mittapuun. (Rolin 2015, 97–98.) Siten Rolinin mukaan ”[f]eministisen tieteenfilosofian haaste on selvittää, voidaanko eri näkökulmia vertailla keskenään ilman, että näkökulmasidonnaisuuden ajatuksesta on luovuttava” (ema., 98).

Rolinin mukaan standpoint-teorian vastausta vaille jääneet ongelmat ovat, että näkökulmasidonnaisuuden teoriassa tutkija ”oikeuttaa tieteellisen hypoteesin *pelkästään* vetoamalla omaan yhteiskunnalliseen asemaansa” (kursiivi alkuperäisessä) ja että teorian mukaan ”alistetuissa asemassa olevien ryhmien näkökulma on tiedollisesti parempi kuin muiden ryhmien” (ema., 101). Mustien naisten standpoint ei väitä näin, vaan keskittyy vallan ja tiedon tiiviiseen yhteyteen. Rolin jättää huomiotta standpointille olennaisen valta-analyysin.

Collinsin (1997, 380) mukaan hierarkkisten valtasuhteiden todellisuudessa joidenkin ryhmien näkökulmat (*standpoints*) ovat etuoikeutettumpia kuin toiset. Tämä etuoikeus, joka

myönnetään tietylle näkökulmalle, ei sijaitse niinkään sen sisäisissä totuudellisuuden kriteereissä, vaan ryhmän vallassa tehdä omasta näkökulmastaan vallitseva muiden yhtä mahdollisten perspektiivien sijaan. Tällöin on ymmärrettävää, että valtasuhteissa alakynnessä olevat näkevät vahvuutensa solidaarisuudessa ryhmänsä jäseniä kohtaan. Yhtä ymmärrettävää on se, että tällaisista ryhmäjaotteluista hyötyvät haluavat hämärtää mielikuvan ryhmästä, jonka jäsenenä pääsee osalliseksi etuoikeuksista. (Ema., 380.) Valkoisuus esimerkiksi toimii tekemällä itsestään näkymättömän normin, jolloin on hankala osoittaa sen toimintamekanismeja ja tapoja, joilla se sulkee ulos ei-valkoisia.

Rolinin mukaan standpoint-teoria jättää epäselväksi sen, mitkä ovat ne perusteet, joilla eri näkökulmien keskinäistä paremmuutta voisi ylipäänsä vertailla, jos ajatellaan ettei ole olemassa sellaista asemaa, joka olisi kaikista näkökulmista riippumaton (Rolin 2015, 101–102). Collins käsittää tiedon objektiivisuuden mahdollisuuden varsin toisin kuin Rolin ja näkee standpoint-teorian nimenomaan tapana haastaa vallassa olevia käsityksiä sen sijaan, että se pyrkisi olemaan mahdollisimman objektiivinen kuvaus olemassa olevasta todellisuudesta (Collins 1997). Collins näkee standpointin tulkintakehyksenä, joka selittää miten tieto on keskeinen osa epäoikeudenmukaisten valtajärjestelmien ylläpitämisessä ja muuttamisessa. Standpointissa on kyse tiedon ja vallan suhteesta, ei menetelmistä, joilla voisi päästä kiinni ”totuuteen”. (Collins 1997, 375.) Collins kritisoi taipumusta etsiä parasta ja totuudellisinta näkökulmaa eli keskittyä ”totuuteen” vallan sijasta (ema., 380).

Rolin (2015) nostaa esiin erityisesti Harawayn standpoint-teorian ohjeen, joka korostaa sitä, että tutkijan on paikannettava ja asemoitava itsensä, ja kysyy, missä määrin tehtynä tämä on riittävää. Onko tarpeeksi se, että kirjoittaja kirjoittaa auki asemansa esimerkiksi valkoisena heteronaisena, vai ulottuuko paikantamisen vaatimus käytössä olevien tieteellisten käsitteiden historiaan. (Rolin 2015, 102.) Collinsin (1997) mukaan näkökulmia tulisi arvioida suhteessa hierarkkisiin valtasuhteisiin. Selittelevätkö ja hyväksyvätkö näkökulmat epäoikeudenmukaisuutta vai haastavatko ne sitä? Tuottavatko ne hallintasuhteita tiedontuotannon kautta vai hylkäävätkö ne tällaisen hallinnan luomalla vastakulttuureita? Collinsin mukaan standpoint-teorian perusajatus on, että tieto ei ole vapaa valtasuhteista. Vallassa olevalla ryhmällä on etuoikeus määritellä omat tiedontuotannon kriteerinsä ensisijaisiksi ja valideiksi muiden kustannuksella. Standpoint-teorian tarkoitus on ensisijaisesti selittää valtasuhteita, joissa tiedon hierarkiat määritellään, ja siksi pyrkimykset ottaa tieto ilman valtaa toimivat tahattomasti etuoikeutetun tiedon maaperällä. (Collins 1997,

380–381.)

Tärkeää ei siis niinkään ole se, mihin asti paikantamisen vaatimus on ulotettava, vaan valtasuhteiden kriittinen tarkastelu. Tieteellisten käsitteiden historiasta ja alkuperästä on hyvä olla tietoinen, samoin kuin omasta asemastaan ja etuoikeuksistaan tutkijana. Standpoint-teorian mukaan ei ole olemassa puolueetonta tietoa, vaan tieto arvotetaan ja validoidaan aina jossain kontekstissa. Tämän vuoksi ei ole mahdollista tehdä objektiivista eli neutraalia tai puolueetonta tutkimusta, vaan tutkimus on aina tuotettu jostain näkökulmasta. Intersektionaalisen perinteen mukaan tieteenteko on valtakamppailua erilaisten teorioiden välillä ja siten poliittista.

4.2.2 Mustan feminismin standpoint

Collinsin (1997) mukaan standpoint käsitteenä viittaa siihen, että ryhmällä on yhteinen, jaettu historia, joka perustuu heidän keskenään samanlaiseen paikkaansa valtasuhteissa. Ryhmät ovat ajallisesti suhteellisen pysyviä, niin että ryhmätodellisuudet ylittävät yksilön kokemukset. Standpointin mukaan siis hierarkkisissa valtasuhteissa samalla tavoin paikantuneet ryhmät jakavat yhteiset kokemukset näissä valtasuhteissa. Tällaiset jaetut näkökulmat johtavat siihen, että samoilla tavoin yhteiskunnallisesti paikantuneet altistuvat tulkitsemaan näitä kokemuksia toisiaan vastaavin tavoin. Collins käyttää esimerkkinä omaa kokemustaan rasismista, joka on toki ainutlaatuinen, mutta silti mahdollisuudet ja rajoitukset, joita hän päivittäin kohtaa ovat samantyyppisiä kuin muilla afrikanamerikkalaisilla ryhmänä. Tietty ryhmä analyysin yksikkönä ei poista yksilön toimijuutta. Se ei tarkoita, että kaikilla ryhmän yksilöillä on sama kokemus ja että he tulkitsevat sitä samoin. Standpoint keskittyy enemmän ryhmiä muokkaaviin yhteiskunnallisiin olosuhteisiin kuin yksilön kokemuksiin yhteiskunnallisesti rakentuneiden ryhmien osana. Standpoint selittää teoriana juuri ryhmien, ei yksilöiden, valtapositiota. Valtasuhteiden tutkiminen ja osoittaminen on standpointin ytimessä, joten valtasuhteiden unohtaminen standpoint-analyysistä on standpointin tahallista väärinymmärtämistä. (Collins 1997, 375–377.)

Afrikanamerikkalaiset naiset kokevat maailman eri tavoin kuin ne jotka eivät ole mustia tai naisia. Nämä konkreettiset kokemukset voivat saada aikaan tunnusomaisesti mustan feministisen tietoisuuden materiaalisesta todellisuudesta. Vaikka esiin nousee tiettyjä

ydinteemoja, se ei kuitenkaan tarkoita, että afrikanamerikkalaiset naiset reagoivat näihin teemoihin samalla tavoin, sillä mustien naisten keskinäinen monimuotoisuus tuottaa erilaisia konkreettisia kokemuksia. Vaikka esimerkiksi kaikki afrikanamerikkalaiset naiset kohtaavat rasismia, luokkaerot vaikuttavat rasismien kokemiseen, samoin kuin seksuaalinen suuntaus, etnisuus, asuinpaikka tai ikä. Tämän vuoksi on täsmällisempää puhua mustien naisten standpointeista monikossa, ei mustan naisen standpointista. (Collins 1990, 23–24.)

Collinsin mukaan afrikanamerikkalaiset naiset jakavat kuitenkin yhteisen kokemuksen mustana naisena olemisesta yhteiskunnassa, joka vähättelee afrikkalaistaustaisia naisia. Tämä kokemusten samanlaisuus tarkoittaa, että mustien naisten standpointissa nousevat esiin tietyt teemat. Yksi tällainen teema on kamppailun perintö (*legacy of struggle*). Kamppailu rasismia ja seksismiä vastaan yhdistää afrikanamerikkalaisia naisia heidän keskinäisistä eroistaan, ajankohdasta, iästä, yhteiskuntaluokasta, seksuaalisuudesta ja etnisyydestä huolimatta. (Collins 1990, 22.) Kamppailu myös siirtyy perintönä sukupolvelta seuraavalle.

Collinsin (1990, 28) mukaan itse määritellyt näkökulmat voivat kannustaa vastarintaan. Ajattelun ja tekojen keskinäisen riippuvuuden takia muutokset ajattelussa voivat johtaa muuttuneisiin tekoihin ja muuttuneet kokemukset voivat puolestaan saada aikaan muuttuneen tietoisuuden. Mustien naisten standpoint hylkää joko tai –dikotomian, jonka mukaan joko ajattelu tai toiminta on toivottavaa, ja että näiden yhdistäminen häiritsee molempien tehokkuutta. Collinsin mukaan tällaiset lähestymistavat luovat teoreetikoiden ja aktivistien välille syviä erotteluja, jotka ovat useimmin sepitettyjä kuin totta. (Emt., 28–29.)

Collins korostaa, että mahdollisuudet uusien suhteiden luomiselle ajattelun ja toiminnan välillä mahdollistuvat, kun korostetaan näkökulmia, joiden mukaan ajattelu ja toiminta ovat osa samaa prosessia. Useiden mustien naisintellektuellien työ onkin saanut vaikutteita toiminnan ja teorian yhdistämisestä. 1800-luvun mustien naisintellektuellien kuten Anna J. Cooperin, Frances Ellen Watkins Harperin, Ida B. Wellsin ja Mary Church Terrellin toimet kertovat älyllisen työn ja aktivismin yhdistämisestä. Nämä naiset sekä tuottivat analyyseja mustien naisten sorrosta että tekivät töitä tämän sorron lopettamiseksi. (Collins 1990, 29.)

Intersektionaalisuus nojaa vahvasti standpoint-teorian valta-asetelmien haastamispyrkimykselle ja ajatukseen tiedontuotannon paikantuneisuudesta. Samoin kuin standpoint-teoria, intersektionaalinen lähestymistapa haastaa tieteen käsityksiä ylipäänsä

saavutettavissa olevasta objektiivisuudesta. Se korostaa tieteen poliittisuutta ja vallan toimintaa teorioiden validoimisessa ja muiden hiljentämisessä.

4.3 Akateemisen intersektionaalisuuden uranuurtajat

Luvussa 3 pyrin osoittamaan, miten pitkä ja rikas historia intersektionaaliseksi luettavalla teoretisoinnilla on. 1980-luvulta lähtien aktivismi siirtyi vähitellen myös tutkimuksen sisälle ja musta feminismi alkoi muotoutua akateemisenä alana. Tämä ei kuitenkaan tapahtunut ilman ongelmia ja ristiriitoja. Kimberlé Crenshaw'n tutkimustyö ja käsitteen nimeäminen olivat olennaisessa osassa intersektionaalisuuden muotoutumisessa, ja hänen artikkeleidensa ansioksi luetaan intersektionaalisuuden tunnustaminen päteväksi (*credible*) tutkimusalaksi (Collins & Bilge 2016, 81). Crenshaw'n panos yhdessä Collinsin ja muiden teoreetikoiden työn kanssa muodostivat osaltaan uuden mustan akateemisen feminismien pohjaa. Aktivismin ja tutkimuksen yhdistäminen ei ollut helppoa, ja tällöin alkanut akateemisten käytäntöjen kritiikki jatkuu intersektionaalisen tutkimuksen parissa edelleen, samoin kuin intersektionaalisuuden tieteellisyyden ja oikeellisuuden kyseenalaistaminen (ks. myös luku 5).

4.3.1 Patricia Hill Collinsin *Black Feminist Thought*

Patricia Hill Collinsin *Black Feminist Thought* (1990) on mustan feminismien perusteoksia. Collins yhdisti teorian ja käytännön ja artikuloi mustien naisten kokemuksen sukupuolen, rodun ja luokan risteämisissä. Collinsin (1990, 6) mukaan musta feministinen aate on sulautunut poliittiseen kontekstiin, joka on haastanut sen oikeuden olla olemassa. Hän sanoo naistutkimuksen haastaneen valkoisten eliittimiesten hegemonisiksi väitettyjä ajatuksia, mutta samalla feministinen teoria on ironisesti myös hiljentänyt mustien naisten teoretisointeja. Vaikka mustat naisintellektuellit ovat pitkään käsitelleet rodun ja luokan intersektiota sukupuolen kanssa, historiallisesti he eivät ole olleet täysimääräisiä osanottajia valkoisissa feministisissä organisaatioissa. Tämä historiallinen mustien naisten ajatusten vaimentaminen on vaikuttanut voimakkaasti feministiseen teoriaan, ja teoriat, joiden on väitetty olevan universaalisti kaikkia naisia koskevia, paljastuvat lähemmällä tarkastelulla

valkoisten, keskiluokkaistaustaisten kannattajiensa kautta hyvin rajoittuneiksi. (Emt., 6–7.) Collinsin mukaan mustien naisten intellektuaalisen tradition tuntemattomuus ei olekaan sattumaa, vaan mustien naisten ja heidän ideoidensa näkymättömyyden ylläpito osallistuu olennaisesti koko yhteiskunnallisen rakenteen lävistävien rodun, sukupuolen ja luokan epätasa-arvoisuuksien rakentamiseen (emt., 5).

Sen sijaan, että etäännyttäisi itsensä ja kokemuksensa niin kuin hyvän akateemisen käytännön seuraamiseksi on opetettu, Collins halusi yhdistää arjen ja teorian (Collins 1990, xiii). Collinsin mukaan arki ei vaikuta negatiivisesti teoretisointiin, ja hän halusikin tutkia miten hänen elämänsä mustien naisten arkiset teot ja ajatukset peilaavat heille tärkeitä teoreettisia asioita (emt.).

Collinsin mukaan on tärkeää, että kirjaa mustien naisten ajatuksista voivat ymmärtää mustat naiset, ja hän halusi tehdä kirjastaan helppolukuisen muillekin kuin eliittikoulun käyneille. Collinsin mukaan koulutettu eliitti uskoo, että vain he ovat kykeneviä tuottamaan teorioita ja tulkitsemaan paitsi omaansa myös kaikkien muiden kokemuksia, ja he käyttävät usein tätä uskomusta myös oman etuoikeutensa ylläpitämiseen. Collins arvostelea teorioiden esittämistä niin abstrakteina, että niitä ymmärtävät vain harvat, koska se sulkee ulos ne, jotka eivät puhu eliitin kieltä ja vahvistaa siten yhteiskunnallisia valtasuhteita. (Collins 1990, xii.)

Collins oli ensimmäisiä, jotka sanoivat intersektionaalisuuden olevan feministisen tutkimuksen uusi paradigma, eli yleisesti hyväksytty ajattelutapa tai teoria (Bilge 2010, 59). Collinsin (1990, 222) mukaan musta feministinen ajattelu edistää perustavanlaatuisia paradigman muutosta sorron analyysissa. Omaksumalla paradigman, jonka mukaan rotu, luokka ja sukupuoli ovat toisiinsa kietoutuvia sorron järjestelmiä, musta feministinen ajattelu käsitteellistää uudelleen alistuksen ja vastarinnan yhteiskunnallisen yhteyden. Näin hylätään lähestymistavat, joissa aloitetaan sukupuolesta ja sen päälle lisätään muita eroja (*additive approach*). Sen sijaan erilaiset sortojärjestelmät nähdään osana yhtä isoa alistamisen rakennetta (*structure of domination*). Silloin analyysin fokus siirtyy pois sortojärjestelmien erojen ja yhtäläisyyksien pelkästä kuvailusta ja keskittyy sen sijaan siihen, miten nämä järjestelmät ovat kietoutuneet toisiinsa. (Collins 1990, 222.)

Collins (emt., 225) nimeää risteävät sorron muodot herruuden matriisiksi (*matrix of domination*), joka on jälleen yksi tapa nimetä intersektionaalinen teoretisointi. Collinsin

mukaan eroja pinoavien mallien (*additive approach*) korvaaminen toisiinsa liittyviä sorron muotoja korostavilla malleilla luo mahdollisuuksia uusille paradigmoille. Hän sanoo tällaisen paradigman muutoksen tärkeyden olevan siinä, että rodun, luokan ja sukupuolen ajattelemisen toisiinsa kytköksissä olevina sorron muotoina mahdollistaa myös muiden sorron muotojen kuten seksuaalisuuden tai etnisyyden kattavamman analysoinnin. Afrikanamerikkalaisten naisten ja muiden ulossuljettujen ryhmien asettaminen analyysin keskiöön avaa mahdollisuuksia sekä/että -vaihtoehdolle, käsitteelliselle näkökulmalle, jossa ryhmät voivat olla yhtä aikaa sekä etuoikeutettuja tietyn ominaisuutensa perusteella että sorrettuja toisen ominaisuuden perusteella. Esimerkiksi valkoisilla naisilla on etuoikeuksia rotunsa, mutta ei sukupuolensa perusteella. Yksilö voi näin olla kontekstista riippuen joko sortaja tai sorretun ryhmän jäsen. (Collins, 1990, 225.)

Collinsin mukaan sekä/että -näkökulma mahdollistaa perustavanlaatuisen yhteiskunnallisten alistussuhteiden analyysin. Rotu, luokka ja sukupuoli ovat sorron akseleita, jotka määrittävät mustien naisten kokemuksia yleisemmän herruuden matriisin sisällä. Muut ryhmät kohtaavat herruuden matriisissa eri esteitä esimerkiksi seksuaalisuutensa, uskontonsa tai ikänsä vuoksi, mutta kaikki ryhmät ovat saman herruuden matriisin alistamia. (Collins 1990, 226.)

Black Feminist Thought'n lopussa Collins argumentoi voimaantumisen politiikan puolesta (*politics of empowerment*). Hänen mukaansa musta feministinen ajattelu keskittyy mustien naisten sorron ja aktivismin jatkuvaan vuorovaikutukseen ja sen mukaan herruuden matriisi reagoi ihmisten toimijuuteen. Maailma on jatkuvassa muutoksen tilassa, minkä vuoksi yksilöillä on vastuu muutoksen aikaansaamiseksi. Olipa tilanne kuinka synkkä tahansa, aina on mahdollista tehdä valintoja ja toimia. Vaikka yksilön voimaantuminen onkin avainasemassa, vain yhdessä toimiminen voi saada aikaan poliittisten ja taloudellisten instituutioiden kestävän yhteiskunnallisen muutoksen. (Collins 1990, 237.)

4.3.2 Kimberlé Crenshaw ja käsitteen nimeäminen

Intersektionaalisuus käsitteenä on lähtöisin oikeustieteen professori Kimberlé Crenshaw'n vuonna 1989 julkaistusta artikkelista *Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine*. Artikkelissa Crenshaw esittelee

oikeustapauksien kautta mustan naisen subjektin ongelmallisuutta. Mustan naisen hahmo on hänen mukaansa alisteinen sekä naisille että mustille. Kun puhutaan naisista ja seksuaalisesta syrjinnästä, naiset ovat oletuksena aina valkoisia, kun taas mustista ja rasismista puhuttaessa kohteet oletetaan miehiksi. Tällöin musta naiseus on jotain, mikä ei tule näkyville syrjinnästä puhuttaessa. Crenshaw'n mukaan tällöin on mahdollista puhua vain syrjityn ryhmän etuoikeutetuimmista jäsenistä, ei heistä jotka kokevat syrjintää useammalla kuin yhdellä tavalla. Koska intersektionaalinen kokemus on laajempi kuin rassistisen ja seksistisen syrjinnän summa, Crenshaw'n mukaan analyysit, jotka eivät huomioi intersektionaalisuutta, eivät voi riittävän tarkasti kertoa niistä tavoista, joilla mustia naisia alistetaan. (Crenshaw 1989, 139–140.)

Crenshaw lähestyy intersektionaalisuuden ongelmia oikeustapauksien kautta tutkimalla, miten oikeusistuimet kehystävät ja tulkitsevat mustien naisten kertomuksia. Hän ottaa esimerkiksi tapauksen, jossa viisi mustaa naista haastoi General Motorsin oikeuteen syrjinnästä. Oikeusistuimen mukaan heidän olisi pitänyt todistaa työnantajan syrjivän joko naisia tai mustia. Sellaista uutta kategoriaa kuin ”musta nainen” ei voinut tuomioistuimen mukaan noin vain keksiä. (Crenshaw 1989, 141.) Naiset eivät kuitenkaan onnistuneet näyttämään toteen erikseen seksuaalista- ja rotusyrjintää, koska valkoiset naiset ja toisaalta mustat miehet eivät kokeneet syrjintää. Crenshaw'n mukaan tämä osoittaa, että seksismi on määritelty valkoisten naisten kokemusten, ja rasismi mustien miesten kokemusten perusteella. Todistaakseen syrjinnän, mustien naisten kokemusten pitäisi olla yhteneväisiä jommankumman ryhmän kokemusten kanssa. (Ema., 142–143.) Crenshaw osoitti, että oikeusistuinten käsitys syrjinnästä perustuu valkoisen naisen kokemukselle. Kun valkoinen nainen valittaa seksismistä, oletus on, että jos sukupuolta ei oteta huomioon, hän olisi (valkoisen) miehen kanssa samanarvoinen. (Ema., 144.)

Crenshaw jatkoi aiheesta vuonna 1991 artikkelissa *Mapping the Margins: Intersectionality, Identity Politics, and Violence Against Women of Color*, jossa hän keskittyy mustien naisten kokemuksiin pahoinpitelyihin ja raiskauksiin sukupuolen ja rodun risteämisten näkökulmasta. Crenshaw jakaa artikkelissa intersektionaalisuuden rakenteelliseen, poliittiseen ja representaatioiden intersektionaalisuuteen (Crenshaw 1991).

Karkulehto ym. (2012, 18) tiivistävät Crenshaw'n jaon seuraavasti:

[R]akenteellinen intersektionaalisuus tarkastelee [...] sitä, miten yhteiskunnan rakenteiden ja instituutioiden kautta tuotetaan ja ylläpidetään erilaisia valtasuhteita ja etuoikeuksia, jotka asettavat eri ryhmät erilaisiin valta-/vallattomuuspositioihin suhteessa toisiinsa. Poliittinen intersektionaalisuus puolestaan viittaa siihen, miten eroja ja niitä ympäröiviä käytänteitä (politiikan sisältöjä ja instituutioita) tuotetaan. Representaatioiden intersektionaalisuudesta puhuttaessa taas kiinnitetään huomiota siihen, miten yhtäältä yksityiset ja julkiset diskurssit sekä toisaalta kulttuuriset esitykset tuottavat eroja ja eroihin perustuvia hierarkioita.

Collins ja Bilge (2016, 82) sanovat Crenshaw'n vuoden 1991 artikkelin olevan sellaisen yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden ilmentymä, jonka mukaan laajemmat analyysit yhteiskunnallisista ongelmista tuottavat vaikuttavampia yhteiskunnallisia toimenpiteitä.

Collinsin ja Bilgen (2016, 82) mukaan Crenshaw sanoo mustien naisten kokemusten olevan itsessään arvokkaita, mutta erityisen merkityksellisiä ne ovat tärkeiden yhteiskunnallisten ongelmien ymmärtämiseksi ja korjaamiseksi. Crenshaw rakentaa argumenttinsa alhaalta ylöspäin perustamalla teoretisointinsa ei-valkoisten naisten kokemuksiin, joihin pohjaten hän osoittaa, miten toisiinsa kietoutuvat ja moninaiset valtajärjestelmät vaikuttavat näiden naisten elämään. Vastavuoroisesti rakentuvat (*mutually constructing*) valtajärjestelmät tuottavat niiden sisällä oleville yksilöille ja ryhmille tyypillisiä yhteiskunnallisia paikantumisia, ja mustat naiset sijoittuvat valtajärjestelmissä eri tavoin kuin valkoiset naiset tai mustat miehet. Tämän vuoksi ei-valkoisten naisten tarpeita ei ole mahdollista kohdata keskittymällä vain yhteen analyysikategoriaan. (Collins & Bilge 2016, 82.)

Collinsin ja Bilgen (2016, 81) mukaan puhetaan, joilla kuvaillaan Crenshaw'n työtä, kuten intersektionaalisuus-termin ”keksiminen” sopivat kulttuurisen pääoman omistamisen akateemisiin normeihin. He eivät arvostele Crenshaw'n työtä sinänsä, vaan haitallisia intersektionaalisuuden historian ja merkityksen tyypistäviä puhetapoja. Samalla kun Crenshaw'n sanotaan toistuvasti keksineen termin intersektionaalisuus, vähätellään Collinsin ja Bilgen (emt., 83) mukaan sekä intersektionaalisuuden aiempaa historiaa että ymmärretään väärin Crenshaw'n argumenttien kattavuus. Collinsin ja Bilgen mukaan Crenshaw'n artikkelien tarkoituksena on vetää yhteyksiä yksilön ja ryhmän identiteettien välillä, keskittyä yhteiskunnallisiin rakenteisiin, aloittaa teorisointi ihmisten eletystä elämästä alhaalta ylöspäin ja muistuttaa, että intersektionaalisen tutkimuksen hyöty on sen panoksessa yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden aloitteille. Collins ja Bilge painottavat, että Crenshaw puhuu intersektionaalisuudesta nimenomaan yhteiskunnallisen

oikeudenmukaisuuden käsitteenä, ei teoriana tai totuutena, joka on irrotettavissa yhteiskunnallisesta oikeudenmukaisuudesta. Viimeisin näkökanta jätetään kuitenkin yhä enenevässä määrin huomiotta. (Collins & Bilge 2016, 83–84.)

4.4 Akateemisten normien haastaminen

1980- ja 1990-luvuilla radikaalit aktivistit, jotka olivat aiempina vuosikymmeninä olleet aktivistiliikkeessä, alkoivat yliopiston avautumisen seurauksena siirtyä sisälle tiedekuntiin ja laitoksiin (Collins & Bilge 2016, 77). Vaikuttaminen jatkui sisältäpäin, vaikka sopeutuminen yliopistomaailman käytänteisiin oli (ja on edelleen) hankalaa. Ei-valkoiset naiset ja heidän liittolaisensa toivat yliopistoihin mukanaan käsitykset sorron monimuotoisuudesta sekä identiteettipolitiikan ja rakenteellisen muutoksen tärkeydestä. Jos yhteiskunnalliset liikkeet eivät olisi taistelleet naisten ja ei-valkoisten sisäänpääsystä collegeihin ja yliopistoihin, näiden aktivistien edistämä intersektionaalisuus ei todennäköisesti olisi noussut esiin akatemiassa. (Emt., 78.) Collinsin ja Bilgen mukaan merkittäviä afrikanamerikkalaisten naisten tutkimuksia, jotka osaltaan vakiinnuttivat perustaa myöhemmin intersektionaalisuudeksi nimetylle tutkimukselle olivat June Jordanin *Civil Wars* (1981), Audre Lorden *Sister Outsider* (1984) ja Angela Davisin *Women, Race and Class* (1981) (emt.).

1990-luvulla intersektionaalisuus matkasi sisälle akatemiaan näennäisesti uutena käsitteenä, jolloin sen oli mukauduttava uuteen yhteiskunnalliseen kontekstiinsa (Collins & Bilge 2016, 84.) Mustat feministit ja muut vastaavat poliittiset toimijat törmäsivät akateemisiin normeihin, jotka olivat monien heidän ajamiensa asioiden vastakohta. Heille tärkeät yhteiskunnallisen epätasa-arvon ja toisiinsa kietoutuneiden valtasuhteiden tutkimus ja yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus eettisenä viitekehyksenä eivät sopineet hyvän akateemisen tutkimuksen hallitseviin normeihin. Yhteiskunnallisten liikkeiden politiikassa pidettiin yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta itsestään selvänä, mutta nyt siitä oli perusoletuksena luovuttava. Rodun-, luokan- ja sukupuolentutkimus taisteli paikastaan ja legitimitetistään vallitsevien akateemisten käytäntöjen puristuksessa, ja sen institutionalisoiminen tarkoitti yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden ja poliittisesti tärkeiden asioiden puolustamista akateemisessa kontekstissa, jossa oli omat poliittiset ja eettiset herkkyytensä. Akatemiassa selviäminen edellytti yhteiskunnallisiin liikkeisiin liitetyn

jatkuvasti liikkeessä olevan ja sekalaisen politiikan muotoilua uudelleen selkeästi tunnistettavaksi rodun-, luokan- ja sukupuolentutkimuksen akateemiseksi tieteenalaksi. (Emt., 79.)

Intersektionaalisuus terminä näytti ratkaisulta yhteiskunnallisten liikkeiden parista lähtöisin olevien tutkimusalojen yhteistyölle. Sateenvarjoterminä sen ajateltiin auttavan liittouman rakentamista eksponentiaalisesti kasvavien rotu-, luokka- ja sukupuolentutkimuksen välille. Tutkimusalan nimeämisen ajateltiin legitimoivan näillä aloilla tuotettua tutkimusta tekemällä sen paremmin yhteensopivaksi akateemisten löytämisen (*discovery*), alkuperän (*authorship*) ja omistajuuden normien kanssa. (Emt., 80–81.) Intersektionaalisuus muuttui aiemmasta tiedonhankinnan alhaalta ylöspäin -painotuksesta ylhäältä alaspäin johdetuksi tiedoksi, jota muokkasivat yhä enemmän akatemian normatiiviset käytännöt. Intersektionaalisuuden liittäminen akatemiaan häivytti sen pyrkimykset yhteiskunnalliseen oikeudenmukaisuuteen ja ymmärryksen intersektionaalisuudesta kriittisenä käytäntönä. (Emt., 84.)

Kun termiä intersektionaalisuus alettiin 1990-luvulla käyttää, se näytti sopivan hyvin kriittiseen tutkimukseen ja käytäntöön, joka oli nousussa ja toimi yhteiskunnallisten liikkeiden ja akateemisen politiikan laitamilla. Nimeäminen toi kuitenkin mukanaan uuden haasteen, kun sen myötä intersektionaalisuuden historiaa oiottiin. (Emt., 84–85.) Collinsin ja Bilgen (2016, 85) mukaan nykyiset kuvaukset intersektionaalisuuden historiasta ohittavat enenevässä määrin intersektionaalisuuden yhteiskunnallisten liikkeiden ajan heterogeeniset muodot ja määrittävät sen sijaan intersektionaalisuuden alkupisteen 1990-luvun alkuun akatemian sisälle. Tällöin näyttää siltä, ettei intersektionaalisuus ollut olemassa ennen kuin tutkijat ”löysivät” sen ja se nimettiin ja legitimoitiin akatemiassa. Collins ja Bilge sanovat institutionaalisen muistinmenetyksen kirjoittavan historiaa uuteen muotoon, jonka myötä kokonaiset intersektionaalisuuden muotoutumiselle keskeiset ihmisryhmät pyyhitään pois intersektionaalisuuden kaanonista. (Emt., 85.)

Intersektionaalisuuden akatemiaan sisällyttämisen ja sen nimeämisen jälkeen tapahtuneen pikaisen vastaanoton selittää Collinsin ja Bilgen (2016, 85) mukaan yritys sulauttamalla hiljentää sen muutokseen tähtäävät ja mahdollisesti häiritsevät ulottuvuudet. Heidän mukaansa saman kohtalon kokivat akatemiaa kritisoivat naistutkimus, rodun-, luokan- ja sukupuolentutkimus, mustien tutkimus (*black studies*) ja etnisyyden tutkimus (emt.). Näiden tutkimussuuntausten kesyttäminen akatemiaan sulauttamalla oli yksi strategia nujertaa

niiden kriittinen potentiaali.

Intersektionaalinen tutkimus jatkaa edelleen tieteen tekemisen normien kyseenalaistamista, tieteidenvälisyyden painottamista sekä arkielämän ja yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden merkityksen korostamista tutkimuksen lähtökohtana.

Intersektionaalisuutta käytetään tutkimuksessa hyvin eri tavoin, ja näissä käyttötavoissa on nähtävissä toisaalta sen yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden vaatimus lähtöoletuksena ja toisaalta akatemiaan sulauttamiseen liittyvä kriittisen potentiaalin tukahduttaminen.

Seuraavassa luvussa käsittelen nykytutkimusta ja perustelen johdannossa esittämiäni väitteitä intersektionaalisuuden valkoistamisesta, joka on osa kriittisen tutkimusperinteen hiljentämistä.

5 Intersektionaalinen nykytutkimus ja valkoistaminen

Intersektionaalisuuden soveltamisalasta käydään kiivasta keskustelua tutkimuksen piirissä. Tutkijat ovat erimielisiä siitä, pitäisikö rodun olla intersektionaalisuuden keskiössä vai voiko teorian käyttöalaa laajentaa. Joidenkin tutkijoiden mielestä intersektionaalisuuden käsite on käyttökelpoinen rasismin lisäksi muiden sarron muotojen tarkastelussa. Monet tutkijat taas ovat kritisoineet varsinkin eurooppalaista intersektionaalisuutta rodun unohtamisesta ja ilmaisseet huolensa nykyisestä akateemisen intersektionaalisuuden tilasta. Laajemman lähestymistavan puolesta puhumisen ongelmana onkin monien tutkijoiden mukaan intersektionaalisuuden historian unohtaminen tai tarkoituksellinen vähätteleminen (esim. Alexander-Floyd 2012; Bilge 2013; Tomlinson 2013a).

Olen aiemmissa luvuissa keskittynyt intersektionaalisuuden historiaan, jotta tällainen kritiikki asettuu kontekstiinsa. Seuraavaksi avaan tarkemmin sitä, miksi ja millä tavoilla intersektionaalisuutta kritiikin mukaan valkoistetaan. Tarkastelen nykytutkimusta suhteessa jännitteisiin, jotka koskevat intersektionaalisuuden yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden kehyksen unohtamista, ja käyn läpi tapoja, joilla kritiikin mukaan intersektionaalisuuden historiaa ja teoretisointia vähätellään.⁶

5.1 Valkoistamisen käytännöt

If critics think intersectionality is a matter of identity rather than power, they cannot see which differences make a difference. Yet it is exactly our analyses of power that reveal which differences carry significance.

(Tomlinson 2013a, 1012.)

Luvussa 4.2.1 käsittelin sitä, miten standpoint-teorian mukaan tieto ei ole valtasuhteista vapaa, ja näkökulmia tulisi arvioida suhteessa hierarkkisiin valtasuhteisiin, koska kenen tahansa tuottama tieto ei pääse auktoriteetin asemaan. Feministit kyseenalaistavat tiedon valtapositiot ja korostavat vallan osallisuutta tiedontuottamisen käytännöissä. Tällainen

⁶ Intersektionaalisesta nykytutkimuksesta ja sen jännitteistä laajemmin ks. Bilge 2010. Intersektionaalisuuden määrittelyn ongelmista yleisemmin ks. Collins 2015.

käsitys tiedon kokemus- ja valtaperustaisuudesta on olennainen osa standpoint-teoriaa ja intersektionaalista teoretisointia. Seuraavaksi keskityn intersektionaalisuuden valkoistamisen käytäntöihin eli siihen, miten vallassa oleva ryhmä määrittelee omat tiedontuotannon kriteerinsä ensisijaisiksi ja valideiksi muiden kustannuksella (Collins 1997, 380).

Valkoistamisella tarkoitan tapoja, joilla intersektionaalisuudesta tehdään vähemmän kriittinen ja paremmin akateemisiin normeihin sopiva lähestymistapa.

Intersektionaalisuuden valkoistaminen ei viittaa sen harjoittajan rotuun: ei tarvitse olla valkoinen valkoistaakseen intersektionaalisuutta (Bilge 2014, 16). Valkoisuudella en viittaa ihonväriin tai biologiaan, vaan etuoikeutettuun näkökulmaan ja näennäisen huomaamattomaan normatiiviseen valkoisuuteen (ks. Bilge 2013, 412–413.) Kun intersektionaalisuus nimenomaan arvosteleo valkoista feminismiä, on kriitikoiden mielestä irvokasta, että valkoinen feminismi on ominut intersektionaalisuuden nimiinsä häivyttäen samalla aktiivisesti sen mustia juuria (esim. Bilge 2014; Alexander-Floyd 2012; Tomlinson 2013a; 2013b).

Olen jaotellut rodun häivyttämisessä ja valkoistamisessa hyödynnettävät käytännöt selvyyden vuoksi neljään eri kategoriaan. Kategoriat ovat keinotekoisia ja monilta osin päällekkäisiä, koska todellisuudessa valkoistamisen käytäntöjä ei pysty erottelemaan siististi toisistaan, vaan ne toimivat kaikki yhdessä ja yhteisesti intersektionaalisuuden vähättelyn välineinä.

5.1.1 Poliittisuudesta riisuminen

Alkuperäinen intersektionaalinen lähestymistapa on vahvasti poliittinen, ja se syntyi tarpeesta tuoda esiin sortavia rakenteita. Intersektionaalisuudesta käytävät kamppailut johtuvat usein tämän radikaaliuden kieltämisestä. Intersektionaalisuuden tausta on mustien naisaktivistien teoretisoinneissa ja kritiikissä valkoista feminismiä, miesten dominoimaa mustien vapausliikettä, kapitalismia ja heteroseksismiä kohtaan (Bilge 2014, 17; Alexander-Floyd 2012). Bilgen (2013, 405) mukaan intersektionaalisuus pyrki alunperin synnyttämään vastahegemonista ja muutokseen tähtäävää tietoa, aktivismia, pedagogiikkaa ja ei-alistavia liittoumia. Tällainen näkökulma on radikaali, ja intersektionaalisuuden radikaaliuden poistamiseksi teoriaperinnettä edelleen järjestelmällisesti epäpolitisoidaan.

Osa tätä epäpolitisointia on Bilgen (2013, 405–406) mukaan valkoistaminen, joka väheksyy intersektionaalisuuden saavutuksia väittämällä sen olevan feminismin hengentuote ja vähättelemällä näin sen rotuteoretisointeja. Tällöin rodun voi halutessaan jättää intersektionaalisen analyysin ulkopuolelle ja se typistyy vapaaehtoiseksi lisäkategoriaksi, jonka perustavanlaatuisuutta ei haluta nähdä (Bilge 2014, 17).

Bilge (2013, 408) sanoo akateemisen feminismin epäpolitisovan intersektionaalisuutta, kun intersektionaalisuudesta puhutaan ja sitä käytetään siten, että se on riisuttu kaikesta radikaaliudesta ja yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden visiosta. Akateeminen feminismi siis poliittisesti neutralisoi ja tekee tyhjäksi intersektionaalisuuden pyrkimykset (ema.). Intersektionaalisuutta tarkoituksellisesti neutralisoivat kiistanhaluiset strategiat ja kehityssuunnat eivät Bilgen (ema.) mukaan kuitenkaan näy kaikessa akateemisessa feminismissä. Bilge kutsuukin edellä kuvattua feminismiä tieteenalafeminismiksi (*disciplinary feminism*). Hän sanoo sen olevan tiedontuottamisen hegemoninen intellektuellipositio, jossa ollaan kiinnostuneempia sopimaan sallitun tieteellisen tiedon parametreihin kuin haastamaan niitä. (Bilge 2013, 408–409.)

Bilgen (2014, 27) mukaan intersektionaalisuutta epäpolitisivatkin ennen kaikkea teoreettiset pyrkimykset juurruttaa intersektionaalisuus euroamerikkalaiseen tieteelliseen arkistoon. Tieteellisen tunnustuksen, arvovallan ja legitimitetin tavoittelu ovat hänen mukaansa ristiriidassa yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden pyrkimysten kanssa (ema.).

Seuraavaksi osoitan tarkemmin, miten akatemian normit ja tieteellisyyden tavoittelu toimivat intersektionaalisuuden epäpolitisoinnissa.

5.1.2 Akatemian normit

Luvussa 4.3.3 kävin läpi ongelmia, joita intersektionaalisuuden akatemiaan siirtymisestä seurasi sen teoretisoinnille, kun intersektionaalisuutta ei pidetty tarpeeksi tieteellisenä ja akateemisiin normeihin sopivana lähestymistapana. Intersektionaalisuus piti tärkeänä yhteiskunnallista epätasa-arvoa tutkimuskohteena, toisiinsa kietoutuneiden valtasuhteiden huomioon ottamista ja yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta eettisenä viitekehyksenä, mutta nämä lähtökohdat eivät sopineet hyvän akateemisen tutkimuksen hallitseviin

normeihin (Collins & Bilge 2016, 79). Akatemiaan sisällyttämällä intersektionaalisuudesta yritettiin (ja yritetään edelleen) hiljentää sen yhteiskunnalliseen oikeudenmukaisuuteen ja muutokseen tähtäävät ulottuvuudet (emt., 85).

Bilge (2014, 16) määrittelee valkoistamisen tarkoittavan intersektionaalisuuden käyttämistä siten, että se artikuloidaan uudelleen Eurooppa-keskeisten (*eurocentric*) tietoteorioiden ympärille. Hänen mukaansa valkoistaminen eli rodun poistaminen intersektionaalisesta tutkimuksesta tapahtuu tieteenalaistamisen (*disciplinarity*), omistajuusvaatimusten (*ownership claims*) ja uudelleen kerrotun historiallisen muodostumisen (*revised genealogies*) avulla (ema.). Bilgen (ema., 18) mukaan tieteenalaistaminen (*disciplinarity*) on sidottu Eurooppa-keskeiseen tietoon eli moderniin tieteseen, joka edelleen hallitsee yhteiskuntatieteitä siihen kohdistetusta kritiikistä huolimatta. Tieteenalat rajoittavat ja ohjailevat intersektionaalisuutta ja sulkevat sen sisäänsä, ja näin tapahtuva kurittomien tiedontuotannon tapojen ja niiden harjoittajien kesyttäminen on tärkeimpiä tapoja saada tieto ja sen tuottajat sopimaan länsimaisen akatemian vakiintuneisiin rakenteisiin (ema., 16).

Bilge (2014, 7) arvostelee länsimaisen tiedontuotannon taipumusta neutralisoida ja sulauttaa itseensä kapinallista vastahegemonista ja vähemmistöjen tuottamaa tietoa ja siten monipuolistaa alaansa ilman tiedontuotannon perusteiden kyseenalaistamista. Hänen mukaansa intersektionaalisuuden institutionalisoitumisen myötä rodullistetut tietäjät (*knowers*) kuten naiset ja ei-valkoiset queerit marginalisoidaan juuri niillä tiedon aloilla ja aktivismissa, jotka he ovat kamppailun kautta rakentaneet. Bilgen mukaan vastahegemonisella tiedolla on kyllä mahdollisuus horjuttaa hegemoniaa, mutta hegemonista ja vastahegemonista päämäärää palvelevan tiedon saumaton erottelu on mahdotonta. (Ema., 7–8.)

Bilgen (2014, 9) mukaan pelkkä vastahegemonisen tiedontuotannon ja vähemmistöasioiden mukaan ottaminen ja sisällön monipuolistaminen olemassa olevien tieteenalojen tavanomaisten raamien sisällä ei riitä, vaan tarvitaan tietoteoreettisen tason vallankumous. Bilge (ema., 13) sanoo, ettei nykyinen neoliberalismin alainen tietokapitalismi (*knowledge capitalism*) hylkää tai hävitä eroja, vaan toimii erojen kautta neutralisoimalla ne ja sulauttamalla ne itseensä. Akatemia siis sisällyttää itseensä mustat naiset ja intersektionaalisuuden kuitenkin muuttamatta rakennettaan. Ne, jotka eivät mukaudu ja

alistu auktoriteettien tahtoon nähdään liian itsepäisiksi ja radikaaleiksi, ja heille tarjotaan vuorotellen keppiä ja porkkanaa sopeutumisen aikaansaamiseksi. (Ema.)

Bilge (2014, 10) käyttää esimerkkinä sosiologiaa, vaikka hänen mukaansa tiedon neutralisointia tapahtuu kaikilla tieteenaloilla. Hänen mukaansa sosiologia on omalle institutionaaliselle asemalleen sokea, eikä onnistu haastamaan käsitystään sosiologisesta tiedosta. Sosiologia on näennäisesti sisällyttänyt alaansa vähemmistöjen tiedontuotantoa, mutta tehnyt sen haastamatta omia (tieto)teoreettisia ja käsitteellisiä rakenteitaan, peruskategorioita ja ydinoleksiaan. Alkuperäiskansoihin kuuluvat ja muut ei-valkoiset voivat toki olla sosiologeja, mutta tullakseen hyväksytyiksi tutkijoina heidän on alistuttava valkoisen tieteen standardeihin ja luovuttava vaihtoehtoisista tavoista tuottaa tietoa. Tällä tavoin luodaan kuvaa epäanalyyttisestä ja epätieteellisestä omakohtaisuudesta ponnistavasta ei-valkoisesta tutkijasta vasten todellisen sosiologin itsensä ulkopuolelta lähtevää empatiaa, joka ei vaikuta hänen (*his*) tieteeseensä. (Bilge 2014, 10–12.) Bilge sanookin, että yksi tapa, jolla Eurooppa-keskeinen tieto säilyttää auktoriteettiasemansa on ei-valkoisten kehojen vähättely. Ei-valkoisia ei enää nykyään pelkistetä objekteiksi, joista valkoiset tutkijat hankkivat tietoa, mutta heidän tiedontuotantonsa tunnustetaan vain kun sitä ohjaavat valkoisen tieteen periaatteet. Tässäkin tapauksessa se silti nähdään vähempiarvoiseksi ja rajoittuneeksi. (Ema., 20.)

Nikol G. Alexander-Floyd (2012, 18) varoittaa, että yrityksiin intersektionaalisuuden järjestelmällistämistä (*systematize*) tulee suhtautua skeptisesti, koska ne pyrkivät hävittämään mustat naiset vähättelemällä heidän tiedontuotantonsa tärkeyttä. Alexander-Floydin mukaan intersektionaalisuutta yritetään universalisoida vahvistamalla sen merkitystä tutkimuksena, joka on irrotettu ei-valkoisten naisten kokemuksesta. Tällöin intersektionaalisuudesta pyritään tekemään saavutettava suuremmille massoille suosimalla tutkimuksessa kvantitatiivisia metodeja, mikä saattaa palvella intersektionaalisuuden kolonisoimista ja käyttöön ottamista uudelleen vähemmän radikaalina. (Ema.) Alexander-Floydin (ema., 13) mukaan intersektionaalisuuden tutkijat ovat osallistuneet tiedon tuotantoa koskeviin feministisiin keskusteluihin ja valinneet oppiaineita, joissa on mahdollista kyseenalaistaa ja laajentaa totuttuja tutkimustapoja. Hän sanoo näiden tutkijoiden ponnistelun uusien tai jo olemassa olevien hermeneuttisten metodologioiden soveltamisen puolesta korostavan sellaisia tiedon muotoja, joita ei voi tallentaa kvantitatiivisilla metodeilla (ema.).

Tutkimustapojen kyseenalaistamisesta huolimatta Alexander-Floydin (2012, 3, 18) mukaan tieteenalojen sisäinen paine mukauttaa tutkimusta vallitseviin tutkimustapoihin on yleistä yli oppiainerajojen ja yksi suurimmista intersektionaalista teoretisointia muokkaavista voimista. Alexander-Floydin (ema., 18) mukaan intersektionaalisuuden mukauttaminen tieteenalojen metodologisiin päämääriin ruokkii positivistisia lähestymistapoja legitimoimalla kvantitatiivista tutkimusta validin tiedon tuottamisessa. Vaikka positivismin väitteitä onkin haastettu, on kvantitatiivinen tutkimus edelleen tieteellisen auktoriteetin ytimessä (ema.). Barbara Tomlinson (2013a 1002–1003) nimittää tällaista sääntelyn (*regulation*) retoriikaksi. Sääntelyn kautta positivististen tutkimusmetodien nähdään parantavan vallattoman intersektionaalisuuden, mutta samalla hiljennetään intersektionaalisuuden radikaalia vallan kritiikkiä ja sen sitoutumista sorron vastustamiseen. Tomlinson sanoo oikeanlaisten metodien vaatimisen olevan liitoksissa valtaan ja aina poliittista (ema.).

Lorena Garcian (2016, 104) mukaan intersektionaalinen näkökulma haastaa ulossulkevia käytäntöjä tieteenalojen sisällä ja kannustaa feministisiin dialogeihin, jotka ylittävät tieteet ja niiden alat. Ei-valkoiset feministit ovat Garcian (ema., 103) mukaan joutuneet toimimaan oppositioppositiosta läpi tiedollisen kehityksensä, ja heitä ajaa vastuu oikeista väärät käsitykset omista yhteisöistään ja osoittaa monimuotoisten näkökulmien unohtaminen. Tällaisesta asemasta toimimisessa on Garcian mukaan riskinsä, koska tällainen lähestymistapa tyrmätään helposti liian kapeana tai henkilökohtaisena, eivätkä intellektuaaliset portinvartijat usein arvosta intersektionaalisuutta analyttisena työkaluna ja käytäntönä. (Ema.) Garcian mukaan intersektionaalisen näkökulman hyödyntämiseksi on tärkeää tehdä tieteenalojen välistä työtä, mutta siinä on samalla riskinsä, jos työtä ei nähdä esimerkiksi tarpeeksi sosiologisena. Garcian mukaan jotkut tutkijat joutuvat maksamaan tällaisesta rajojen ylittämisestä, ja heidän työnsä marginalisoidaan tai heidät työnnetään jopa ulos akatemiasta. (Ema., 104.)

Intersektionaalisen lähestymistavan tapoja tuottaa tieteellisesti validia tietoa on arvosteltu paljon, koska intersektionaaliset tutkimukset ovat perinteisesti lähteneet alhaalta ylöspäin, eletystä elämästä ja käytännöstä teoretisoinneiksi, ei toisinpäin kuten yleensä ”hyvän tieteellisen tiedon” tuottamiseksi on toimittu. Bilgen (2014, 20) mukaan mustan intersektionaalisen feminismien syyttäminen teoreettisen kypsyyden, kunnollisen metodologian tai yleistettävyyden puutteesta on hyvä esimerkki edelleen jatkuvasta tiedon tuotannon ja arvostuksen valkoisesta kontrollista. Tomlinson (2013a, 1003) kutsuu tällaista

alentamisen retoriikaksi. Hänen mukaansa se toimii esimerkiksi väittämällä, ettei intersektionaalisuus ole pyrkimyksiltään tarpeeksi intellektuaalista sekä pelkistämällä ei-valkoiset intersektionaalisuustutkijat vain identiteetteihinsä ja vähättelemällä heidän kykyään teoretisoida (ema.).

5.1.3 Viittaukset ja kaanon

Konkreettinen tapa tarkastella valkoistamista on tutkia sitä, kenen nimet nousevat esiin intersektionaalisesta tutkimuksesta puhuttaessa ja minkälaiset intersektionaalisuutta käsittelevät artikkelit ovat viitatuimpien artikkeleiden listoilla. Akatemiassa viittaukset ovat valtaa, koska ne kertovat, mitä pidetään intersektionaalisuuden keskeisinä artikkeleina, keitä keskeisinä tutkijoina ja siten sen, millaista on hyvä ja kaivattu intersektionaalinen tutkimus.

Viittaukset (*citation*) ovat tärkeimpiä valuuttoja akatemiassa ja akateemisen käytännön perusta. Ne antavat mahdollisuuden arvioida uudelleen kirjoittajia ja heidän argumenttejaan ja myös sijoittavat tutkijan työn tutkijayhteisöön, jonka kanssa hän käy keskustelua (Alexander-Floyd 2012, 16). Alexander-Floyd (ema., 17) puhuu viittausten politiikasta (*the politics of citation*). Hänen mukaansa tutkijat voivat omaa ainutlaatuisia panostaan korostaessaan joutua ansaan, jossa he vähättelevät muiden työtä. On kuitenkin tärkeää tunnustaa muiden työpanos erityisesti mustien ja muiden ei-valkoisten keskusteluun osallistuvien naisten kohdalla, koska vähemmistönaisten tieteellinen työ on usein aliarvostettua. (Ema.).

Kuten johdannossa kirjoitin, minut sai kiinnostumaan intersektionaalisuuden tutkimuskentällä käydyistä kamppailuista juuri se, kun huomasin viitatuimpien artikkeleiden valkoisuuden ja sen, kuinka ne usein ehdottivat, että intersektionaalisuutta tulisi tehdä jotenkin toisin kuin tähän asti. Tietokantojen kymmenen viitatuinta artikkelia ja siten intersektionaalisen tutkimuksen kaanon on hyvin valkoinen. Se osoittaa hyvin toteen sen, millainen tieto nähdään validina, minkälaista tiedontuotantoa arvostetaan ja ketkä pääsevät helpommin sellaiseen asemaan, että heidän tuottamansa tieto on arvostettua.

Aloitin graduni tekemisen aikoinaan tutkimalla Scopusin ja Web of Sciencen tietokantojen viitatuimpia "intersectionality"-hakutermin avulla löytyviä artikkeleita.⁷ Kymmenen viitatuimman listalta löytyvät Leslie McCallin (2005), Ange-Marie Hancockin (2007b), Kathy Davisin (2008) ja Jennifer C. Nashin (2008) artikkelit, joita kaikkia on arvosteltu rotukysymyksen hämärtämisestä. Viitatuimmat artikkelit ovat niitä, joiden kautta useimmat tutustuvat intersektionaaliseen tutkimukseen ja ne vaikuttavat suuresti käsitykseen intersektionaalisuuden käyttökelpoisuudesta ja -alasta. Jos rodun tärkeyden puolesta puhuvat artikkelit eivät ole keskeisimmiksi käsitettyjen artikkeleiden joukossa, on rotu entistä helpompi jättää pois analyysistä ja "parantaa" intersektionaalisuutta laajentamalla se rotuteoreettisoinnin tuolle puolelle.

Bilgen (2013, 410) mukaan väittelyt intersektionaalisuudesta heijastavat tieteenalojen välisiä valta- ja määrittelykamppailuja. Hierarkioita luodaan Bilgen mukaan tieteen kentällä monin tavoin, esimerkiksi vakiinnuttamalla intersektionaalisuudelle perustavanlaatuiset tekstit, jotka pääsevät osaksi kaanonin. Valta- ja määrittelykamppailut näkyvät myös siinä, ketkä kutsutaan suuriin tiedetapahtumiin, jossa uutta tietoa julkistetaan, kuka saa tunnustuksen tällaisen tiedon esittelemisestä, kenen ura hyötyy, kenet nähdään asiantuntijaksi ja kenet ohitetaan. (Ema., 410.) Bilgen (ema., 417) mielestä onkin häiritsevää, että intersektionaalisuuden historian uudelleen kirjoittaminen ja kanonisuus lisäävät edelläkävijöiksi valkoisia feministejä ja näin sopivasti peittävät näkyvistä sen, että intersektionaalisuuden teorian ja epistemologian perimmäinen poliittinen näkökulma rakennettiin valkoisen feminismin kritiikkinä, ei sen kanssa yhteistyössä. Intersektionaalisuus kun nousi ei-valkoisten feministien kritiikistä feminismin sisäiselle rasismille (ema., 420).

Alexander-Floyd (2012, 16) kritisoi Hancockia (2007b), joka on hänen mielestään viitannut huonosti politiikan tutkimuksen tärkeisiin (mustiin) tutkijoihin, hiljentänyt siten heidän panoksensa ja kannustaa muita tekemään samoin⁸. Sivuuuttamalla mustat tutkijat Hancock esittää Alexander-Floydin mukaan hyvin rajallisena politiikan tutkimuksen alalla tehdyn intersektionaalisen tutkimuksen (Alexander-Floyd 2012, 16.)⁹

Bilge (2014, 20–21) taas kritisoi Sylvia Walbya (2007) valkoistamisesta. Bilgen mukaan Walby yrittää saada intersektionaalisuuden sopimaan paremmin perinteisen sosiologian

⁷ Ks. liitteet.

⁸ Samasta kritiikistä ks. Tomlinson 2013a, 1003.

⁹ Alexander-Floydin kritiikistä Hancockia ja McCallia kohtaan ks. s. 56–58.

kaanoniin löytämällä tavan tehdä intersektionaalisuutta ilman mustia feministejä. Bilgen mukaan Walby ei syvenny lainkaan mustien feministien intersektionaalisiin teoretisointeihin vaan väittää, että vaikka intersektioista on yhteiskuntatieteissä paljon empiiristä aineistoa, on intersektioiden teoretisointi hankalaa ja kiistanalaista. Näin tekemällä Walby ohittaa intersektionaalisuuden rikkaat nykyteoretisoinnit. (Ema.) Bilgen (2014, 16–17) mukaan valitettavan yleiset, muun muassa Kathy Davisin (2008)¹⁰ ja Nina Lykken (2010) esittämät väitteet siitä, että intersektionaalisuus ”oli ilmassa” yleisesti feminismissä ohittavat täysin intersektionaalisuuden historian mustien naisten vastareaktiona valkoiselle feminismille. Tämä painottaa liikaa valkoisen tieteenalafeminismin asemaa intersektionaalisuuden historiassa ja vähättelee rodun merkitystä intersektionaalisuuden historiassa ja nykyanalyseissä (ema.).

Tomlinson (2013a, 999) kritisoi sitä, että intersektionaalisuutta käyttävät tutkijat kuten Hancock (2007a) ja Nash (2008) eivät enää näe tarpeelliseksi sorron poistamista eivätkä ota huomioon intersektionaalisuuden alkuperäistä kiinnostusta rakenteellista valtaa kohtaan. Tomlinsonin (ema., 999–1000) mukaan joidenkin kriitikoiden mielestä intersektionaalisuuden rakenteellisen vallan kritiikki häiritsee intersektionaalisuuden heidän mielestään tärkeämpää käyttöä yleisten identiteettiteorioiden kehittämisessä. Tällaisesta rakenteiden unohtamisesta Tomlinson (ema., 1000) kritisoi Baukje Prinsia (2006) ja Nashia (2008). Tomlinson (ema., 1004) arvostelee Prinsin lisäksi Dorthe Staunaesia (2003) siitä, että he molemmat väittävät intersektionaalisen näkökulman pitävän identiteettejä, kategorioita ja niiden suhteita staattisina, muuttumattomina ja ennalta määrättyinä, mutta eivät perustele väitteitään kunnolla, eivätkä ne saa tukea lähdekirjallisuudesta. Tomlinson (ema., 1005) sanoo sekä Staunaesin (2003), Nashin (2008) että Prinsin (2006) tulkitsevan muutamia vuosikymmeniä vanhoja tekstejä väärin niin, että he saavat alkuperäisen intersektionaalisuuden vaikuttamaan siltä, että se on rakenteelliseen valtaan keskittymisen kahlitsema.

Bilge (2013, 411) korostaa, ettei tarkoituksena ole siirtää valkoisia feministejä sivuun ja jättää intersektionaalisuutta vain ei-valkoisten teorisoitavaksi. Sen sijaan Bilgen mukaan tieteenalafeministien, olivat he valkoisia tai eivät, tulee lopettaa sellaisen intersektionaalisuuden harjoittaminen, joka purkaa (*undo*) intersektionaalisuutta. Yksi

¹⁰ Sijalla 5. sekä Scopuksessa että Web of Sciencessa, ks. liitteet.

intersektionaalisuuden purkamisen tapa on pelkistää se liian akateemiseksi, pelkästään spekulatiiviseksi ja normatiiviseksi pohdiskeluksi. Bilgen mukaan varsinkin mannermaisessa eurooppalaisessa feministisessä tutkimuksessa on taipumus keskustella intersektionaalisuudesta vailla empiiristä pohjaa. Tällöin tutkijat pohtivat Bilgen mukaan, mitä intersektionaalisuus voisi tehdä tai olla ja mitä sen pitäisi tehdä tai olla. Nämä pohdiskelut eivät ota huomioon sitä, mitä intersektionaalisuuden avulla todella tehdään tutkimuksessa, mihin sitä käytetään ja millä tuloksilla. Tällaisen taipumuksen riskinä on rajoittaa intersektionaalisuus akateemiseksi mietiskelyksi. (Ema., 411.) Laajalle levinnyt metateoreettinen pohdiskelu palvelee intersektionaalisuuden purkamista kääntämällä ajatukset pois sen mahdollisuuksista yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden ajamisen välineenä (ema., 412).

5.1.4 Mustan feminismin perinnön vähättely

Bilgen (2014, 7) mukaan monet eurooppalaiset feministitutkijapiirit ovat kiinnostuneita ainoastaan ”rodusta puhdistetusta” intersektionaalisesta teoriasta. Intersektionaalisuuden harjoittaminen pääasiassa ”valkoisilla tieteenaloilla” kuten sukupuolentutkimuksen kentällä estää muiden alojen kuten postkolonialismin, maahanmuuton, etnisyyden ja rodun ei-valkoisten tutkijoiden mukaanpääsyn. Intersektionaalisuuden valkoistaminen tekee rodun analyysiin sisällyttämisestä vapaaehtoista, palvelee valkoisten feministien uramahdollisuuksia ja hiljentää ei-valkoiset tutkijat. Tällainen intersektionaalisuuden kirjoittaminen uudelleen valkoisemmaksi painottaa liikaa valkoisten naisten tekemää työtä. (Bilge 2014, 17–18.) Tomlinsonin (2013b, 266) mukaan eurooppalaiset yhteiskuntatieteilijät näkevätkin tarpeelliseksi korostaa ”puhdistettua” intersektionaalisuutta, ja pitävät samalla intersektionaalisuuden teoriaa luoneita mustia feministitutkijoita arvottomina, nurkkakuntaisina, liikaa rotuun keskittyvinä ja kykenemättöminä ”teoretisoimaan”. Bilgen mielestä on irvokasta, että ”intersektionaalisen tutkimuksen unohdetuiksi nimiksi” on nostettu valkoisia feministejä kuten Judith Butler tai Rosi Braidotti, jotka jo kuuluvat yleiseen feministiseen kaanoniin. Heitä arvostetaan jo nyt suuresti, joten tarvitsevatko he kunnian myös intersektionaalisuudesta, Bilge kysyy. (Bilge 2013, 417.)

Bilgen mukaan intersektionaalisuutta valkoistaa merkittävästi yleisesti hyväksytty käsitys, jonka mukaan feministit ovat teoretisoineet intersektionaalisuutta useista näkökulmista ja intersektionaalisuus ”oli ilmassa” osana feminismin ja sukupuolentutkimuksen sisäistä kuohuntaa (Bilge 2013, 414; Bilge 2014, 16). Bilgen mukaan tämä väite on normalisoitunut feministisessä tieteen käytännössä ja levinnyt julkaisuissa, konferensseissa ja intersektionaalisen feminismin kurssiohjelmissa. Väittämällä intersektionaalisuuden olevan feminismin hengentuote ja osa sukupuolentutkimuksen laajentamista sivuutetaan täysin se, että intersektionaalisuuden kehittivät mustat aktivistinaiset ja intellektuellit vastareaktioksi valkoiselle feminismille sekä miesten dominoimalle mustien vapausliikkeelle, kapitalismille ja heteroseksismille. (Bilge 2014, 16–17.) Intersektionaalisuuden historian uudelleen kirjoittaminen valkoisemmaksi ei vain vähättele rodun tärkeyttä alkuperäisessä intersektionaalisessa aktivismissa ja ajattelussa, vaan se vaikuttaa myös rotuanalyysin karttamiseen ja rodun näkemiseen vapaavalintaisena kategoriana nykytutkimuksessa. (Ema., 17.)

Bilgen (2014, 23) mukaan tieteenalaistamisen ja historian uudelleen kirjoittamisen lisäksi valkoistamisen strategioita ovat torjuminen, pelkistäminen ja hajottaminen. Bilge sanoo Euroopassa yleisesti vallitsevan rodun ja rasismien olemassaolon kieltämisen näkyvän myös eurooppalaisessa intersektionaalisessa tutkimuksessa. Rodun merkityksen torjuvat tutkijat pyrkivät vakiinnuttamaan ”eurooppalaisen intersektionaalisuuden” vapauttamalla intersektionaalisuuden ”rotuun sidotusta” yhdysvaltalaisen ei-valkoisten tutkijoiden viitekehyksestä ja paketoimalla sen uudelleen ”universaaliin käyttöön”. (Ema., lainausmerkit alkuperäisessä.) Tomlinson (2013a, 1000–1002) käyttää tällaisesta nimityksestä torjumisen ja korvaamisen (*rejection and replacement*) ja puhdistamisen (*rectification*) retoriikka: vanha intersektionaalisuus tuomitaan vialliseksi ja tilalle tarjotaan uusi, entistä parempi ja tieteellisempi tapa tehdä intersektionaalista tutkimusta. Bilge (2014, 23) sanoo universalististen pyrkimysten olevan yhteneväisiä nykyisin vallalla olevan post-identiteettipolitiikan kanssa, jota ruokkivat poliittiset myytit erilaisista post-kategorioista kuten post-feminismistä ja post-rodullisuudesta. Rodun julistaminen epäolennaiseksi kategoriaksi johtaa myös rakenteellisen vallan huomiotta jättämiseen ja rasismien yksilötason ongelmaksi pelkistämiseen, jolloin alistettuja ryhmiä päädytään syyttämään omasta tilanteestaan (ema.).

Bilgen (ema., 24) nimeämässä pelkistämisen strategiassa rotu yhdistetään vain ei-valkoisuuteen, eikä valkoisuutta nähdä rotuna. Tällöin rodun nähdään vaikuttavan sukupuolen, seksuaalisuuden tai luokan kanssa vain silloin, kun rotu on ei-vaalea, mikä mahdollistaa värisokeat analyysit. Kun rodun vaikutusta muihin intersektioihin ei tutkita valkoisuuden yhteydessä, vahvistaa se käsitystä rodusta vapaaehtoisena analyysikategoriana ja valkoisuudesta rodullisuuden yläpuolella olevana näkymättömänä ja neutraalina asemana. (Ema.) Hajottamisen strategiassa valkoisuus taas huomioidaan, mutta se nähdään valtarakenteista irrallaan olevaksi identiteetiksi. Tällöin valkoisuus otetaan huomioon, mutta sellaisilla tavoilla, jotka eivät auta valkoisen ylivoimaisen purkamisessa. Bilge muistuttaa, että valkoisuutta ei voi kuitenkaan käsitellä irrallaan vallasta ja toimintamekanismeista, joiden avulla sitä ylläpidetään neutraalina normina. (Ema.)

Musta feministinen tutkimus oli vuosikymmeniä akateemisessa marginaalissa, kunnes 1980- ja 1990-luvuilla kiinnostus mustien naisten tutkimusta (*black women's studies*) kohtaan räjähti, ja Alexander-Floydin mukaan uusia tutkijoita hyppäsi mukaan perinteeseen ilman kunnioitusta, ikään kuin intersektionaalisuus olisi historiaton ala vailla edeltävää tutkimusta. Hän näkee tämän mustan feminismin akateemisen maaperän anastamisena. (Alexander-Floyd 2012, 1-2.) Alexander-Floydin (ema., 9) mukaan yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen intersektionaalisuuden uusi aalto loukkaa intersektionaalisuuden keskeisiä oppeja, koska se on mustan feminismin jälkeinen (*post-black feminist*) lähestymistapa, joka hävittää ja marginalisoi uudelleen mustat naiset tiedon tuottajina ja tutkimuksen kohteina.

Universalisointia käytetään ei-valkoisten naisten marginalisoinnissa siten, että aktivistit ja muut poliittiset toimijat sanovat tietyn kysymyksen olevan relevantti laajemmalle naisjoukolle kuin vain ei-valkoisille naisille. Tällöin kysymyksestä tekee siis tärkeän se, ettei se vaikuta *vain* ei-valkoisiin naisiin vaan *kaikkiin* naisiin. (Ema., 8.) Tällainen universalisointi näkyy Alexander-Floydin mukaan Hancockin (2007a; 2007b)¹¹ tutkimuksissa. Alexander-Floyd (ema., 15) sanoo Hancockin perustelevan intersektionaalisuuden tärkeyttä ei-valkoisten naisten tutkimuksen ulkopuolellakin ja kysyvän, miten hän hyötyy intersektionaalisuudesta, jos ei halua tutkia ei-valkoisia naisia. Alexander-Floydin (ema., 14) mukaan Hancockin lähestymistapa syrjäyttää mustien ja muiden ei-valkoisten naisten subjektiviteetin vetoamalla intersektionaalisuuden laajempaan tulkintaan, jonka mukaan

¹¹ Jälkimmäinen Scopuksen listauksessa sijalla 7., ks. liite 1.

intersektionaalisuus ei ole vain ei-valkoisten naisten ala, vaan käytettävissä tasapuolisesti kaikille.

Alexander-Floyd (ema., 9) kritisoi myös McCallia mustan feminismin jälkeisestä lähestymistavasta. McCallin artikkeli *The Complexity of Intersectionality* (2005) on sekä Scopuksen että Web of Sciencen listauksissa ensimmäisenä ja viitatuimpana intersektionaalisenä tutkimuksena¹². McCallin (2005, 1774) mukaan laajempi metodologiavalikoima mahdollistaisi paremmin paneutua kunnolla kaikkiin intersektionaalisuuden kategoriaan putoaviin asioihin, ja hän tyypittelee intersektionaalisen tutkimuksen kolmeen osaan sen mukaan, kuinka lähestymistavat ymmärtävät ja käyttävät analyyttisiä kategorioita intersektionaalisuuden monimuotoisuuden tutkimiseen.

Julia S. Jordan-Zachery (2007, 256) sanoo McCallin tutkimuksen laajentavan intersektionaalisuuden alkuperäistä käsitteellistämistä. Jordan-Zacheryn mukaan McCall näkee yhteiskunnalliset kategoriat ja siten niiden risteämiset keinotekoisiksi, mikä on teoreettisesti ja käsitteellisesti hyvin erilainen lähestymistapa kuin esimerkiksi Crenshaw'lla ja Combahee River Collectivella. Heidän mukaansa mustien naisten marginalisoinnissa käytettävä kuvasto on kyllä keinotekoinen, mutta sen poliittinen käyttötapa tekee siitä todellista, jolloin myös vaikutukset mustien naisten elämään ovat todellisia. (Ema.) Alexander-Floydin (2012, 10) mukaan McCallin artikkeli on herättänyt kiinnostusta tieteenalojen rajojen yli, koska hän määrittelee intersektionaalisuuden laajemmin kuin sen alkuperäiset edustajat ja puolustaa kvantitatiivisia metodeja, mikä tekee intersektionaalisuudesta käyttökelpoisen yhteiskuntatieteilijöille ilman, että heidän täytyy olennaisesti muuttaa tutkimusmetodologioitaan. Alexander-Floydin (ema., 11) mukaan intersektionaalisuuden laajentaminen mustan naisen kategorian yli on jo periaatteessa väärin, alistavaa ja anastavaa valtausta ja McCallin (ja monen muun tutkijan) tutkimustapa oikeuttaa sellaisen intersektionaalisen tutkimuksen, jolla ei ole mitään tekemistä ei-valkoisten naisten kanssa.

Alexander-Floydin mukaan McCall käy kyllä läpi ei-valkoisten tutkijoiden työpanosta, mutta vain nostaakseen näkyville laajemman kattauksen eroja ja epätasa-arvoisuuksia. Näin tekemällä McCall laiminlyö ei-valkoisten naisten oivallukset ja sijoittaa heidän työnsä alistetun tiedon (*subjugated knowledge*) asemaan. (Ema., 9.) Alexander-Floyd tunnustaa

¹² Ks. liitteet 1 ja 2.

McCallin artikkelin olevan myös hyödyllinen käsitellessään monia tärkeitä feministisen tutkimuksen kriittisiä kysymyksiä kuten tieteidenvälisyyttä, tieteenfilosofiaa ja kvantitatiivisten metodien asemaa intersektionaalisessa tutkimuksessa. Näistä huolimatta Alexander-Floydin mukaan McCallin tutkimus kadottaa mustat naiset ja heidän teoreettisen panoksensa ja vahingoittaa intersektionaalisuuden esiäitejä ja heidän tavoitteitaan, koska hän osallistuu intersektionaalisuuden termin käyttämiseen tutkimuksissa, joilla ei ole mitään tekemistä alkuperäisen intersektionaalisuuden kanssa. (Ema., 11.)

Vaikka ei olisikaan vaatimuksissaan niin radikaali kuin Alexander-Floyd, mustien naisten teoretisointien ja pitkän intersektionaalisen historian unohtaminen on saanut kovaa kritiikkiä useilta tutkijoilta. Muun muassa Sirma Bilge (2013; 2014), Patricia Hill Collins (1990; 2015), Kimberlé Crenshaw (1989; 1991), Julia S. Jordan-Zachery (2007) ja Barbara Tomlinson (2013a; 2013b) argumentoivat kaikki sellaisen intersektionaalisen tutkimuksen puolesta, joka ei unohda rodun analysoinnin tärkeyttä ja juuriaan yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden edistämässä.

Hegemoniset asemat eivät ole koskaan täysin vakaita, mutta Bilgen (2013, 413) mukaan hegemoniset valkoiset tietämisen tavat ja valkoinen oikeutus (*entitlement*) näkyvät selvästi intersektionaalisuuden feministisissä merkityskamppailuissa ja intersektionaalisuuden ei-valkoisilta tutkijoilta valtaamisessa. Hiljentämällä intersektionaalisuuteen kiinteästi kuuluvia vaatimuksia yhteiskunnallisesta oikeudenmukaisuudesta ja rakenteellisen sorron tunnistamisesta intersektionaalisuuden juuria mustien ja muiden ei-valkoisten naisten aktivismissa ja teoretisoinnissa ei oteta huomioon. Tällöin intersektionaalisuus muokkautuu itsensä kevytversioksi, jossa käsitellään ainoastaan identiteettejä ja mahdollisesti ihmisten erilaisia yhteiskunnallisia sijoittumisia, mutta ilman kunnollista rakenteiden ja sortojärjestelmien analyysiä. Mustien naisten unohtaminen tiedontuottajina ja valkoisten jo kuuluisten feministien nostaminen intersektionaalisuuden suuriksi nimiksi mahdollistaa intersektionaalisuuden epämukavuutta aiheuttavien poliittisten pyrkimysten syrjäyttämisen tutkimuksesta.

5.2 Akatemia ja valkoistaminen Suomessa

Suomessa on toki tutkittu rotua, etnisyyttä ja sukupuolta, vaikkei tutkimusta ole intersektionaaliseksi nimetty¹³. Anna Rastas on esimerkiksi tutkinut monipuolisesti rasismia, afrikkalaista diasporaa ja monikulttuurisuutta (ks. esim. Rastas 2014; 2013; 2007). Elina Valovirran (2010, 96–97) mukaan suomalaisessa feministisessä tutkimuksessa on tarkasteltu yhteiskunnan monikulttuurisuutta esimerkiksi Suomen somalityttöjen (Isotalo 2006) tai monikulttuurisen naispolitiikan (Tuori 2007) kautta, sekä valkoisten ja ei-valkoisten naisten kulttuurisen esittämisen tapoja, joissa rodullistettu ”toinen” asettuu vastakkain ”paremman” länsimaisen valkoisen naisen kanssa. (Ks. myös Rossi 2003; Rantonen 1999.)

Intersektionaalisuuden valtavirtaistuessa sitä hyödyntävä tutkimus yleistyy myös Suomessa ja siten intersektionaalisuuden kaanonin valkoisuus ei voi olla näkymättä myös suomalaisessa tutkimuksessa. Suomalaiseen tutkimukseen ei voi olla vaikuttamatta se, millaisena nähdään hyvä intersektionaalinen käytäntö ja mitä ja ketä on tapana tutkia, ja myös suomalainen tutkimus osallistuu edelleen intersektionaalisuuden kaanonin luomiseen viittausten ja kunnian antamisen kautta. Jos intersektionaalisuutta käytetään laajemmin muussa kuin rotuun keskittyvässä tutkimuksessa ja esitellään se lyhyesti tutkimuksen alussa, on erityisen tärkeää kiinnittää huomiota siihen, ketä nostetaan esiin intersektionaalisen tutkimuksen ykkösnimillä ja mihin keskusteluihin tutkimusperinteen historia liitetään. Muuten voi käydä niin, että kunnia intersektionaalisuudesta sataa sellaisten valkoisten tutkijoiden laariin, jotka ovat esittäneet ”parannusehdotuksia” ja häivyttäneet mustan feminismen taustaa tekemällä intersektionaalisesta teoriasta helpommin lähestyttävän.

Karkulehto ym. (2012, 22) ovat oikeassa siinä, että ”intersektionaalisuus koskee kaikkia, eikä ainoastaan marginalisoituja positioita ja identiteettejä”. On tärkeää kuitenkin muistaa, että rotu kietoutuu intersektionaalisuuteen tiukasti, eikä rotukysymystä voi ohittaa suomalaisessakaan tutkimuksessa. Meilläkin on vähemmistöjä, jotka kohtaavat ulossulkemista ja rasismia. Suomi ei ole vain valkoinen, rotuneutraali maa. Valkoisuuden universalisoinnin ja värisokean tutkimuksen riskit välttääkseen on muistettava valkoisuuden olevan rotu siinä missä muutkin.

¹³ Kirjallisuutta esim. Kuortti, Lehtonen ja Löytty (toim.) (2007); Airaksinen ja Ripatti (toim.) (1999).

Suomalaista intersektionaalisuutta ja sen historiaa käsittelevää tutkimusta on hyvin vähän, joten sillä, miten tämä tutkimus esittää intersektionaalisuuden historian ja fokuksen on erityisen paljon väliä. Kun intersektionaalisuus on jo osa opetusohjelmaa suomalaisissakin yliopistoissa, on tärkeää, että sen valkoistamispyrkimykset kyseenalaistetaan ja sen sijaan tuodaan esiin sen monimuotoinen historia ja aktivismitausta.

6 Intersektionaalisuus suomalaisessa aktivismissa

Olen käsitellyt intersektionaalisuuden historiaa ennen sen akateemiseksi alaksi muotoutumista, akatemian ja intersektionaalisuuden peruseriaatteiden törmäystä sekä intersektionaalisuuden akateemisia nykysovelluksia ja niistä käytyjä kamppailuja. Koska intersektionaalisuuden juuret ovat aktivismissa ja oikeudenmukaisuustyössä, paneudun seuraavaksi intersektionaaliseen lähestymistapaan tarkastelemalla suomalaista intersektionaalisuutta hyödyntävää aktivismia.

Suomessa intersektionaalisuusnäkökulma on otettu vastaan vaihtelevasti, ja intersektionaalisen feminismin on täällä(kin) syytetty ”pettävän naiset” (Kartastenpää 2016) tai olevan liian vaikeaa (Honkasalo 2017)¹⁴. Tällöin naisilla tarkoitetaan usein valkoisia keskiluokkaisia naisia, ja intersektionaalinen feminismi lytätään vaikeana, koska se poikkeaa aiempien aaltojen feminismistä. Intersektionaalisuus on käyttökelpoinen ja tärkeä lähestymistapa myös Suomessa, koska suomalaisetkaan eivät ole keskenään niin homogeenisiä kuin usein halutaan ajatella. Suomalaisten rodullistamisesta ulkonäön, etnisyyden ja/tai uskonnon perusteella on vihdoin alettu puhua laajemmin, ja keskustelu osoittaa sen, miten normaalia ja tavallista rasismi on Suomessa. Intersektionaalinen feminismi antaa keinoja puuttua tähän haastamalla totuttuja ajattelutapoja.

Seuraavaksi käyn läpi suomalaisessa julkisuudessa ja aktivismissa näkyvää intersektionaalisuutta. Esittelen lyhyesti käsityksiä suomalaisuudesta ja Suomen ei-valkoista historiaa, josta siirryn nykypäivän kamppailuihin suomalaisten vähemmistöjen oikeuksista. Lopuksi näytän esimerkin avulla, millaisia käytännön sovelluksia intersektionaalinen feminismi on saanut ja millaista on monenlaiset syrjinnän muodot huomioon ottava aktivismi.

6.1 Monikulttuurinen Suomi

6.1.1 Suomalaisuuden representaatiot

Moni näkee edelleen Suomen ja sen asukkaat yhtenäisenä, homogeenisenä kansana. Maamme on kuitenkin ollut monikulttuurinen aina (Lehtonen 2015b, 208). Suomessa on ollut paitsi

¹⁴ Ks. myös vastine Koskela 2017.

kansallisia vähemmistöjä, kuten romanit, saamelaiset tai suomenruotsalaiset, myös luokkapohjaisia kulttuureita kuten työväenkulttuuri. Tästä huolimatta monikulttuurisuus käsitetään aina uudelleen maahanmuutosta johtuvaksi ilmiöksi. (Lehtonen 2015b, 208.) Emme ole tottuneet ajattelemaan Suomea monikulttuurisena maana, koska puheissa yleensä korostetaan yhtenäiskulttuuriamme. Siksi meidän on helppo luulla, että Suomesta on tullut monikulttuurinen vasta maahanmuuton ja pakolaisten myötä. Tällöin unohdamme myös saamelaiset, romanit, tataarit, venäläiset, ortodoksit, juutalaiset ja monet muut ryhmät, jotka ovat olleet osa suomalaista väestöä vuosisatoja. (Valovirta 2010, 96.) Kaikki me varmasti tunnistamme suomalaisuudesta kerrotut tarinat saunoineen ja sisuineen. Vaikkakin vallitseva, tämä on kuitenkin vain yksi kertomus muiden joukossa.

Suomalaisuus ei vain ”ole olemassa”, vaan se tuotetaan, tehdään ja kerrotaan aktiivisesti sekä julistavan nationalismiin elkein että itsestään selvänä arkisina toistoina (ks. Kivimäki 2012, 12; Lehtonen 2015c, 23). Suomalaisuus määrittyy sitä koskevassa puheessa, muistojen ja myyttien avulla ja suhteessa ei-suomalaisuuteen. ”Meitä” ei ole ilman ”muita”. Koska suomalaisuutta aktiivisesti tehdään ja toistetaan, voidaan se tehdä ja toistaa myös toisin. Suomalaisuuden merkitykset ovat monitulkintaisia, liukuvia ja osin kontrolloimattomia, ja siksi niitä ei voi lopullisesti lyödä lukkoon. (Lehtonen 2015c, 23.)

Representaatiot luovat tapoja katsoa ja ymmärtää. Kun ne kertovat kohteistaan, ne samalla tuottavat niiden merkityksiä erilaisin keinoin, mikä muotoilee todellisuutta ja vaikuttaa sen ymmärrystapoihin. Representaatioissa käydään merkityskamppailuja ja ne ovat siten poliittisia, yhteiskunnallista vallankäyttöä ja luonnollistamisen prosesseja. (Karkulehto ym. 2012, 23.) Representaatiot aina sekä esittävät että edustavat jotakin. Ne ovat myös poliittisia, koska valitsemalla jotakin esitettäväksi, rajautuu jotakin muuta pois. Representaatioissa on sosiaalista voimaa, koska ihmiset näkevät itsensä ja toisensa representaatioiden kautta ja kohtelevat toisiaan sen mukaisesti. (Kivimäki 2012, 13–14.)

Merkitysten tuottaminen vaikuttaa suoraan ihmisten arkipäivään. Kulttuuriset esitykset ja niissä esiintyvät toistot muokkaavat yhteiskunnallisia hierarkioita ja normeja, ”normaaliutta” ja tuttuutta tuotetaan toistojen kautta. Kielen avulla käsitämme ympäröivää todellisuutta, ja siten ei ole yhdentekevää, miten tuosta todellisuudesta puhutaan. Sanoittaminen ja kielellinen selittäminen tuottavat ympäröivästä todellisuudesta tietynlaista kuvaa, ja ovat siten ohjaamassa sitä, miten suhtaudumme maailmaan. Kun suomalaista kansallisuutta esitetään

jatkuvasti tietynlaisena, nousee tällainen suomalaisuus myös edustamaan suomalaisuuden ydintä. Suomalaisuuden representaatiot kertovat, minkälainen suomalaisuus nähdään mahdolliseksi. Suomalaisuus ajatellaan edelleen varsin valkoiseksi, mistä kertoo toisen tai kolmannenkin polven suomalaisten suomalaisuuden kyseenalaistaminen nimen tai ulkonäön perusteella.

6.1.2 Rotu ja rasismien olemassaolon kieltäminen Suomessa

Anna Rastaa (2019, 357) mukaan Euroopassa ”rotu”-sana¹⁵ kantaa mukanaan historiallista taakkaa ja negatiivisia konnotaatioita, minkä vuoksi tutkijat ja viranomaiset ovat puhuneet ennemmin ”etnisistä ryhmistä” ja ”maahanmuuttajista” kuin ”roduista” ja ”rodullistetuista vähemmistöistä”. Rastaa sanoo monissa yhteiskunnissa ”rotu”-sanon käytön välttämisen yhdessä normatiivisen valkoisuuden ja viattomien kansallisten minäkuvien kanssa johtaneen rasismien olemassaolon kieltämiseen (Rastaa 2019, 357). Rastaa mukaan Pohjoismaissa välteltiin pitkään sekä akatemiassa että julkisesti puhumasta rasismista yhteiskunnallisena faktana ja rasismien vaikutuksista yksilöille ja yhteisöille. Sen tuloksena Pohjoismailla ei ole myöskään ollut käytössään sanastoa, jolla keskustella rodullistetuista identiteeteistä ja sosiaalisista suhteista. (Ema.) Asiat ovat kuitenkin muuttumassa, kun muualta Pohjois-Eurooppaan muuttaneet ihmiset ja varsinkin heidän lapsensa ovat alkaneet kyseenalaistaa valkoisuutta itsestään selvänä osana pohjoismaista kansalaisuutta. He puhuvat julkisesti itsestään rodullistettuina subjekteina, ei-valkoisina eurooppalaisina ja kansalaisina, joilla on oikeus kuulua niihin maihin, joissa he asuvat. (Ema., 357–358.)

Rastaa (ema., 358) mukaan Pohjoismaissa vallitsevat naiivit kansalliset minäkuvat suhteessa rasismien olemassaolon kieltämiseen sekä maiden menneisyyksiin osana kolonialismia. Hän sanoo ”viattomien” kansallisten minäkuvien rakentuneen Pohjoismaissa osittain suhteessa lähihistoriaan ja näiden maiden brändäämiseen demokraattisina, rauhanomaisina yhteiskuntina, jotka ovat aktiivisesti rakentaneet rauhaa ja edistäneet ihmisoikeuksia ympäri maailmaa (ema., 359). Rastaa (ema.) sanoo rasismikeskusteluissa usein väitettävän, etteivät Pohjoismaat olisi osallistuneet kolonialismiin, mikä ei pidä paikkaansa. Tanska oli aikoinaan eurooppalainen kolonialismivalta ja mukana orjakaupassa. Myös Ruotsin hankkimalla

¹⁵ Lainausmerkit kaikissa kuten Rastaalla.

saarella Länsi-Intiassa oli orjia. Vaikka tietyt maat eivät olleet kolonialismin ydinjoukoissa, olivat kuitenkin niissä asuvien ihmisten mielet koloniaalisia. (Ema., 359.) Myös usein Rastaan mukaan läpi sormien katsottu aspekti on Pohjoismaiden ja erityisesti Ruotsin eturivin rooli eugeniikan ja pseudo-tieteellisen rasismien historiassa. Monien rotututkijoiden mukaan suomalaisten katsottiin polveutuvan mongoleista sen sijaan, että kuuluisimme valkoiseen rotuun. Väitteet siitä, että suomalaiset olivat vähemmät älykkäitä, rumempia ja primitiivisempiä kuin valkoiset ruotsalaiset, tanskalaiset ja norjalaiset saivat suomalaiset tutkijat esittämään painavia vastalauseita 1800- ja 1900-luvuilla. Suomalaisten haluttiin todistaa olevan valkoiseen rotuun kuuluvia eurooppalaisia, ja samalla vahvistettiin rotujärjestys Suomessakin. (Ema., 359–360.)

Rastaan mukaan Pohjoismaissa rodullistettujen vähemmistöjen historia on edelleen kirjoittamatta. Rotu käsitettiin pitkään joksikin, joka sijaitsee Pohjoismaiden ulkopuolella kuten siirtokunnissa, Yhdysvalloissa, Etelä-Amerikassa apartheidin aikana tai jos Euroopassa, niin menneisyydessä natsien vallan aikana. Rasismikeskusteluissa vanhat kansalliset vähemmistömme kuten romanit ja saamelaiset on jätetty huomiotta näiden ryhmien kohtaamasta rasismista huolimatta. Saamelaisilta ja romaneilta on puuttunut poliittinen valta puhua tilanteestaan ja rasismikokemuksistaan, ja tutkimuksessa ja poliittisessa päätöksenteossa heitä on kohdeltu kulttuurisina, ei rodullistettuina vähemmistöinä. (Ema., 360.)

Rastas sanoo, että Pohjoismaissa vielä 1960-luvulla koulukirjoissa ja mediateksteissä viitattiin rotuhierarkioihin ja rotuihin biologisina faktoina. Vaikka nykyään näin ei enää tehdä, ovat käsitykset edelleen osa Pohjoismaiden kulttuurista muistia. Ajatukset roduista ja rotujärjestyksestä eivät ole kadonneet julkisesta keskustelustakaan, vaan niitä kannattavat rasistiset ryhmittymät, joiden kanssa moni populistipoliitikko ja heidän kannattajansa ovat yhteistyössä. Maahanmuutto ja sen vaikutukset rodullistetuille sosiaalisille suhteille ovat tehneet rasismista keskustelunaiheen myös Pohjois-Euroopassa viime vuosikymmenen aikana. (Ema., 361.)

Rastaan mukaan 2000-luvulla Euroopassa maahanmuuttajien lisääntynyt määrä on nähty jaettuna eurooppalaisena haasteena. Pakolaiset ja turvapaikanhakijat nähdään harvemmin suojelua kaipaaviksi ihmisiksi tai asuinmaalleen hyödyksi oleviksi kansalaisiksi ja asukkaiksi. Sen sijaan heidän ajatellaan hyväksikäyttävän hyvinvointijärjestelmää ja olevan taakkana

veronmaksajille. Populistipoliitikot ja maahanmuuttovastaiset ryhmät edistävät ja käyttävät hyväkseen maahanmuuttovastasta ja islamofobista keskustelua sekä muukalaisvihamielistä ilmapiiriä. Viimeisen vuosikymmenen aikana nationalistiset ja populistiset puolueet ovat kasvattaneet kannatustaan Suomessa, Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa, ja näiden puolueiden vaalimenestys on edistänyt vihapuhetta erityisesti internetissä. (Ema., 362.) Ilmapiiri on muutamassa vuodessa muuttunut muukalaisvihamielisemmäksi. Vuoden 2015 pakolaiskriisin osuessa Suomeen rasismi ja viharikokset ovat yleistyneet (ks. Mäntymaa 2016; myös Rautio 2019), perussuomalaisten hajoamisen ja Jussi Halla-ahon puheenjohtajaksi nousemisen jälkeen puolue on ollut yhä avoimemmin rasistinen, ”maahanmuuttokriittisyydestä” on tullut neutraali sana, jota käytetään yleisesti, ja rasistiksi haukkumisesta on nostettu jopa oikeusjuttu (ks. Suomen Journalistiliitto 2019).

Yhä useammat kuitenkin tuomitsevat rasismin ja sen arkipäiväisyydestä on alettu keskustella ennennäkemättömän paljon. Kaikennäköisten suomalaisten oikeutta suomalaisuuteensa puolustetaan ja sitä myöden käsitys suomalaisuudesta valkoisuutena horjuu pikkuhiljaa. Viime aikoina on herätty kuuntelemaan ja tutkimaan paremmin myös rodullistettuja suomalaisia ja heidän kokemuksiaan ulkopuolella jättämisestä ja rasismista. Historians without Borders’in lokakuussa 2018 julkaisema *Kenen historia?* –raportti (toim. Hakala ym. 2018) kokoaa yhteen tietoa kolonialismin opetuksesta ja siitä, kuinka paljon suomalaisten yliopistojen historian laitoksilla käsitellään opetuksessa suomalaisten vähemmistöjen historiaa.

Raporttiin haastatellut pitivät tärkeänä historian vaikutusta kansallisen ja kulttuurisen identiteetin muodostumisessa. Ruskeiden Tyttöjen Mona Eidin mukaan rodullistetut suomalaiset eivät löydä representaatiota historiasta tai nykyisyydestä, ja näkymättömyys onkin hänen mukaansa Suomen vähemmistöjen näkökulmasta keskeinen ongelma. Näkymättömänä ei ole ääntä eikä edustusta, mikä vahvistaa yksinäisyyden ja erilaisuuden tunnetta. (Hakala ym. 2018, 9.) Romaninuorten neuvoston varapuheenjohtaja Leif Hagert sanoo nykyisen historianopetuksen toistavan ”valkoista historiakertomusta”, jossa nähdään vain yksi tapa olla suomalainen, mikä ylläpitää vähemmistöjä ulkopuolelle jättäviä valtarakenteita (ema., 10). Kun Suomen historiallista moninaisuutta ei oteta huomioon, seuraa siitä esimerkiksi se, että maahanmuutto ajatellaan edelleen uudeksi ilmiöksi. Yksipuolinen historianopetus voi pahimmillaan vieraannuttaa sekä jättää osan opiskelijoista

ulkopuolelle historiasta ja myös laajemmasta yhteiskunnallisesta keskustelusta. (Ema., 10–11.)

Raportti korostaa kolonialismin historian vaikuttavan myös muissa kuin suoraan siirtomaajärjestelmään osallisina olleissa alueissa ja maissa. Suomen poliittinen ja taloudellinen integroituminen länteen on tuonut meillekin hyötyä kolonialismin mekanismeista ja perinnöstä, mutta tästä johtuvia riippuvuuksia ja vastuuta on hankala hahmottaa, jos kolonialismia käsitellään historianopetuksessa meistä irrallisena kehityskulkuna¹⁶. Suomi on lisäksi syrjinyt ja alistanut alkuperäiskansa saamelaisia ja Suomen romaneja ja pyrkinyt sulauttamaan heidät valtakulttuuriin, mistä on vasta hiljattain alettu puhua (Hakala ym. 2018, 7–8).

Raportissa (ema., 8) todetaan, että

[I]ähitulevaisuudessa historianopetuksen piiriin tulee yhä enemmän nuoria, joiden juuret ovat muualla kuin Suomessa. Siksi on entistä aiheellisempää, että Ruotsin- ja tsaarinajan sekä sisällis- ja talvisodan sekaan pystytään limittämään muitakin kuin suomalaisen kantaväestön kertomuksia.

”Muitakin kuin suomalaisen kantaväestön kertomuksia” tarvitaan muuallakin kuin historianopetuksessa. Kaikkien suomalaisten on koettava olevansa osa suomalaista yhteiskuntaa. Sekä akateeminen että arkinen kiinnostus Suomen rodullistettujen ihmisten historiaa kohtaan on kasvanut¹⁷ ja Suomen valkoisen historian lisäksi ja rinnalla on alettu kiinnittää huomiota moninaisen historiankirjoituksen tärkeyteen.

6.2 Intersektionaalinen feminismi Suomessa

Suomessa intersektionaalisuus on noussut feminismin valkoisuuden kyseenalaistamisen kautta julkisuuteen nimenomaan intersektionaalisenä feminisminä. Intersektionaalista feminismiä julkiseen keskusteluun ovat olleet tuomassa muun muassa Koko Hubara ja hänen päätoimittamansa Ruskeat Tytöt –media, kansalaisaktivisti Maryan Abdulkarim, koreografi

¹⁶ Ks. myös Ruskeiden Tyttöjen Afrosuomen historiaa etsimässä podcastin osa II, jossa käydään läpi Suomen kolonialistista historiaa.

¹⁷ Ks. esim. Suomen ensimmäisestä tummaihoisesta Rosa Emilia Claysta intersektionaalisesta näkökulmasta Rastas ja Peltokangas 2018.

Sonya Lindfors mustuutta käsittelevällä teossarjallaan¹⁸, Feministinen puolue ja sosiaalisen median vaikuttajat kuten Bluestocking-blogin¹⁹ kirjoittaja, kirjailija Minja Koskela. He ovat kaikki puhuneet sukupuolen lisäksi muiden erojen tärkeydestä suomalaisessakin kontekstissa ja haastaneet ihmisiä näkemään rodullistamisen vaikutuksen suomalaisessa yhteiskunnassa.

Tero Kartastenpää kirjoitti Imageen ison jutun intersektionaalisuudesta kesäkuussa 2016, jolloin Feministinen puolue oli syntymässä. Jutussa nostetaan heti otsikossa esiin yleinen tapa kehystää intersektionaalisuus uudenlaiseksi feminismiksi, joka ”joidenkin perinteisten feministien mielestä pettää naiset” (Kartastenpää 2016). Kartastenpää kirjoittaa, että ”[f]eministit ovat pettämässä naiset, jos naisilla tarkoitetaan valkoihoisia, keskiluokkaisia heteronaisia”. Juttuun haastateltu silloinen Naisasialiitto Unionin puheenjohtaja²⁰ Katju Aro sanoo perinteisen tasa-arvofeminismin kamppailevan intersektionaalisen feminismin kanssa. Aro mukaan ”[v]alkoisissa feministeissä, jotka ovat muodostaneet mielipiteensä 80- tai 90-luvulla, näkyy joskus haluttomuutta haastaa sitä, voisiko feminismillä olla jotain uutta annettavaa.” Aro toteaa seksuaali- ja rodullistettujen vähemmistöjen olevan Suomessa suurimpia kysymyksiä intersektionaalisen feminismin näkökulmasta. (Kartastenpää 2016.)

Kartastenpään mukaan romani- ja saamelaisvähemmistöistä huolimatta Suomessa ei ole vielä paljoakaan keskusteltu rodullistetuista vähemmistöistä, ja aihe on vaikea, koska ”[t]yypilliset suomalaiset keskustelijat, valtaeliitti ja kolumnistit, elävät hyvin valkoisessa maailmassa”. Kartastenpää avaa intersektionaaliselle feminismille olennaista omien etuoikeuksien tunnistamista ja oman valta-aseman pohtimista kirjoittaessaan intersektionaalisen feministin mieltävän ”ketkä ovat haavoittuvimmassa asemassa?” Kartastenpää kuvaa myös hämmennystä, jota valkoiset suomalaiset kokevat, kun valkoisuudesta tehdään numero Suomessakin. Että meilläkö olisi etuoikeutettu asema, josta käsin huomaamattamme uudistamme valkoisia valtarakenteita, ja nyt meidän pitäisi tämän sisäistämisen lisäksi kuunnella ja ymmärtää muiden kokemusta. Hankalalta tuntuu myös se, ettei vähemmistön asiaa saa ajaa heidän puolestaankaan, koska se anastaa heidän äänensä ja tilansa. Kartastenpään haastattelema Maryan Abdulkarim selventää, etteivät vähemmistöt tarvitse muiden ääntä, vaan voivat puhua omista kokemuksistaan itse. Se, miten tämä tapahtuu vaatii

¹⁸ El Kamel 2018.

¹⁹ <https://www.lily.fi/blogit/bluestocking/>

²⁰ Nyk. Feministisen Puolueen puheenjohtaja.

kuitenkin jatkuvaa ajatustyötä ja Abdulkarimin mukaan ”[k]ultainen ohjenuora on, että oma toiminta on sellaista, ettei se tuota sortoa”.

Suomessa intersektionaalinen feminismi raivaa tilaa toisen aallon feminismiltä, jossa naiset ja naiseus nähdään ensisijaiseksi ja tärkeimmäksi yhdistäväksi tekijäksi muiden erojen jäädessä taustalle (ks. esim. Saarikoski 2014). Intersektionaalinen feminismi yhdistää monta kamppailua saman termi alle ja sen sijaan, että se keskittyisi vain naisiin, katsoo ketkä ovat kaikkein heikoimmassa asemassa ja miksi ja tarttuu näihin epäkohtiin. Intersektionaalinen feminismi on osaltaan auttanut tuomaan keskusteluun niin seksuaali- ja sukupuoli-, kuin rodullistettujenkin vähemmistöjen ja esimerkiksi vammaisten kokemuksia ja sortoa. Tällöin toki sen voi ajatella ”pettävän” jotkut naiset, jotka haluaisivat keskittyä vain sukupuoleen tasa-arvon tiellä olevana tekijänä. Intersektionaalinen feminismi kysyy ennemmin, kenet me petämme, jos emme puutu moniperustaiseen syrjintään. Intersektionaalisen feminismin avulla on mahdollista kiinnittää huomio myös marginaalien marginaaliin. Sen kautta on mahdollista osoittaa esimerkiksi, ettei HLBTIQ²¹-aktivismi ole riittävää, jos se keskittyy vain vähemmistön parhaassa asemassa oleviin kuten valkoisiin cis-homomiehiin. Ollakseen todella inkluusiivista ja vapauttavaa aktivismin on puolustettava kaikkia, myös kaikkein heikoimmassa asemassa olevia. Silloin on kysyttävä epämukavia kysymyksiä esimerkiksi HLBTIQ-yhteisön sisäisestä rasismista tai transfobiasta. Intersektionaalisuuden työkalujen avulla pystytään pureutumaan syvälle epätasa-arvoa tuottaviin mekanismeihin.

Intersektionaaliseen feminismiin liittyy myös keskustelu kulttuurisesta omimisesta, joka nousi esiin suomalaisessa julkisuudessa keväällä 2016. Silloin toimittaja ja Ruskeat Tytöt – median perustaja Koko Hubara arvosteli kirjailija Laura Lindstedtin Finlandia-voittanutta Oneironia kulttuurisesta omimisesta blogikirjoituksessaan Othe(i)ron (Hubara 2016a). Hubara puhui kritiikissään ylipäänsä ei-valkoisen ihmisen paikasta ja valkoisesta katseesta, mutta monet valkoiset eivät nähneet kritiikin kärkeä, joka ei ollut suoraan kirjan kaunokirjallisissa ansioissa, vaan laajemmin koko yhteiskunnan tasolla tapahtuvassa eksotisoinnissa, väheksymisessä ja siinä, että Hubaran mukaan ”tarjolla on vain yksi tarina, jonka kertoo etuoikeutettu ihminen valta-asemasta käsin”. Ensimmäisen kirjoituksen jatko-osassa Othe(i)ron II Hubara viittaa myös Miss Maailma –kilpailun yhteydessä käytyyn

²¹ Lyhenne sanoista homo, lesbo, bi, trans, intersukupuolinen ja queer.

saamenpuku-keskusteluun²² ja täsmentää:

”[k]yse ei ole itse asusta, niin kuin ei ole itse Oneironista, tai Carola Milleristä tai Laura Lindstedtistä henkilöinä, vaan takana piilevistä valta-asetelmista ja rakenteista, siitä kuka ottaa haltuun asioita, minkälaisessa historiallisessa viitekehysessä ja miksi, ja miten se vaikuttaa käsityksiin, asenteisiin ja ylläpitää edelleen syrjintää.” (Hubara 2016b.)

Tällaisen keskustelun kautta Suomessa on alettu tiedostaa kansallisten ja rodullistettujen vähemmistöjen asemaa ja yhteiskunnan rakenteissa piileviä syrjiviä käytäntöjä. Seuraavaksi käyn läpi intersektionaalista feminisimiä käytännössä esimerkkinäni Ruskeat Tytöt –yhteisö.

6.3 Ruskeat Tytöt – intersektionaalisuus käytännössä

Suomalaisessa keskustelussa rodullistamisesta ja ruskeista suomalaisista alettiin puhua laajemmin Hubaran kirjoitusten ansiosta. Hubara perusti Ruskeat Tytöt –nimeä kantavan bloginsa helmikuussa 2015 paikaksi suomalaisille ruskeille tytöille, koska tällaisia paikkoja ei aiemmin ollut. Hubara kirjoitti blogissaan, ettei Ruskeat Tytöt ole valkoisia, vaan ruskeita varten, ja että se on internetin ainoa paikka, jossa ruskeat käsittelevät olemassaoloon riippumatta valkoisten tunteista. Hubaran ilmoitus siitä, että valkoiset eivät olleet blogin keskipiste tuntui monesta valkoisesta ikävältä ja ulossulkevalta, mikä osoitti sen, miten tottuneita olemme siihen, että yleensä valkoisuus on aina relevanttia, aina oletus, aina normi.

Ruskeat Tytöt –blogin jälkeen seurasivat Hubaran samannimiset kirja, verkkomedia ja yhdistys. Hubaran mukaan niissä lukuisissa eri lehtihaastatteluissa, joissa häneltä on kysytty blogin aloittamisesta, yksikään toimittaja ei ole kirjoittanut lehteen vastausta sellaisena kuin kaikki todella tapahtui – ajatus blogista syntyi hetken mielihohteesta krapulassa (Hubara 2017, 16). Hubaran mukaan vastauksen poisjättäminen johtuu siitä, että ”anekdootti ei mahdu monikulttuurisen Suomen kaanoniin”, eikä ole tarinana sellainen, jota halutaan Ruskeista Tyttöistä kertoa. Hubara antoi krapula-aamuna aloittamallaan blogille nimen Ruskeat Tytöt, koska ne kaksi sanaa ovat aina kuvanneet häntä ja hänen siskojaan ja olleet käytössä perheen sisällä vuosia. (Hubara 2017, 16–17.) Hubara otsikoi ensimmäisen

²² Suomen Miss Maailma –edustaja Miller pukeutui pilailupuodista ostettuun lapinpukuun kansallispukuosiossa ks. esim. Aikio 2015.

blogikirjoituksensa *Unohdatko säkin aina, että olet ruskea?* Kirjoituksensa ensimmäisillä riveillä Hubara kirjoittaa siskonsa kysyneen joitain vuosia sitten otsikon kysymyksen lisäksi: "[a]ina kun sulta kysytään, että mistä sä olet kotoisin, tuleeko sulle ensimmäisenä hämmästyksi siitä, että mistä se arvasi?" (Hubara 2015). Hubara sanoo, etteivät ruskeat tytöt "kävele ympäriinsä ajatellen koko ajan olevamme ruskeita, ulkomaalaistaustaisia, eksoottisia, jännittäviä, erikoisia. Me emme koko ajan mieti juuriamme ja etnisyyttämme, mutta aika usein tuntuu, että muut miettivät." (Hubara 2017, 19.) Hubara (ema., 20) toteaa myös, että

"[m]e ruskeat tytöt kykenemme olemaan samaan aikaan kokonaan suomalaisia ja kokonaan jonkun muun/muidenmaalaisia ilman, että ne sulkevat toisiaan pois – mutta välillä tuntuu, että meitä yritetään sulkea pois. Meitä näkyy aika vähän lehdissä. Meitä näkyy aika vähän yliopistolla. Meitä ei näy ollenkaan päättäjissä ja johtajissa."

Blogikirjoitus sai muutamassa päivässä 20 000 tykkäystä Facebookissa (Hubara 2017, 21). Hubara oli selvästi sanoittanut asioita, jotka moni tunnisti.

Hubara (ema., 26) päätti kirjoittaa *Ruskeat Tytöt* isoilla alkukirjaimilla, koska hän halusi, että ne huomataan, ja myös siksi, että suomen kielen sääntöjä voidaan "aktiivisella kirjoittamisen teolla" muuttaa. *Ruskeat* tarkoittaa Hubaran (ema., 27) mukaan rodullistettuja, mutta on siitä "vähemmän kipeää tekevä versio". Hubara sanoo rasismien ylläpidon käyttävän apunaan rodullistamista, koska sillä tavoin pidetään "ei-valkoiset ihmiset ruodussa" (ema., 29–30). Sana *Tytöt* tulee *Ruskeat*-sanan jälkeen siksi, että se on kieliopillisesti oikein, mutta myös siksi, että tyttöys on Hubaran mukaan *Ruskeat*-sanan jälkeen toiseksi yleinen sana, jonka kautta hänet nähdään. Käsitteet *Ruskeat Naiset* kuvaavat Hubaran mukaan heidät pakonomaisesti hoivaaviksi ja silti seksuaalisuudelta viltteiksi, alistuviksi mutta sopivan "säpsäköiksi". Vaikka hän aikuisena pystyy sanomaan tällaiselle kuvastolle vastaan, ongelma on Hubaran mukaan se, että jo lapsena heidät nähdään "rasististen stereotyyppien ja ja mediakuvaston vuoksi seksuaalisina olentoina". (Ema., 31.) *Ruskeat Tytöt* -yhdistys määrittelee nettisivuillaan Tyttöyden käsittävän tämän lisäksi paljon muutakin: "Tyttöillä tarkoitetaan tässä yhteydessä sukupuolen moninaisuutta, eli kaikkia niitä sukupuolia, jotka eivät ole "mies" tai "poika" ja niitä, jotka asettuvat kaksijakoisen sukupuolijärjestelmän ulkopuolelle".²³

²³ <https://www.ruskeattytot.fi>

Hubara kirjoittaa lukeneensa yliopistovuosinaan länsimaisen feminismin suuria nimiä kuten Simone de Beauvoiria ja olleensa monesta asiasta heidän kanssaan samaa mieltä, mutta silti jokin kaiheri. Lopulta hän vuosien päästä ymmärsi sen johtuvan siitä, että samastuminen loppui kesken, koska ”Suuret Feministit” eivät puhuneet rodusta. (Ema., 33.) Äidiksi tulonsa jälkeen eräänä unettomana yönä Hubara googlasi sanaparin *black feminist* ja huomasi, että olemassa feministejä, jotka kamppailevat samojen kokemusten kanssa kuin hänkin, ja että moni asia on feministinen kysymys vaikka ne liittyvät rasismiin. Hubara sanoo olevansa ”intersektionaalinen ihminen”, koska ei voi aamulla valita, onko tänään Ruskea ihminen vai nainen. Hän on yhtä aikaa kaikkea, eikä hänen ominaisuuksiaan voi irrottaa toisistaan. (Ema., 34–35.) Syrjityksi ja toiseutetuksi tulemisestaan huolimatta Hubara sanoo, että hänellä on etuoikeuksia, samoin kuin jokaisella suhteessa johonkin toiseen, vaikka kuuluisikin marginalisoituun ryhmään. Etuoikeuksikseen Hubara listaa muun muassa ei-mustuuden, ei-muslimiuden, korkeakoulutuksen, keskiluokkaisuuden ja heterouden. Samalla Hubara muistuttaa, ettei pelkkä etuoikeuksien luetteleminen riitä, vaan kaikkien vapauksien ja oikeuksien puolesta taistelemiseksi tarvitaan itsekritiikkiä, kyseenalaistamista ja kykyä kuunnella muiden kokemuksia. (Ema., 36–40.)

Lopulta Hubaralla ei ollut aikaa tai intoa kirjoittaa blogia, eikä se tuntunut enää oikealta formaatilta. Hän halusi palata juurilleen journalismin pariin ja otti yhteyttä Caroline Suinneriin, josta tuli Ruskeat Tytöt –verkkomedian AD ja Hubarasta Suomen ensimmäinen ruskea päätoimittaja. (Järvenpää 2017.) Hubara oli tehnyt paljon töitä freelance-toimittajana ja ihmetellyt välillä toimituksissa ääneen, miksei heillä ole töissä muita ei-valkoisia tekijöitä. Vastaus oli aina, että ei-valkoisia toimittajia ei vain ole, mutta Hubara ei uskonut asian olevan näin. Hubara otti yhteyttä ruskeisiin ihmisiin eri kanavia pitkin ja löysi paljon ei-valkoisia tekijöitä, jotka lähtivät mukaan luomaan uudenlaista mediaa ruskeilta ihmisiltä ruskeille ihmisille. Ruskeat Tytöt on vallankumouksellinen media siksi, että sitä ovat alusta asti tehneet ainoastaan rodullistetut ihmiset ja sisältöä tuotetaan ensisijaisesti rodullistetuille suomalaisille. Ruskeat Tytöt on alusta asti halunnut tehdä näkyväksi piileviä valta-asemia ja lisätä ruskeiden ihmisten representaatioita mediassa. (Järvenpää 2017.) Ruskeat Tytöt esittelee sivustonsa näin:

Olemme Ruskeat Tytöt ry, poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton, voittoa tavoittelematon, ruskeilta ihmisiltä ruskeille ihmisille tarkoitettu rekisteröity yhdistys. Visionamme Suomesta on normikriittisempi kulttuuri- ja mediakenttä sekä työelämä ja yhteiskunta, jotka eivät jätä ulkopuolelle

etnisen taustan, ulkonäön, kansalaisuuden, kulttuuritaustan, toimintakyvyn, sukupuolen tai seksuaalisuuden perusteella. Missiomme on laajentaa representaatioita kulttuurin, erityisesti median, viestinnän ja kirjallisuuden alueella, normalisoida meistä kerrottavia tarinoita sekä toimia alustana ruskeille kulttuuriammattilaisille ja asiantuntijoille toteuttaa omia luovia ja merkityksellisiä projektejaan. Kaikki alkoi Koko Hubaran palkitusta Ruskeat Tytöt -blogista vuonna 2017.

(ruskeattytot.fi)

Sivuillaan Ruskeat Tytöt kertovat olevansa Suomen historian ensimmäinen ruskeilta ihmisiltä ruskeille ihmisille –media. He tunnistavat useiden tekijöiden (kuten rodun, sukupuolen, toimintakyvyn ja yhteiskuntaluokan) yhteisvaikutuksen ihmisten elämässä ja sen miten ne vaikuttavat ruskeiden ihmisten mahdollisuuksiin tulla nähdyiksi ja kuulluiksi. He pyrkivät artikkeleissaan ottamaan huomioon valtarakenteet ja normit näiden intersektioiden takana. He haluavat laajentaa historiallisesti kapeita ruskeiden ihmisten representaatioita suomalaisessa mediassa, normalisoida ei-valkoisten ihmisten tarinoita ja toimia alustana ruskeille journalisteille.²⁴ Ruskeat Tytöt tekee median lisäksi tapahtumasunnittelua ja –tuottamista sekä konsultointia ja koulutuksia organisaatioille, jotka tahtovat oppia lisää representaatioista, moninaisuudesta ja inklusiivisuudesta²⁵. Ruskeat Tytöt pyörittää myös RT Lit Akatemiaa, kirjoittajakoulua 14–29-vuotiaille Ruskeille Tytöille, jossa on opetusta sekä luovan kirjoittamisen että journalismin linjalla. Tekstejä julkaistaan sekä Ruskeat Tytöt – verkkomediassa, että Kustantamo S&S:n kanssa julkaistavassa kirjassa²⁶. Ruskeat Tytöt on tehnyt myös yhteistyössä Radio Helsingin kanssa kaksi podcast-sarjaa²⁷ ja Yle Kioskille he tuottivat viisiosaisen Se tyyli –lyhytdokumenttisarjan, joka esitteli ei-valkoisia kulttuurialan tekijöitä²⁸.

Ruskeat Tytöt –yhdistyksen kaksi vuotta pystyssä ollut verkkomedia on edelleen suomalaisen journalismin kentällä poikkeuksellinen toimija (Uusivirta 2019). Ruskeat Tytöt ovat siellä missä ei-valkoisten yhteisökin eli sosiaalisessa mediassa, josta yhdistyksen toisen perustajan Caroline Suinnerin mukaan useimmat löytävät tiensä Ruskeiden Tyttöjen mediasisältöjen luo. Yhdistykselle on tärkeää, että verkkomedian kaikki jutut menevät tarkan editoinnin läpi, koska he eivät halua pettää yhteisön luottamusta median arvostelukykyyn. Editori tarkistaa,

²⁴ <https://www.ruskeattytot.fi/about-us>

²⁵ <https://www.ruskeattytot.fi/projects>

²⁶ <https://www.ruskeattytot.fi/rtlit>

²⁷ <https://www.radiohelsinki.fi/ohjelma/ruskeat-tytot/>

²⁸ <https://areena.yle.fi/1-4502561>

että jutun konteksti on oikea, termit eivät ole loukkaavia ja että taustatyöt ovat kunnossa. Näiden lisäksi tarkkaillaan sitä, miten asiat kehystetään, minkälaisia yleistyksiä esitetään ja kuka pääsee puhumaan mistäkin aiheesta. Suinnerin mukaan on tärkeää, että tämä linja näkyy kaikessa, myös muille tuotetussa sisällössä. (Uusivirta 2019.)

Hubara ja Ruskeat Tytöt saivat vuonna 2018 ETMU-tunnustuspalkinnon, jonka ETMU ry (Etnisten suhteiden ja kansainvälisen muuttoliikkeen tutkimuksen seura) jakaa vuosittain ”henkilölle tai ryhmälle, joka on merkittävällä tavalla myötävaikuttanut hyvien etnisten suhteiden edistämiseen tai aihepiirin tutkimukseen Suomessa” (ETMU ry 2018). Palkinnon myöntämisen perusteissa ETMU ry sanoo Hubaran ja Ruskeiden Tyttöjen luoneen rodullistetuille suomalaisille väylän saada äänensä kuuluville yhteiskunnassa, ja että kollektiivin työ paljastaa, ”miten voimakkaasti suomalainen yhteiskunta rakentuu normatiivisen valkoisuuden ympärille”. Ruskeita Tyttöjä kiitetään siitä, että heidän tuottamansa materiaali ”tuo merkittävällä tavalla julkiseen keskusteluun rasismien ja intersektionaalisuuden kysymyksiä unohtamatta valtarakenteita, jotka tuottavat näitä intersektionaalisia asemia. Tämä on erityisen tärkeää Suomessa, jossa tietämystä rakenteellisesta rasismista ja syrjinnästä on valitettavan vähän”. ETMU ry:n mukaan Ruskeat Tytöt on laajentanut suomalaisuuden käsitystä ruskeiden suomalaisten tarinoita normalisoimalla ja tehnyt arvokasta työtä ”inklusiivisemmän median, kulttuurikentän ja yhteiskunnan rakentamiseksi. Palkinnon myöntämisellä ETMU ry halusi osoittaa valkoisuuden normin purkamisen tärkeyden myös ”suomalaisessa yliopisto- ja tutkimusmaailmassa”.

Ruskeiden Tyttöjen hallintovastaava Mona Eid iloitsee siitä, että he ovat tehneet ruskeutta näkyväksi niin, että Helsingin Sanomien kolumneissa ja Helsingin keskustakirjasto Oodin seinässäkin käytetään sanaparia ruskeat tytöt (Uusivirta 2019). Hubaran blogi ja kirja asettivat pohjan Ruskean Tyttöyden, eli rodun ja sukupuolen, käsittelemiselle suomalaisuuden kontekstissa. Hubara avasi keskustelun siitä, miten kipeää on tulla toiseutetuksi ja pelkistetyksi vain tiettyihin ominaisuuksiinsa. Kun Hubara syytti Laura Lindstedtiä kulttuurisesta omimisesta ”sosiaalinen media räjähti”, ja syntyi ”[v]uoden kiinnostavin kulttuurikeskustelu” (Lehti 2017). Hubara sanoo Lindstedtin Oneiron-teoksesta lähteneen kulttuurisen omimisen keskustelun yllättäneen hänet. Hän oli aiemmin kritisoinut ”lähinnä perussuomalaisia ja fasisteja” mikä oli saanut ihmiset uskomaan, etteivät hyvinkoulutetut ja omasta mielestään suvaitsevaiset valkoiset voisi olla myös rassistisia.

Tällaisten ihmisten syyttäminen rasismista kohahdutti, mutta Hubaran mielestä on tärkeää, että me kaikki tutkimme omia käsityksiämme, emmekä osoittele sormella vain ilmeisen rasistisia ihmisiä. (Lehti 2017.) Hubaran tekstit resonoivat monessa ja levisivät niin laajalle, että suomalainen keskustelu alkoi muuttua. Hubara ja Ruskeat Tytöt ovatkin olleet laajentamassa suomalaista rasismikeskustelua, jossa on vihdoin päästy puhumaan siitä, että rasismi ja toiseuttaminen piilee yhteiskunnan rakenteissa ja normeissa ja on hyvin arkipäiväistä. Nykyisin suomalaista valkoisuutta haastavia keskustelijoita on monia. Esimerkiksi rodullistettujen ihmisten asiaa ajava feministinen ja antirasistinen kansalaisjärjestö Fem-R esittää kannanottoja ja osallistuu ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin keskusteluihin.²⁹

Ruskeat Tytöt ovat toiminnallaan sysänneet keskustelua moniperustaisesta syrjinnästä kunnolla eteenpäin osoittamalla suomalaisen yhteiskunnan valkoisuuden. He ovat työnsä kautta nostaneet esiin ruskeiden ihmisten representaatioiden vähyyden ja tarttuneet toimeen asian korjaamiseksi ja suomalaisuuden kuvan monipuolistamiseksi. Ruskeat Tytöt on osoittanut, että intersektionaalinen näkökulma on pidettävä mukana myös suomalaisessa feminismissä ja aktivismissa.

²⁹ <http://www.fem-r.fi>

7 Lopuksi

Lopuksi tarkastelen, kuinka tutkimukseni vastaa esittämiini tutkimuskysymyksiin ja pohdin työni merkitystä osana suomalaista rodusta, rasismista, valkoisuudesta, intersektionaalisuudesta ja intersektionaalisesta feminismistä käytävää keskustelua. Pohdin myös jatkotutkimuksen aiheita ja suomalaisen akateemisen intersektionaalisuuden suuntaa.

Halusin gradussani perehtyä rodun asemaan intersektionaalisessa tutkimuksessa, koska se näytti aiheuttavan jännitteitä. Perehtyessäni asiaan syvemmin huomasin, miten kiivaasti rodusta tutkimuksen parissa keskustellaan ja miten erilaisia näkemyksiä sen tarpeellisuudesta analyysikategoriana esitetään. Opin myös, että se intersektionaalisuus, johon olin ensimmäiseksi tutustunut, oli hyvin valkoista. Käytin gradun tutkimussuunnitelmassa kahta artikkelia, joiden kritiikkiä kävin nyt gradussani läpi, ja huomasin vasta asiaan tarkemmin perehtyessäni, miten artikkelit veivät pohjaa mustan feminismin perinnöltä. Tämän ja muun kritiikin pohjalta uskon, että suomalaisessa aivan samoin kuin muussa eurooppalaisessa intersektionaalisessa tutkimuksessa on vaarana vääristää intersektionaalisuuden perusajatuksia rodun ja oikeudenmukaisuuden tärkeydestä. Toivon graduni osoittavan tarpeen pitää rotuanalyysit edelleen matkassa mukana ja edes osan siitä valtavan rikkaasta teoretisoinnista, jota mustat ja muut ei-valkoiset feministit ovat harjoittaneet 1800-luvulta lähtien.

Olen huomannut, että meidän suomalaisten on vaikea tarkastella etuoikeutettuja asemiamme, koska se on meille uutta ja vierasta. Rotukeskustelut (tai ennemmin niiden puuttuminen) ja rasismien hyssyttely kertovat, että suomalainen yhteiskunta nähdään edelleen hyvin homogeeniseksi ja valkoiseksi. Haluan osaltani haastaa tätä käsitystä ja puhua moninaisen suomalaisuuden käsityksen puolesta. Senkin vuoksi halusin sisällyttää graduuni myös luvun suomalaisesta intersektionaalisesta aktivismista ja tarkastella sen kautta suomalaisen yhteiskunnan muutosta.

7.1 Johtopäätökset

Tutkimuskysymykseni olivat siis:

- 1) *Miksi rodun ja feminismin suhde on historiallisesti hankala,*
- 2) *millä tavoin rodusta kiistellään intersektionaalisessa tutkimuksessa sekä*
- 3) *mikä on rodun merkitys suomalaisessa intersektionaalisessa feminismissä?*

Lähdin vastaamaan ensimmäiseen kysymykseen purkamalla valkoisuutta, sen asemaa näkymättömänä normina, valkoisuuden yhteyttä valtaan ja sitä, miten nämä näkyvät valkoisen feminismin värisokeudessa ja jopa suoranaيسessa rasismissa. Aloin avata valkoisuuden normin ja valkoisen feminismin kritiikkiä syvältä historiasta käymällä läpi mustien naisaktivistien kamppailuja ja teoretisointeja rodun ja sukupuolen yhteisvaikutuksesta. Kävin läpi mustan feminismin perintöä sekä pettymystä ja suuttumusta feminismin valtavirrassa olevaa valkoista feminismiä kohtaan, joka ei pystynyt ottamaan huomioon sukupuolieron lisäksi naisten keskinäisiä eroja ja vajosi yleistämään kaikkien naisten kohtalot samanlaisiksi. Silloinkin kun valkoinen feminismi ei ollut suoranaisen rassistista, se ei pitänyt rotua merkityksellisenä erokategoriana ja katsoi syrjintää oman kapean ja yleistävän näkökulmansa lävitse. Rotukysymystä ei otettu huomioon valtavirtafeminismissä, vaan naisten ajateltiin käyvän kaikkialla keskenään samanlaisia kamppailuja. Tällaiset analyysit jättivät huomiotta naisten väliset erot ja pelkistivät sorron tapahtuvaksi vain suhteessa miehiin. Luvuissa 3 ja 4 pyrin osoittamaan, että mustat feministit ovat pitkään teoretisoineet rodun vaikutusta muihin eroihin kuten sukupuoleen ja yhteiskuntaluokkaan ja pohtineet erokategorioiden ja siten sorron limittymistä oman asemansa kautta moninkertaisesti toiseutettuina. Moninaisten erojen yhteisvaikutuksen pohdinta syntyi tarpeesta saada näkyviin mustien naisten erityinen paikantuminen sekä naisen (jotka ajateltiin kaikki valkoisiksi) että mustan (jotka ajateltiin kaikki miehiksi) kategorioiden ulkopuolelle. Marginaalissa oleminen sekä feminismissä että mustien vapautusliikkeessä vaati uudenlaista aktivismia ja moninaiset erot ja paikantumiset huomioivaa lähestymistapaa, ja tästä mustasta feminismistä kumpusivat myös intersektionaaliset teoretisoinnit.

Toinen tutkimuskysymys oli *millä tavoin rodusta kiistellään intersektionaalisessa tutkimuksessa*. Avasin laajasti intersektionaalisuuden historiaa, koska sen kautta on mahdollista ymmärtää, mitä tutkijat tarkoittavat kritisoidessaan intersektionaalisuuden valkoistamista. Intersektionaalisuuteen johtanut kehityskulku alkoi mustien naisaktivistien rodun ja sukupuolen yhteenkietoutuneisuuden teoretisoinneista ja yhtenäisen naisen kategorian kyseenalaistamisesta. Intersektionaalisuus on nojannut vahvasti standpoint-

teoriaan ja valtarakenteiden analyysiin, ja aloittanut teoretisointinsa alhaalta ylöspäin, eletystä elämästä kohti teorian muodostamista. Tämä yhteiskunnan rakenteiden kritisointi ja pyrkimys yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden saavuttamiseen on ollut poliittisuudessaan radikaalia ja sitä on yritetty kitkeä monin tavoin. Luvussa 4.3 käsittelin intersektionaalisuuden akateemisen muotoutumisen kautta kysymyksiä intersektionaalisuuden aktivismin viitekehyksen ja akatemian normien törmäyksestä ja siitä, miten tämä liittyy valkoistamiseen. Intersektionaalisuus on yleistynyt moniperustaisen syrjinnän tarkastelutapana, mutta samalla yritykset valtavirtaistaa ja muokata sitä akatemiaan sopivaksi ovat johtaneet rodun poistamiseen ja alkuperäisen intersektionaalisuuden vaatimusten unohtamiseen. Käsittelin tutkimuskiistoja sekä valkoistamista eli rotuteoretisointien ja kriittisyyden vaimentamista tarkemmin luvussa 5 käymällä läpi valkoistamisen käytäntöjä. Rotu on kiistojen keskiössä, koska osa tutkijoista pyrkii valkoistamaan intersektionaalisuutta, jotta se sopisi paremmin akatemian ja tiettyjen tieteenalojen normeihin. Intersektionaalisuus pyritään sisällyttämään osaksi tieteenalojen normeja ja tiedontuotantotapoja ja sen radikaali potentiaali pyritään hiljentämään, jotta se sopisi paremmin vakavasti otettavan ja validin tieteen vaatimuksiin. Alkuperäiselle teoretisoinnille uskolliset intersektionaalisuustutkijat kritisoivat tällaista rodun ja siten sorron ja rakenteiden analyysin poistamista. Rotuanalyysien tarpeellisuus ei ole kadonnut mihinkään, vaikka niitä yritetään intersektionaalisessa nykytutkimuksessa vähätellä.

Koska intersektionaalisuus ja intersektionaalinen feminismi on rantautunut myös Suomeen ja niiden tausta on aktivismissa, halusin tarkastella suomalaisen intersektionaalisen aktivismin nykymuotoja. Kolmas tutkimuskysymykseni oli *mikä on rodun merkitys suomalaisessa intersektionaalisessa feminismissä*. Luvussa 6 keskityin suomalaisuuden representaatioihin ja suomalaiseen intersektionaalisuudesta käytyyn keskusteluun. Suomessa on vihdoin alkanut vilkas julkinen keskustelu suomalaisten ja suomalaisuuden monimuotoisuudesta ja monipuolisten suomalaisuuden representaatioiden tärkeydestä. Ruskeat Tytöt -yhdistys on toimintatavoiltaan ja tuottamansa sisällön puolesta loistava esimerkki inklusiivisemmasta ja intersektionaalisen feminismin periaatteita noudattavasta käytännöstä. Hubara ja Ruskeat Tytöt ovat osoittaneet sekä rasismin arkipäiväiset että valtarakenteisiin liittyvät ulottuvuudet, mullistaneet suomalaista mediakenttää normalisoimalla suomalaisuutta myös ei-valkoisuutena ja tehneet näkyväksi ruskean suomalaisuuden monimuotoisuutta.

Ruskeat Tytöt on ollut monille (myös minulle) tärkeä herättelijä valkoisen feminismin ja valkoisen kokemuksen yleistettävyyden kyseenalaistamisessa. Vaikka Hubara ja Ruskeat Tytöt eivät varsinaisesti kirjoita minunlaisilleni valkoisille naisille, heitä on kiittäminen monen valkoisen lukijan intersektionaalisesta heräämisestä. Hubaran kirjoitukset ovat pistäneet minut koville ja tuntuneet epämukavilta, mutta niiden kautta olen oppinut näkemään oman kokemukseni ulkopuolelle ja sen, miten paljon rotu vaikuttaa ihmisten todellisuuteen Suomessakin.

Luku 6 jäi väistämättä pintaraapaisuksi aiheeseen, josta toivoisin näkeväni lisää tutkimusta. Vaikken intersektionaaliseen feminismiin Suomessa tämän syvemmin sukeltanut, koin tärkeäksi liittää sen osaksi graduani, koska tahdon osoittaa, ettemme elä pussinperällä, vaan intersektionaalisuuden esiin nostamia kysymyksiä on kysyttävä myös täällä.

7.2 Yhteiskunnallinen muutos

Vuonna 2011 vihreiden Jani Toivola pääsi eduskuntaan ja Suomi sai ensimmäisen tummaihoisen kansanedustajansa. Vuoden 2015 eduskuntavaaleissa menivät läpi ensimmäiset maahanmuuttajataustaiset kansanedustajat, vihreiden Ozan Yanar ja SDP:n Nasima Razmyar. Suomalaisten monimuotoisuus alkaa hitaasti näkyä myös kansaa edustavissa päättäjissä. Käsitys kaikkien suomalaisten valkoisuudesta on alkanut horjua, ja julkisessa keskustelussa pyritään ottamaan huomioon ihmisten moninaisuus. Oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa edistävät lait kuten tasa-arvoinen avioliittolaki ja äitiyslaki ovat tulleet voimaan ja Suostumus2018-kampanja pyrkii saamaan läpi suostumuksen puutteeseen perustuvan raiskauslainsäädännön³⁰. Yleinen yhteiskunnallinen ilmapiiri näyttää liberalisoituvan, mutta se ei ole tapahtunut ilman kamppailuja, ja vastareaktioita tulee jatkossakin. Vielä on paljon tehtävää eriarvoisuuden, syrjinnän ja rasismien poistamisessa. Intersektionaalinen feminismi on maailmalla nostanut valkoisuuden näkymättömän normin keskusteluun, ja kun se nyt tekee tietään suomalaisen feminismin valtavirtaan, täytyy täälläkin puhua rodusta. Suomessa jos jossain käsitys kansalaisuudesta ja suomalaisuudesta valkoisuutena istuu tiukassa. Vain puhumalla rodusta on mahdollista

³⁰ <http://suostumus2018.fi>

purkaa epäoikeudenmukaisia rakenteita. Oletetusta valkoisuuden normista poikkeavien ihmisten rodullistamisen on loputtava.

On tärkeää, että opimme Suomessakin näkemään valkoisuutemme rotuna muiden joukossa ja ymmärrämme siihen liittyvät etuoikeudet, koska valkoisuus on edelleen normi, universaali tehdasasetus, josta kaikki muu poikkeaa. Keskiverto valkoinen ihminen tuskin on miettinyt valkoisuuttaan ja valkoista rotuaan koskaan. Crenshaw (1989, 161 alaviite 59) kertoo esimerkin kurssilta, johon osallistui ryhmä naispuolisia oikeustieteen professoreita. Yhdessä harjoituksessa naisia pyydettiin listaamaan kolme ensisijaista itseään kuvaavaa tekijää. Valkoiset naiset listasivat sukupuolensa ensimmäisenä tai toisena ominaisuutena kolmesta, eivätkä ollenkaan rotua. Kaikkien mustien naisten listalla ensimmäisenä oli rotu, sitten sukupuoli. (Ema.) Valkoiset ihmiset eivät ole tottuneet kiinnittämään huomiota ihonväriinsä, koska kukaan muukaan ei niin tee.

Suomalaisessa julkisuudessa näkyy aiempaa enemmän ruskeita suomalaisia puhumassa heihin kohdistuvasta syrjinnästä ja rasismista. Alkuvuodesta 2018 perustettiin feministinen ja antirasistinen kansalaisjärjestö Fem-R, jonka #olentodistanut –kampanja pyrki osoittamaan rasismin laajuuden suomalaisessa yhteiskunnassa (Krasniqi & Sood 2018). Sosiaalisessa mediassa useat ihmiset kertoivat kampanjan kautta rasismin kokemuksistaan, ja mukaan lähti myös moni järjestö ja virallinen taho. Fem-R korostaa sanojen merkitystä, koska on esimerkiksi tärkeää, ettei rodullistetuista ihmisistä puhuta aina maahanmuuttajina. Kauniit sanat eivät ole mitään ilman tekoja, ja tekoja Fem-R:n perustajien mielestä ei ole näkynyt, koska moni ruskea kokee syrjintää juuri sellaisissa paikoissa, jotka sanovat olevansa suvaitsevaisia ja syrjinnästä vapaita tiloja. Järjestön puheenjohtajat Brigita Krasniqi ja Nitin Sood (2018) kirjoittavat:

”Olimme turhautuneita siihen, että rasismi kuitattiin aina yksittäistapaukseksi. Olimme väsyneitä siihen, että ihmiset kuvittelivat, että jos sanoo kerran ’en hyväksy rasismia’, niin se riittäisi ja muuttaisi tämän yhteiskunnan rasismista vapaaksi. [...] Antirasistinen työ on pitkään ollut Suomessa sitä, että on puhuttu meidän puolesta ilman, että meitä on kuunneltu. Me tarvitsemme liittolaisia, jotka ymmärtävät sen, että rasismi vahingoittaa meitä. Mutta me tarvitsemme ennen kaikkea liittolaisia, jotka haluavat kuunnella meitä ja tehdä töitä meidän kanssamme eikä meidän puolesta.”

Tämänkaltainen keskustelu suomalaisessa julkisuudessa on tervetullutta, jotta kaikki voivat kokea kuuluvansa tähän yhteiskuntaan. Usein aktivisti- ja liittolais³¹piireissä esitetty ajatus on, ettei ei-valkoisten pitäisi jatkuvasti joutua kouluttamaan tietämättömiä esimerkiksi rodullistettujen kohtaamasta rasismista tai tiettyjen termien loukkaavuudesta. Asioista voi ottaa selvää itse sen sijaan, että asioiden selittäminen jää kerta kerran jälkeen marginalisoitujen harteille. Omia etuoikeuksiaan voi liittolaisena käyttää hyödyksi, jos on esimerkiksi etuoikeuksiensa kautta mahdollisuus päästä puhumaan sellaisiin tiloihin ja tilanteisiin, joihin muut eivät helposti pääse. Rasismin tuomitseminen ja sitä vastaan taistelemine ei saa jäädä vain ei-valkoisten tehtäväksi. Valkoisten ihmisten pitää puhua valkoisille rasismista samoin kuin miesten pitää puhua miehille seksismistä.

Myös Yle Puheella radio-ohjelma Mahadura & Özberkania juontavat Susani Mahadura ja Yagmur Özberkan ovat keskustelleet monipuolisesti ruskeiden suomalaisten arkeen vaikuttavista asioista. Mahadura ja Özberkan ovat tehneet jaksot muun muassa poliisin etnisestä profiloinnista (16.11.2017), maahanmuuton retoriikasta (6.9.2018) ja siitä, onko Suomi turvallinen maa rodullistetuille suomalaisille (4.4.2019)³². Jokaisessa jaksossa on keskustelemassa vähintään yksi ihminen, jota asia henkilökohtaisesti koskettaa, ja Mahadura ja Özberkan tarjoavatkin monissa keskusteluissa hiljennetyille alustan kertoa kokemuksensa. Mahadura ja Özberkan saivat vuonna 2018 Punaisen Ristin Inhimillisen kädenojennuksen, joka on ”tunnustus, jonka Suomen Punainen Risti myöntää henkilölle tai yhteisölle, joka on erityisen ansioitunut inhimillisten teemojen, arvojen ja toiminnan edistäjänä Suomessa” (Keinonen 2018).

Tutkimukseni liittyy osaksi keskustelua suomalaisesta intersektionaalisuudesta ja sen tarpeellisuudesta sekä rodun näkemisen tärkeydestä Suomessa. Suomalaisessa julkisessa keskustelussa (samoin kuin tietynlaisessa intersektionaalisessa tutkimuksessa) on taipumusta ajatella rodun olevan jotain, minkä voi jättää huomiotta. Suomi on monimuotoinen ja -värinen, ja sen tulee näkyä myös representaatioissa. Suomessakaan intersektionaalista feminismiä ei voi harjoittaa ilman rotuanalyysiä. Suomessakin ihmisiä rodullistetaan ja jaotellaan nimen tai ulkonäön perusteella suomalaisiin ja ei-suomalaisiin sen sijaan, että annettaisiin ihmisten itse määritellä kansalaisuutensa ja kuulumisensa. Toivon

³¹ Liittolainen (*ally*) on henkilö, joka aktiivisesti puuttuu esimerkiksi rasismiin ja toimii vähemmistöjen oikeuksien puolesta.

³² <https://areena.yle.fi/1-3624466>

näkeväni Suomessa enemmän intersektionaalisuudesta kumpuavaa tutkimusta ja julkista keskustelua, joka ei poista intersektionaalisuudesta sen poliittisuutta ja mahdollisesti epämukavuutta aiheuttavia aiheita.

7.3 Jatkotutkimus

Halusin kirjoittaa intersektionaalisuudesta ja valkoistamisesta, koska siitä käydään kiivaita keskusteluja varsinkin Yhdysvalloissa ja Isossa-Britanniassa. Intersektionaalisuuden saavuttaessa Suomen on tärkeää, ettemme päädy anastamaan sitä palvelukseemme niin, että teemme hallaa sen juurille. Halusin haastaa itseäni kirjoittamalla intersektionaalisuudesta ilman valkoisen näkökulman ensisijaistamista. Olen tehnyt parhaani, mutta tiedostan, että olen saattanut tehdä virheitä.

Pyrin esittelemään mahdollisimman monipuolisesti mustien naisaktivistien ja –teoreetikoiden panosta intersektionaalisuuden syntymisessä 1800-luvulta akateemiseksi alaksi muotoutumiseen asti antaakseni mahdollisimman monipuolisen kuvan intersektionaalisen lähestymistavan historiasta. Väistämättä olen kuitenkin jättänyt huomioimatta nimiä, jotka olisivat ansainneet tulla mainituksi ja kirjoittanut osaltani toisia sisään- ja toisia ulossulkevaa intersektionaalisuuden historiaa. Kävin intersektionaalisuuteen vaikuttaneista teoriaperinteistä tarkemmin läpi mustaa feminismiä, postkoloniaalista feminismiä ja standpoint-teoriaa. Muista teoriaperinteistä varsinkin kriittinen rotututkimus nousee esiin monissa tutkimusartikkeleissa. Se on Yhdysvalloissa kukoistava tieteenala, mutta koska se on itselleni oudompi, jäivät sen panokset huomioimatta. En väitä tutkimukseni olevan täydellinen läpikatsaus intersektionaalisuuden historiaan, mutta pyrkimykseni oli tuoda esiin puolia, jotka jäävät usein käsittelemättä.

Opinnäytteeni on hyvin teoreettinen. Perehtyessäni intersektionaalisuuteen löysin vain yhdysvaltalaisia tai brittiläisiä intersektionaalisuuden ja rodun yhteyttä käsitteleviä artikkeleita. Eurooppalaisten artikkeleiden perusteella näytti siltä, että (rakenteellinen) rotusyrjintä ei ole oleellinen tutkimuskohde Yhdysvaltojen ja Iso-Britannian ulkopuolella. Minua kiinnosti selvittää, mistä tämä johtuu, minkä vuoksi päädyin tarkastelemaan nimenomaan intersektionaalisuudesta kirjoitettuja artikkeleita oman empiirisen tutkimuksen tekemisen sijaan. En löytänyt kaipaamaani yhteenvetoa intersektionaalisuuden rotuanalyysin

mahdollisuuksista eurooppalaisessa kontekstissa, joten päädyin tekemään selvitystyötä itse. Koin, ettei suomeksi kirjoitettua intersektionaalisuuden ja rodun yhteyttä käsittelevää tutkimusta ollut tarpeeksi.

Samoin kuin Ruskeille Tytöille palkinnon myöntänyt ETMU ry, haluan muistuttaa valkoisuuden normin purkamisen tärkeydestä myös suomalaisen yliopiston ja tutkimuksen kontekstissa. Ylipäänsä rotukeskustelu Suomessa on kiinnostava tutkimusaihe, ja näkisin mielelläni lisää tutkimusta, joka purkaa suomalaisuuden valkoisuuden illuusiota. Suomen konteksti jäi työssäni pintaraapaisuksi, mutta sen tutkimista on tärkeä jatkaa. Toivon näkeväni suomalaista ja eurooppalaista intersektionaalista tutkimusta, joka ei pelkisty vain identiteetteihin, vaan tutkii myös rakenteita ja tunnustaa syrjiviä rakenteita löytyvän myös Euroopasta. Rodusta on puhuttava, jotta haitallisia normeja ja rakenteita on mahdollista purkaa. Rodullistettujen ruskeiden suomalaisten kokemukset suomalaisuudestaan ja sen mahdollisesta kyseenalaistamisesta tuovat tärkeää tietoa arkipäiväisen rasismin vaikutuksista. On myös tärkeää, että rasismia käsittelevissä tutkimuksissa huomioidaan, miten moninainen joukko rodullistetut suomalaiset ovat. Kaikkien tarina ei ole samanlainen.

Intersektionaalisen tutkimuksen yleistyessä Suomessakin toivon, että sitä tehdään yhtä normeja ja rakenteita kyseenalaistavalla tavalla kuin yhdysvaltalaisessakin tutkimuksessa. Vain siten on mahdollista puretua syrjinnän yhteiskunnallisiin juuriin. Intersektionaalisuus on alusta asti ollut poliittista, ja jos sen avulla aiotaan tehdä hyvää aktivismia ja tutkimusta, poliittisena sen on myös pysyttävä.

Lähteet

Kirjallisuus:

Ahmed, Sara (2007) A Phenomenology of Whiteness. *Feminist Theory* 8:2, 149–168.

Airaksinen, Jaana & Ripatti, Tuula (toim.) (1999) *Rotunaisia ja feminismejä. Nais- ja kehityskaatutkimuksen risteyskohtia*. Tampere: Vastapaino.

Alexander-Floyd, Nikol G. (2012) Disappearing Acts: Reclaiming Intersectionality in the Social Sciences in a Post-Black Feminist Era. *Feminist Formations* 24:1, 1–25.

Antony, Louise (1992) Quine as Feminist: The Radical Import of Naturalized Epistemology. Teoksessa Antony, Louise & Witt, Charlotte (toim.) *A Mind of One's Own: Feminist Essays on Reason and Objectivity*. Boulder: Westview Press, 185–225.

Beal, Frances (1995[1970]) Double Jeopardy: To Be Black and Female. Teoksessa Guy-Sheftall, Beverly (toim.) *Words of Fire: An Anthology of African-American Feminist Thought*. New York: The New Press, 146–155.

Bilge, Sirma (2014) Whitening Intersectionality: Evanescence of Race in Intersectionality Scholarship. https://www.academia.edu/11805835/Whitening_Intersectionality_Evanescence_of_Race_in_Intersectionality_Scholarship Saatavilla myös: Hund, Wulf D. & Lentin Alana (toim.) (2014) *Racism and Sociology*. Berliini: Lit Verlag, 175–205.

Bilge, Sirma (2013) Intersectionality Undone. Saving Intersectionality from Feminist Intersectionality Studies. *Du Bois Review* 10:2, 405–424.

Bilge, Sirma (2010) Recent Feminist Outlooks on Intersectionality. *Diogenes* 57:1, 58–72.

Brah, Avtar and Phoenix, Ann (2004) Ain't I A Woman? Revisiting Intersectionality. *Journal of International Women's Studies* 5:3, 75–86.

Cohen, Philip N. (1996) Nationalism and Suffrage: Gender Struggle in Nation-Building America. *Signs* 21:3, 707–727.

Collins, Patricia Hill & Bilge, Sirma (2016) *Intersectionality*. Cambridge/Malden: Polity Press.

Collins, Patricia Hill (2015) Intersectionality's Definitional Dilemmas. *Annual Review of Sociology* 41:1, 1–20.

Collins, Patricia Hill (1998) It's All in the Family: Intersections of Gender, Race and Nation. *Hypatia* 13:3, 62–82.

Collins, Patricia Hill (1997) Comment on Hekman's "Truth and Method: Feminist Standpoint Theory Revisited": Where's the Power? *Signs* 22:2, 375–381.

Collins, Patricia Hill (1990) *Black Feminist Thought. Knowledge, Consciousness, and the Politics*

of Empowerment. New York: Routledge.

Cooper, Anna Julia (1892) *A Voice from the South: By a Black Woman of the South*. Xenia, OH: Aldine.

Crenshaw, Kimberlé (1991) Mapping the Margins: Intersectionality, Identity Politics, and Violence Against Women of Color. *Stanford Law Review* 43:6, 1241–1299.

Crenshaw, Kimberlé (1989) Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine. *Teoksessa Feminist Theory and Antiracist Politics*. University of Chicago Legal Forum, 139–167.

Davis, Kathy (2008) Intersectionality as buzzword: A Sociology of Science Perspective on What Makes a Feminist Theory Successful. *Feminist Theory* 9:1, 67–85.

Eddo-Lodge, Reni (2017) *Why I'm No Longer Talking to White People About Race*. Lontoo: Bloomsbury Circus.

Fanon, Franz (1986[1952]) *Black Skin, White Masks*. Lontoo: Pluto Press.

Friedan, Betty (1963) *The Feminine Mystique*. New York: W.W. Norton Company.

Garcia, Lorena (2016) Intersectionality. *Kalfou* 3:1, 102–106.

Gordon, Ann D. (1997) Introduction. Teoksessa Gordon, Ann D., Collier-Thomas, Bettye, Bracey, John H., Avakian, Arlene Voski & Berkman, Joyce Avrech. *African American Women and the Vote, 1837–1965*. Amherst: University of Massachusetts Press, 1–9.

Halley, Jean, Eshleman, Amy & Vijaya Ramya Mahadevan (2010) *Seeing White: An Introduction to White Privilege and Race*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers.

Hancock, Ange-Marie (2007a) Intersectionality as a Normative and Empirical Paradigm. *Politics & Gender* 3:2, 248–254.

Hancock, Ange-Marie (2007b) When Multiplication Doesn't Equal Quick Addition: Examining Intersectionality as a Research Paradigm. *Perspectives on Politics* 5:1, 63–79.

Haraway, Donna (1991) Situated knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective. Teoksessa Haraway, Donna. *Simians, cyborgs and women: The Reinvention of Nature*. New York: Routledge, 183–201.

Harding, Sandra (1986) *The science question in feminism*. Ithaca: Cornell University Press.

Hartsock, Nancy (1987) The Feminist Standpoint: Developing the Ground for a Specifically Feminist Historical Materialism. Teoksessa Harding, Sandra (toim.) *Feminism and Methodology*. Bloomington: Indiana University Press, 157–180.

- Hobson, Janell (2016) Introduction. Teoksessa Hobson, Janell (toim.) *Are All The Women Still White? Rethinking Race, Expanding Feminisms*. Albany: State University of New York Press, 1–18.
- hooks, bell (1984) *Feminist Theory: From Margin to Center*. Boston: South End Press.
- hooks, bell (1981) *Ain't I a Woman: Black Women and Feminism*. Boston: South End Press.
- Hubara, Koko & Partanen, Anu (2017) Esipuhe. Teoksessa Gay, Roxanne. *Bad Feminist*. Suomentaneet Hubara, Koko & Partanen, Anu. Helsinki: Like Kustannus, 7–9.
- Hubara, Koko (2017) *Ruskeat tytöt*. Helsinki: Like Kustannus.
- Hull, Akasha Gloria, Bell-Scott, Patricia & Smith, Barbara (1982) *All the Women Are White, All the Blacks Are Men, But Some of Us Are Brave*. Old Westbury, New York: Feminist Press.
- Ilmonen, Kaisa (2011) Intersektionaalisen queer-tutkimuksen kytkentöjä: Pohdintoja postkoloniaalisen ja intersektionaalisen seksuaalisuudentutkimuksen lähtökohdista ja keskeisistä kysymyksistä. *SQS-lehti* 5:2, 1–16.
- Isotalo, Anu (2006) Somalitytöt ja seksuaalisuuden kulttuuriset merkitykset. Teoksessa Kinnunen, Taina & Puuronen, Anne (toim.) *Seksuaalinen ruumis. Kulttuuritieteelliset lähestymistavat*. Helsinki: Gaudeamus, 109–126.
- Jordan-Zachery, Julia S. (2007) Am I a Black Woman or a Woman Who is Black? A Few Thoughts on the Meaning of Intersectionality. *Politics & Gender* 3:2, 254–263.
- Karkulehto, Sanna, Saresma, Tuija, Harjunen, Hannele & Kantola, Johanna (2012) Intersektionaalisuus metodologiana ja performatiivisen intersektionaalisuuden haaste. *Naistutkimus–Kvinnoforskning* 25:4, 17–28.
- Kivimäki, Sanna (2012) *Kuinka tämän tuntisi omaksi maakseen – Suomalaisuuden kulttuurisia järjestyksiä*. Tampere: Tampere University Press.
- Kuortti, Joel, Lehtonen, Mikko & Löytty, Olli (toim.) *Kolonialismin jäljet. Keskustat, periferiat ja Suomi*. Helsinki: Gaudeamus.
- Lehtonen, Mikko (2015a) Suomi on toistettua maata. Teoksessa Lehtonen, Mikko, Löytty, Olli, Ruuska, Petri. *Suomi toisin sanoen*. Tampere: Vastapaino, 129–155.
- Lehtonen, Mikko (2015b) Suomi rajamaana. Teoksessa Lehtonen, Mikko, Löytty, Olli, Ruuska, Petri. *Suomi toisin sanoen*. Tampere: Vastapaino, 181–209.
- Lehtonen, Mikko (2015c) Johdanto: Säiliöstä suhdekimppuun. Teoksessa Lehtonen, Mikko, Löytty, Olli, Ruuska, Petri. *Suomi toisin sanoen*. Tampere: Vastapaino, 17–35.
- Lorde, Audre (1993a) The Master's Tool Will Never Dismantle the Master's House. Teoksessa Lorde, Audre. *Zami; Sister Outsider; Undersong*. New York: Quality Paperback Book Club, 110–113.

- Lorde, Audre (1993b) *Age, Race, Class and Sex: Women Redefining Difference*. Teoksessa Lorde, Audre. *Zami; Sister Outsider; Undersong*. New York: Quality Paperback Book Club 114–123.
- Lorde, Audre (1993c) *Learning from the 60s*. Teoksessa Lorde, Audre. *Zami; Sister Outsider; Undersong*. New York: Quality Paperback Book Club, 134–144.
- Lykke, Nina (2010) *Feminist Studies. A Guide to Intersectional Theory, Methodology and Writing*. London: Routledge.
- McCall, Leslie (2005) *The Complexity of Intersectionality*. *Signs* 30:3, 1771–1800.
- Mohanty, Chandra Talpade (2003) "Under Western Eyes" Revisited: Feminist Solidarity Through Anticapitalist Struggles. *Signs* 28:2, 499–535.
- Mohanty, Chandra Talpade (1999[1988]) *Lännen silmien alla. Feministinen tutkimus ja kolonialistiset diskurssit*. Teoksessa Airaksinen, Jaana & Ripatti, Tuula (toim.) *Rotunaisia ja feminismejä. Nais- ja kehitystutkimuksen risteyskohtia*. Tampere: Vastapaino, 229–265.
- Nash, Jennifer C. (2008) *Re-thinking Intersectionality*. *Feminist Review* 89, 1–15.
- Prins, Baukje (2006) *Narrative Accounts of Origins: A Blind Spot in the Intersectional Approach?* *European Journal of Women's Studies* 13:3, 277–290.
- Rantonen, Eila (1999) *Länsimaisten kuvien rotunaiset*. Teoksessa Airaksinen, Jaana & Ripatti, Tuula (toim.) *Rotunaisia ja feminismejä. Nais- ja kehitystutkimuksen risteyskohtia*. Tampere: Vastapaino, 41–61.
- Rastas, Anna (2019) *The Emergence of Race as a Social Category in Northern Europe*. Teoksessa Essed, Philomena, Farquharson, Karen, Pillay, Kathryn & White, Elisa Joy. *Relating Worlds of Racism: Dehumanisation, Belonging, and the Normativity of European Whiteness*. Cham: Palgrave Macmillan, 357–381.
- Rastas, Anna ja Peltokangas, Leena (2018) *Rosan jäljillä kolmella mantereella. Tulkintoja ylirajaisuudesta ja muuttuvasta suomalaisuudesta*. Teoksessa Lamberg, Marko, Piela, Ulla & Snellman, Hanna (toim.) *Satunnaisesti Suomessa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 86–103.
- Rastas, Anna (2014) *Talking Back: Voices from the African diaspora in Finland*. Teoksessa McEachrane, Michael (toim.) *Afro-Nordic Landscapes: Equality and Race in Northern Europe*. New York: Routledge, 187–207.
- Rastas, Anna (2013) *Nimeämisen politiikka ja rasismin rajaamat sosiaaliset suhteet*. Teoksessa Lehtonen, Mikko (toim.) *Liikkuva maailma: Liike, raja, tieto*. Tampere: Vastapaino, 153–175.
- Rastas, Anna (2007) *Rasismi lasten ja nuorten arjessa. Transnationaalit juuret ja monikulttuuristuva Suomi*. Tampere: Tampere University Press ja Nuorisotutkimusseura/ Nuorisotutkimusverkosto.

Rolin, Kristina (2005) Tutkimuksen näkökulmasidonnaisuuden paradoksi. Teoksessa Husu, Liisa ja Rolin, Kristina (toim.): *Tiede, tieto ja sukupuoli*. Helsinki: Gaudeamus.

Rossi, Leena-Maija (2010) Sukupuoli ja seksuaalisuus, erosta eroihin. Teoksessa Saresma, Tuija, Rossi, Leena-Maija & Juvonen, Tuula (toim.) *Käsikirja sukupuoleen*. Tampere: Vastapaino, 21–38.

Rossi, Leena-Maija (2003) *Heterotehdas. Televisiomainonta sukupuolituotantona*. Helsinki: Gaudeamus.

Said, Edward W. (2011[1978]) *Orientalismi*. Helsinki: Gaudeamus.

Spivak, Gayatri Chakravorty (1988) Can the Subaltern Speak? Teoksessa Nelson, Cary & Grossberg, Lawrence (toim.) *Marxism and the Interpretation of Culture*. Urbana: University of Illinois Press, 271–316.

Staunæs, Dorte (2003) Where have all the subjects gone? Bringing together the concepts of intersectionality and subjectification. *Nordic Journal of Feminist and Gender Research* 11:2, 101–110.

Terborg-Penn, Rosalyn (1997) African American Women and the Vote: An Overview. Teoksessa Gordon, Ann D., Collier-Thomas, Bettye, Bracey, John H., Avakian, Arlene Voski & Berkman, Joyce Avrech. *African American Women and the Vote, 1837–1965*. Amherst: University of Massachusetts Press, 10–23.

Tomlinson, Barbara (2013a) To Tell the Truth and Not Get Trapped: Desire, Distance, and Intersectionality at the Scene of Argument. *Signs* 38:4, 993–1017.

Tomlinson, Barbara (2013b) Colonizing Intersectionality: Replicating Racial Hierarchy in Feminist Academic Arguments. *Social Identities* 19:2, 254–272.

Tuori, Salla (2007) Erontekoja – Rodullistetun sukupuolen rakentuminen monikulttuurisessa naispolitiikassa. Teoksessa Kuortti, Joel, Lehtonen, Mikko & Löytty, Olli (toim.) *Kolonialismin jäljet. Keskustat, periferiat ja Suomi*. Helsinki: Gaudeamus, 156–174.

Valovirta, Elina (2010) Ylirajaisten erojen politiikkaa. Teoksessa Saresma, Tuija, Rossi, Leena-Maija & Juvonen, Tuula (toim.) *Käsikirja sukupuoleen*. Tampere: Vastapaino, 92–105.

Vuorela, Ulla (1999) Postkoloniaali ja kolmannen maailman feminismit. Teoksessa Airaksinen, Jaana & Ripatti, Tuula (toim.) *Rotunaisia ja feminismejä. Nais- ja kehitystutkimuksen risteyskohtia*. Tampere: Vastapaino, 13–37.

Walby, Sylvia (2007) Complexity Theory, Systems Theory, and Multiple Intersecting Social Inequalities. *Philosophy of the Social Sciences*, 37:4, 449–470.

Winker, Gabriele & Degele, Nina (2011) Intersectionality as multi-level analysis: Dealing with social inequality. *European Journal of Women's Studies* 18:1, 51–66.

Yuval-Davis, Nira (2006) Intersectionality and Feminist Politics. *European Journal of Women's Studies*, 13:3, 193–209.

Muut lähteet:

Aikio, Anne (2015) Suomen Miss Maailma –kilpailija edustaa pilailupuodin lapinpuvussa. *Yle Saame* 1.12.2015. https://yle.fi/uutiset/osasto/sapmi/suomen_miss_maailma_-_kilpailija_edustaa_pilailupuodin_lapinpuvussa/8493787 (haettu 10.4.2019).

El Kamel, Sonia (2018) Kosminen vallankumous. *Ruskeat Tytöt* 4.5.2018. <https://www.ruskeattytot.fi/rtmedia/cosmiclatte> (haettu 10.4.2019).

ETMU ry (2018) ETMU-tunnustuspalkinto 2018 Koko Hubaralle ja Ruskeat Tytöt –kollektiiville. 20.11.2018. <https://etmu.fi/blogi/etmu-tunnustuspalkinto-2018-koko-hubaralle-ja-ruskeat-tytot-kollektiiville/> (haettu 11.4.2019).

Fem-R etusivu <http://www.fem-r.fi> (haettu 11.4.2019).

Hakala, Emma, Hakola, Iina & Laakso, Jenni (toim.) (2018) Kenen historia? Raportti monipuolisen historian tutkimuksen, -opetuksen ja vuoropuhelun tilasta ja haasteista Suomessa. https://www.historianswithoutborders.fi/wp-content/uploads/2018/10/HWB_Kenen-historia.pdf (haettu 10.4.2019).

Honkasalo, Laura (2017) Kuka pilasi feminismin? *Anna* 16.3.2017. <https://anna.fi/i ihmiset-ja-suhteet/kolumnit/laura-honkasalon-kolumni-huijarifeministi> (haettu 10.4.2019).

Hubara, Koko (2016a) Othe(i)ron 8.2.2016. <https://www.lily.fi/blogit/ruskeat-tytot/otheiron/> (haettu 10.4.2019).

Hubara, Koko (2016b) Othe(i)ron II 10.2.2016. <https://www.lily.fi/blogit/ruskeat-tytot/otheiron-ii/> (haettu 10.4.2019).

Hubara, Koko (2015) ”Unohdatko säkin aina, että olet ruskea?” 14.2.2015. <https://www.lily.fi/blogit/ruskeat-tytot/unohdatko-sakin-aina-etta-olet-ruskea/> (haettu 10.4.2019).

Järvenpää, Veera (2017) Meiltä meille. *Voima* 4.4.2017. <https://voima.fi/artikkeli/2017/meilta-meille/> (haettu 11.4.2019).

Juutilainen, Ville & Rautio, Marjatta (2016) Näin Suomi muuttui – katso miten turvapaikkakriisi eteni ja näkyi vuonna 2015. *Yle Kotimaa* 17.1.2016. <https://yle.fi/uutiset/3-8595369> (haettu 11.4.2019).

Kartastenpää, Tero (2016) Feministinen puolue edustaa uutta feminismiä, joka joidenkin feministien mielestä pettää naiset. Mistä kaikessa on kyse? *Image* 17.6.2016. <https://www.apu.fi/artikkelit/feministinen-puolue-edustaa-uutta-feminismia-joka-joidenkin-feministien-mielesta-pettaa> (haettu 10.4.2019).

Keinonen, Kati (2018) Susani Mahaduran ja Yagmur Özberkanin ennakkoluuloton ja rohkea toimittajan työ palkittiin Suomen Punaisen Ristin inhimillisellä kädenojennuksella. *Yle Puhe* 9.5.2018. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2018/05/09/susani-mahaduran-ja-yagmur-ozberkanin-ennakkoluuloton-ja-rohkea-toimittajan-tyo?ref=ohj-articles> (haettu 10.4.2019).

Koskela, Minja (2019) Bluestocking-blogi <https://www.lily.fi/blogit/bluestocking/> (haettu 10.4.2019).

Koskela, Minja (2017) Neljännen aallon feministin vastine Laura Honkasalolle 19.3.2017. <https://www.lily.fi/blogit/bluestocking/neljannen-aallon-feministin-vastine-laura-honkasalolle/> (haettu 10.4.2019).

Krasniqi, Brigita & Sood, Nitin (2018) Mitä #olentodistanut –kampanjasta jäi käteen. 21.5.2018. <https://www.fem-r.fi/mita-olentodistanut-kampanjasta-jai-kateen/> (haettu 10.4.2019).

Kähkönen, Virve (2016) Turkki uhkailee EU:ta pakolaissovun romuttamisella – Vyöryykö Eurooppaan uusi pakolaisaalto? *HS.fi* 23.8.2016. <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000002917297.html> (haettu 11.4.2019).

Lehti, Anu-Elina (2017) Uuden ajan tulenkantajat ravistelevat kulttuuria. *Kauppalehti Optio* 15.7.2017. <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/uuden-ajan-tulenkantajat-ravistelevat-kulttuuria/49e789e9-ffbd-3a96-925f-8565eaccb8f3> (haettu 10.4.2019)

Mahadura & Özberkan. Yle Puhe. <https://areena.yle.fi/1-3624466> (haettu 11.4.2019).

Mäntymaa, Eero (2016) Rasismi räiskähti vuonna 2015 – Suomen viharikoksissa 53% kasvu. *Yle Uutiset* 9.11.2016. <https://yle.fi/uutiset/3-9273777> (haettu 10.4.2019).

Rautio, Yrjö (2019) Ulkomaalaisviha ja rasismi ovat syttyneet uuteen roihuun – Vaalikeväänä on vaara, että poliitikot kilpailevat siitä, kuka lyö pöytään kovimmat ratkaisuehdotukset. *HS.fi*. 18.1.2019. <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000005969233.html> (haettu 10.4.2019).

Ruskeat Tytöt About Us <https://www.ruskeattytot.fi/about-us> (haettu 10.4.2019).

Ruskeat Tytöt etusivu <https://www.ruskeattytot.fi> (haettu 10.4.2019).

Ruskeat Tytöt Projects <https://www.ruskeattytot.fi/projects> (haettu 10.4.2019).

Ruskeat Tytöt Radio Helsinki <https://www.radiohelsinki.fi/ohjelma/ruskeat-tytot/> (haettu 10.4.2019).

Ruskeat Tytöt RT LIT Akatemia <https://www.ruskeattytot.fi/rtlit> (haettu 10.4.2019).

Ruskeat Tytöt Media (2018) Se tyyli. <https://areena.yle.fi/1-4502561> (haettu 10.4.2019).

Ruskeat Tytöt (2017) Afrosuomen historiaa etsimässä, osa II: Pimeyden sydämessä. <https://www.ruskeattytot.fi/rtmedia/afrosuomenhistoriaaetsimssosa2?rq=afrosuomen%20historiaa> (haettu 11.4.2019).

Saarikoski, Sonja (2014) Vaaleanpunaisten lasien läpi. *Ylioppilaslehti* 7.11.2014.
<https://ylioppilaslehti.fi/2014/11/vaaleanpunaisten-lasien-lapi/> (haettu 10.4.2019).

Salmi, Ronja (2018) Suomalaiset naislehdet julkaisivat viime vuonna 268 kansikuvaa, joista seitsemässä oli ”person of color” – ei ihme, ettei termille ole edes suomennosta. *Nyt.fi* 20.8.2018. <https://www.hs.fi/nyt/art-2000005797067.html> (haettu 11.4.2019).

Suomen Journalistiliitto (2019) Johanna Vehkoon oikeudenkäynti on kohtuuton. 20.3.2019.
<https://journalistiliitto.fi/fi/johanna-vehkoon-oikeudenkaynti-on-kohtuuton/> (haettu 10.4.2019).

Suostumus 2018 -kampanjan etusivu <http://suostumus2018.fi> (haettu 11.4.2019).

Tuohinen, Petteri (2015) EU-komissaari: Seuraava pakolaisaalto ehkä Libanonista. *HS.fi* 26.9.2015. <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000002855439.html> (haettu 11.4.2019).

Uusivirta, Mari (2019) Media huonosti palvellulle yhteisölle. *Suomen Lehdistö* 2/2019.

4,413 document results

[View secondary documents](#)
[View 2 patent results](#)
[Search your Andor](#)
[View 120 Mendeley Data](#)

TITLE-ABS-KEY (intersectionality)

[Edit](#)
[Save](#)
[Set alert](#)
[Set feed](#)

Search within results...

Refine results

Access type

- Open Access (370) >
- Other (4,043) >

Year

- 2019 (292) >
- 2018 (881) >
- 2017 (691) >
- 2016 (489) >
- 2015 (418) >

[View more](#)

Author name

- Hankivsky, O. (19) >
- Yuval-Davis, N. (12) >
- Allen, K.R. (10) >
- Collins, P.H. (10) >
- Harnois, C.E. (10) >

[View more](#)

Subject area

- Social Sciences (3,544) >
- Arts and Humanities (949) >
- Psychology (711) >
- Medicine (520) >
- Business, Management and Accounting (304) >

[View more](#)

Document type

Publication stage

Source title

Keyword

Affiliation

Funding sponsor

Country/territory

Source type

Language

Analyze search results

[Show all abstracts](#)
[Sort on: Cited by \(highest\)](#)

☐ All	Export	Download	View citation overview	View cited by	Add to List	...	Print	Email	Save	
Document title	Authors	Year	Source	Cited by						
☐ 1 The complexity of intersectionality	McCall, L.	2005	Signs 30(3), pp. 1771-1800	1983	Check Full Text	View at Publisher	Related documents			
☐ 2 Intersectionality and feminist politics	Yuval-Davis, N.	2006	European Journal of Women's Studies 13(3), pp. 193-209	844	View abstract	Check Full Text	View at Publisher	Related documents		
☐ 3 Inequality regimes: Gender, class, and race in organizations	Acker, J.	2006	Gender and Society 20(4), pp. 441-464	841	View abstract	Check Full Text	View at Publisher	Related documents		
☐ 4 Intersectionality and Research in Psychology	Cole, E.R.	2009	American Psychologist 64(3), pp. 170-180	837	View abstract	Check Full Text	View at Publisher	Related documents		
☐ 5 Intersectionality as buzzword: A sociology of science perspective on what makes a feminist theory successful	Davis, K.	2008	Feminist Theory 9(1), pp. 67-85	797	View abstract	Check Full Text	View at Publisher	Related documents		
☐ 6 Ain't I a woman? Revisiting intersectionality	Brah, A., Phoenix, A.	2004	Journal of International Women's Studies 5(3), pp. 75-86	567	View abstract	Check Full Text	Related documents			
☐ 7 When multiplication doesn't equal quick addition: Examining intersectionality as a research paradigm	Hancock, A.-M.	2007	Perspectives on Politics 5(1), pp. 63-79	536	View abstract	Check Full Text	View at Publisher	Related documents		
☐ 8 Re-thinking intersectionality	Nash, J.C.	2008	Feminist Review 89(1), pp. 1-15	513	View abstract	Check Full Text	View at Publisher	Related documents		
☐ 9 Gender: An intersectionality perspective	Shields, S.A.	2008	Sex Roles 59(5-6), pp. 301-311	505	View abstract	Check Full Text	View at Publisher	Related documents		
☐ 10 Theorizing and researching intersectionality: A challenge for feminist geography	Valentine, G.	2007	Professional Geographer 59(1), pp. 10-21	493	View abstract	Check Full Text	View at Publisher	Related documents		

Web of Science InCites Journal Citation Reports Essential Science Indicators EndNote Publons Kopernio
Sign In Help English

Web of Science

Clarivate Analytics

Search
Tools Searches and alerts Search History Marked List

Results: 3,697
(from Web of Science Core Collection)

You searched for: **TOPIC: (intersectionality) ...More**

[Create Alert](#)

Refine Results

Search within results for...

Filter results by:

- Highly Cited in Field (27)
- Open Access (618)

[Refine](#)

Publication Years

- 2019 (187)
- 2018 (781)
- 2017 (704)
- 2016 (541)
- 2015 (405)

[more options / values...](#)

[Refine](#)

Web of Science Categories

- WOMEN S STUDIES (717)
- SOCIOLOGY (494)
- EDUCATION EDUCATIONAL RESEARCH (330)
- PUBLIC ENVIRONMENTAL OCCUPATIONAL HEALTH (257)
- SOCIAL SCIENCES INTERDISCIPLINARY (254)

[more options / values...](#)

[Refine](#)

Document Types

- ARTICLE (3,196)
- EDITORIAL MATERIAL (221)
- REVIEW (113)
- PROCEEDINGS PAPER (77)
- BOOK REVIEW (68)

[more options / values...](#)

[Refine](#)

Organizations-Enhanced

- UNIVERSITY OF CALIFORNIA SYSTEM (158)
- UNIVERSITY OF LONDON (90)
- UNIVERSITY OF TORONTO (90)
- UNIVERSITY OF NORTH CAROLINA (74)
- STATE UNIVERSITY SYSTEM OF FLORIDA (66)

[more options / values...](#)

[Refine](#)

Funding Agencies

Authors

Source Titles

[View all options](#)

For advanced refine options, use [Analyze Results](#)

Sort by: Date **Times Cited** Usage Count Relevance More

1 of 370

Select Page

1. **The complexity of intersectionality**
 By: McCall, L
 SIGNS Volume: 30 Issue: 3 Pages: 1771-1800 Published: SPR 2005
2. **Inequality regimes - Gender, class, and race in organizations**
 By: Acker, Joan
 GENDER & SOCIETY Volume: 20 Issue: 4 Pages: 441-464 Published: AUG 2006
3. **Intersectionality and feminist politics**
 By: Yuval-Davis, Nira
 EUROPEAN JOURNAL OF WOMENS STUDIES Volume: 13 Issue: 3 Pages: 193-209 Published: AUG 2006
4. **Intersectionality and Research in Psychology**
 By: Cole, Elizabeth R.
 AMERICAN PSYCHOLOGIST Volume: 64 Issue: 3 Pages: 170-180 Published: APR 2009
5. **Intersectionality as buzzword A sociology of science perspective on what makes a feminist theory successful**
 By: Davis, Kathy
 FEMINIST THEORY Volume: 9 Issue: 1 Pages: 67-85 Published: APR 2008
6. **Gender: An intersectionality perspective**
 By: Shields, Stephanie A.
 SEX ROLES Volume: 59 Issue: 5-6 Pages: 301-311 Published: SEP 2008
7. **Theorizing and researching intersectionality: A challenge for feminist geography**
 By: Valentine, Gill
 Conference: Conference on Feminism and Social Theory in Geography Location: Univ Minnesota, Dept Geog, Minneapolis, MN Date: OCT 15, 2004
 PROFESSIONAL GEOGRAPHER Volume: 59 Issue: 1 Pages: 10-21 Published: FEB 2007
8. **Living with difference: reflections on geographies of encounters**
 By: Valentine, Gill
 Conference: Annual Conference of the Royal-Geographical-Society/Institute-of-British-Geographers Location: London, ENGLAND Date: AUG, 2007
 Sponsor(s): Royal Geog Soc; Inst British Geographers
 PROGRESS IN HUMAN GEOGRAPHY Volume: 32 Issue: 3 Pages: 323-337 Published: JUN 2008
9. **Re-thinking intersectionality**
 By: Nash, Jennifer C.
 FEMINIST REVIEW Issue: 89 Pages: 1-15 Published: JUN 2008
10. **Gender as a social structure - Theory wrestling with activism**
 By: Risman, BJ
 GENDER & SOCIETY Volume: 18 Issue: 4 Pages: 429-450 Published: AUG 2004

Select Page

Sort by: Date **Times Cited** Usage Count Relevance More

Show: 10 per page

3,697 records matched your query of the 63,174,373 in the data limits you selected.

Clarivate
Accelerating innovation
© 2019 Clarivate Copyright notice Terms of use Privacy statement Cookie policy

Sign up for the Web of Science newsletter
Follow us